KRONBIBLIOTEKET
N:o 34

713

FRÅN BONDGÅRDAR OCH TORPSTUGOR

af

THURE SÄLLBERG

Beijers Bok-förlagsaktiebolag *STOCKHOLM* *Pris 1 krona*

FRÅN BONDGÅRDAR OCH TORPSTUGOR

BERÄTTELSER

AF

THURE SÄLLBERG

STOCKHOLM
BEIJERS BOKFÖRLAGSAKTIEBOLAG

TRYCKT HOS
P. PALMQUISTS AKTIEBOLAG, STOCKHOLM 1908

I lust och nöd.

Justin i Fågelsången var en faslig yrhätta till flicka och en vådlig hjärtepina för allt ungt manfolk i hela socknen, ja i hela pastoratet till och med. Hennes skratt hördes långa vägar om lördagskvällarna, när ungdom skockade sig tillsammans och vankade fram och åter på vägarna i takt efter bälgaspel, såsom ju vanligt är. Var Justin med, så var hon ett slags medelpunkt i skocken, ty kring henne samlade sig pojkarne med sin kärlek. Men kring henne hopade sig ock de andra flickornas svartsjuka och afund. Ty det var icke nog, att Justin var sablarnes glad och lustig och skälmaktig och eggande, utan hon var äfven vacker och läcker att se på.

— Justin i Fågelsången är öfvergrann; dä' finns inte hennes make i hela det skandinaviska planetsystemet, dä ä' tvärsäkert och kan icke vederläggas eller disputeras bort, plägade pojkarne säga. Men flickorna sa:

— Justin ä' en slamrahej, som det kommer att gå stollet för, äss ho inte gefter sej i rappet.

De voro rasande på henne, förstås, ty hon var en flicka, som kunde taga fästman ifrån hvem som helst.

Och sådant tåles inte, kanveta, hvarken i stad eller på land. Öfvergranna, gladlynta och lättfotade töser, som fördenskull alltid ha' ett djädrans karltycke, få sällan några uppriktiga vänner bland sitt eget kön. De fagra och de glada äro farliga för sina systrar, ty de hemföra ju alltid segern i den eviga, oföränderliga och blodiga kampen om män. Därför kunde de andra flickorna i socknen naturligtvis inte för sitt lif lida Justin.

Men den halta, surögda, fräkniga och ilskna Malena i Bråten, som ljög och skällde på alla karlar, henne voro samtliga töser vänliga och snälla emot. Hon kunde, kantänka, inte rycka bort någon karl från dem, om hon hade velat aldrig så gärna. Och ville gjorde hon, det leda lifvet, fast det naturligtvis var löx för henne.

Justin i Fågelsången däremot hade kunnat få fem karlar på hvarenda finger så visst som en, om hon hade velat. Vi sprungo efter henne som om hon hade varit en guldklimp eller en stor diamant. Men det hördes aldrig af att hon fästade sig vid någon särskildt. Hon stollades och gycklade lika bra med oss allesammans och drämde till oss med kryddekvasten i synen och gapgrinade, när vi friade till henne.

— Asch, hundingen och inte jag vill gå härute på landet och mjölka kor och räfsa och plocka potater i alla dar, skrattade hon. Och ingen fick något bestämdt svar af henne.

— Kom igen, när det blir sju torsdagar i en vecka, så har jag kanske hunnit grunna mig vid och kan ge besked! brukade hon också svara sina friare, den lilla sat-

ungen i Fågelsången. Men de gamla i socknen, som hade söner, hvilka voro kära i Fågelsångstösen och fördenskull inte kunde hvarken äta eller sofva utan försummade sina sysslor och blefvo slappa och slöa, de sa' tidt som oftast:

— Hon kör nog emot. Så stora skepp ha' gått i sank förr, och dä går aldri' väl för dem, som rata reela pojkar på dä viset bå' te' höger och vänster.

Värst synd var det i alla fall om Kalle på Moen. Han var liksom lite djupare anlagd än någon af oss andra. Han var en tyst och grundrik pojk, den stadigaste och anständigaste af oss alla, och han tog allting så allvarligt. Äfven han blef kär i Justin. Och fastän han var henne så olik i allt, såg det nästan ut som om hon dragits mest till honom. Var Kalle med i laget, regerade aldrig Justin så vildt som annars. Det var som om hans allvarliga och manliga väsen liksom lade kapson på hennes ysterhet. Och folk sa' mer än en gång, att de båda skulle passa bra för hvarandra. Hon skulle muntra upp honom med sin öfversvallande glädje, och han skulle styra och hålla henne i skick med sitt allvar och sin karlaktighet.

Gu' vet också, om hon inte var glad vid honom. Men hon hade nu en gång för alla fått i sitt lilla hufvud, att hon inte ville bli nå'n landbomor. Och hvad fruntimmer få för sig, det kan ibland inte ens kärleken rycka ur dem.

— — — —

Så spreds det en dag som en löpeld genom byarne, att Justin i Fågelsången skulle in till sta'n och lära till symamsell.

När den tidningen kom till Kalle på Moen en afton, hade han blifvit som ett lakan så hvit i synen, sades det. Han hade stått en lång, lång stund alldeles som en saltstod mellan skylarne på sin hafreåker och tittat i backen och andats så tungt som en döende.

Se'n hade han nästan sprungit hem och kastat på sig andra kläder samt rusat ner till Fågelsången.

Där hade han varit sträng mot Justins föräldrar och förhållit dem det orätta uti att låta flickan draga ut i världen till dess många förförelser.

— Hva' angår dä dej! Du är väl inte nå'n förmyndare öfver oss! hade gumman fräst emot honom.

— Hvad dä angår mej, frågar ni? Jo, det gäller mitt lif också — om inte precis mitt lif, så åtminstone min lycka här på jorden, hvilket jag håller för detsamma. Justin vet, att jag hänger fast vid henne med hvarenda sträng i min själ och med hvarenda fiber i min kropp. Det har jag sagt henne hundratals gånger, och jag har sagt henne, att Moen och jag och allt hvad jag har och alla mina tankar och alla mina drömmar äro hennes, om hon vill taga det till godo. Angår det mej inte, om jag ser, att min lycka krossas, att det käraste jag haft och har ska' smulas sönder till stoft och elände i bränningarne därinne. Ty Justin är för obetänksam och för glad och för lättledd för staden. Men jag känner på mig, att hon skall lefva lycklig och trygg och säker inom mina väggar, kringströmmad af min kärlek, älskad, skyddad och buren af mig genom lifvet!

Kalle var allvarlig och riktigt grann i det ögonblicket.

Justin stod och lutade pannan mot spishvalfvet och de gamle i Fågelsången sågo förvånade på hvarandra.

— Vell du inte flötta te' Kalle? Du vet att dä' ä' ett godt och bra ställe han har, och bättre kan du inte få't, Justin! sa' gubben.

— Om jag skulle ge mig åt nå'n härute, så vore dä' åt Kalle. Men ja' vell bort och se, hur världen ser ut på andra sidan socknagränsen. Dä' ä' så smått och evigt enahanda här. Det känns som om något rent af drefve på mej. Men tycker jag inte om'et där borta utan vänder åter, så har du mitt ord, Kalle! Och så gick hon till soffan, där pojken satt, och räckte honom sin hand.

— Ajöss då, Justin! Men kom ihåg, att hvem du än träffar där ute, aldrig ska' du dock råka någon, som älskar dig såsom jag!

Se'n satt han en stund och skalf på soffan. Därpå gick han bort från Fågelsången utan att säga ett ord.

— — — —

Justin hade varit borta ett år eller mer. Hennes föräldrar omtalade då till höger och vänster under stor kaxighet, att Justin hade kommit sig så pass upp i sta'n, att hon var som den finaste fröken.

— Ho' blir bjuden på teatrar och dans å på hotellera om kvälla utå di finaste herra' som finns, och ho' skrifver, att ho' har så roligt och godt, så ho' vell då allri' hem mer! stoltserade de.

Så gick mor i Fågelsången en dag finklädd och nyter ut i bygden och förkunnade, att Justin skulle gifta sig med en handelspatron i sta'n, och så tillade hon:

— Dä' va' en märkvärdig flicka, Justin. Hon kände alltid på sig, ho' inte var skapad för vår syssla utan att ho' var ämnad te' nå't fint och stort här i tiden. — — —

Men med Kalle i Moen stod det alltjämt illa till. Det var som om han blifvit klufven midt itu. Kroppen vankade visserligen omkring och ordnade och styrde på Moen, men hjärta och själ och de förnämsta tankarna hade han långt borta. De dvaldes fortfarande inne i sta'n. Han gick för sig själf och sörjde och grubblade, och det var stört omöjligt att kunna göra honom glad. Men vi andra glömde snart Justin. När vi inte sågo henne längre, skaffade vi oss andra »ungdomsflickor», gifte oss på folkavis den ene efter den andre och mådde väl, under det Kalle gick och led och suckade på Moen.

Det hördes i alla fall ingenting af angående Justins bröllop, inte ett knyst.

— Dä' blir snart. Dä' ska' stå på ett hotell inne i sta'n! lät Fågelsångsfolket. Och så gick tiden ända till hösten andra året efter Justins bortresa.

Då kom det en kväll fram i adventet en blek och mager och förtviflad flicka stapplande på vägen neråt Fågelsången med ett litet barn i famnen. Det var Justin, som kom, öfvergifven och förskjuten, lurad och bedragen. Det var med nöd att föräldrarna ville taga emot henne för den stora socknaskammens skull, som hon ställt till.

Ni kan tro, att rännarekäringarna fingo ett grand att göra efter Justins hemkomst. Aldrig har väl en mänska blifvit så hånad och beledd och förtalad som den stackars flickan. När alla spotta på en sten, blir han våt till slut.

Så kom det ut att föräldrarna voro stygga både mot flickan och det lilla barnet, som ju inte hade nå'n skuld, och det sades till och med, att de icke unnade dem maten ens.

Justin hade väl varit hemma vid pass åtta dar, när Kalle på Moen åter satt på sofflocket i Fågelsången. Flickan kom sig inte för att se på'n en gång utan låg på knä vid vaggan och dolde ansiktet i täcket.

— Ja' har gått hit för att tala med dig om vårt giftermål, som vi inte få dröja med, sa' Kalle.

— Giftermål! Hur ska' det gå till? Du ser väl hvad som händt!

— Ja visst! Men det går nog bra. För resten har jag ditt ord. Du gaf mej ju hand på, att om du inte tyckte om'et där inne utan kom tillbaka, så skulle du flytta te' mej! Och nu är du ju här och har ledsnat vid stadslifvet.

— Ja, men hurda'n är jag?

— För mig är du alltid densamma. Och vore det möjligt, borde jag älska dig än mer än förr, för nu behöfver du mera kärlek än när du var glad och lycklig. Men du ska' bli' det än en gång! Så gick han bort och föll ner hos henne vid vaggan och där knötos deras hjärtan tillsammans för eviga tider.

När det lyst för dem i kyrkan, sa' folk till Kalle:

— Du va' då inte så värst granntyckter!

— Gack å titta på henne då! Ho' ä' grannare än förr, och nu behöfde hon mej bättre än då! log Kalle.

Förlikningsdomstol.

— Lagligt, säjer du! Jag bryr mej den dålige om, antingen det är lagligt eller inte. Här finns mycke' i landet som är lagligt, men som i alla fall inte ä' annat än af ondo. Bränna brännvin är lagligt, sälja öl är lagligt och fördärfva sin nästa är lagligt, bara en kan göra det så, att det inte strider mot en eller annan paragraf. Bara man är ett snille eller en rackare eller en politikus och har reda på lagens krumelurer, så är min själ allting i laga form. Stämma sin nästa till tings är lagligt, svärja sej åt helsefyr är lagligt — äss det sker finurligt — lämna flicka och barn på landsvägen är lagligt, äss inga vittnen finns. Jag blir galen, när du talar om laglighet. Är det inte lagligt att vi själfva ta' hand om lagligheten, när samhället hjälper till att uppfostra hundratusentals pojkar att förkränga lagen?

Och Johan i Jonsbo svor och spottade och var som ett bi.

Han hade gått och pratat och skräflat om förlikningsdomstolen, som dom hade inrättat i hans socken och ordat om den stora välsignelse, de haft utaf den inrättningen.

Då hade jag händelsevis slängt in en förfrågan om huru den domstolen väljes.

— Den väljes på kommunalstämma i december månad! svarade Johan och tittade på mej med den medömkan, som hvarje människa får lof att hysa för den karl, som inte känner till, när val ska' ske i kommunerna.

Nu är jag just ingen trollkarl i sådana saker, utan jag dristade mig till att spörja Johan, huruvida val af förlikningsdomstol hörde till de hushållningsangelägenheter, som kommun och stämma ha rättighet att befatta sig med.

Det var då han blef så förbaskad och knäckte till att skälla på det sätt, som här ofvan sagts.

— Lagligt och författningsenligt, skrek han. Är det inte lag och författning, när folk lefva i ro och frid och kämpa ut sina strider och slita sina tvister här hemma utan att behöfva dra' i väg te' tinget och klara det med dyra stämplar och djädriga notarier, unga och granna och farliga? Lagligt — dra' du in i — med din laglighet. Är det inte svenska folket, som stiftar lag?

Det tjänade ingenting till att krångla med Johan. Och hade jag disputerat en stund till med honom, hade jag naturligtvis kommit i slagsmål med honom på vägen och kanske fått stryk.

— Och för resten kan du komma ner åt vår sockenstuga på onsdag. Då ha vi ett mål före. Kom, ska du få si, hur vi reda ut'et utan kostnader, utan nämndamänner, abekater och stämplar och paragrafer och notarier och skam och hans mor! sa Johan, när vi skildes åt.

Jag grunnade på't. Och på kvällen las jag i en tidning, att staten lämnat pengar åt en karl, som ville resa till Berlin och studera processrätt. Då tyckte jag, att jag

inte heller vore för god att gå ner till Longemosa och studera praktisk juredik.

Sagder dag klockan 5 på aftonen trädde jag alltså in i deras sockenstuga. Där var mycket folk samladt och ett fasligt prat och mummel var där. På ömse sidor om bordet satte sig fyra karlar. Men nämndemannen, som var ordförande i förlikningsdomstolen, stod vid dörren och redde upp en auktionsskuld med en torpare. Rätt hvad det var gick han fram och skulle sätta sig i stolen midt för bordet och börja dagens förhandlingar. Men han vände tvärt, ställde sig ånyo vid dörren en vändning. Och så skred han efter en kort stund åter fram för att sätta sig. Men det blef ingenting af den gången heller. Han vände åter mot dörren.

— Hvarför sätter du dej inte? undrade en medlem af förlikningsnämnden, det vill säga en af de fyra, som sutto kring bordet, två på hvarje sida.

— Ni ska' väl stiga opp och bocka er, när jag kommer, era drumlar. Lagens bokstaf och gammal sedvänja ska' väl iakttagas! dundrade nämndemannen.

Därpå drog han fram. De fyra rätade på sig och bockade sig. Nämndemannen nickade liksom ett kungligt bifall åt dem. Han kunde den nicken, den rackarn — han hade lärt sig den af notarien. Det är en konstig nick, den där — han kan tolkas antingen som spelad artighet eller såsom ett pojkaktigt öfversitteri.

Men det kvittar. Ordning och skick och högtidliga fasoner ska det vara i allt.

— Träd fram, Maja i Bråten och Jödde i Rasmusbo! sa' nämndemannen.

En blek käring och en sorgesam karl gingo fram och ställde sig på hvar sin sida om nämndemannens och förlikningsdomstolens dombord.

— Är du förbanskad, Maja! Du är ju svarande part. Vet hut, harpa! Ställ dej te' vänster.

— Dä' kan jag göra. Men inte för att jag krusar dej, lät käringen.

— Nå, hvad har du, Jödde, att andraga emot henne? sporde nämndemannen och vände sig mot käranden.

— Jo, i lördags afton klockan fyra eller kanske tre minuter — — —

— Klockan två var det för —, afbröt Maja.

— Håll käften, käring! Fortsätt kärande, lät nämndemannen.

— Öfver fyra kom jag gående förbi hennes. Hon sto' på förstustenen, och jag hälsade på henne. »Vell du inte titta inom och smaka på mitt småbrö', för jag bakar», sa' ho'. »Tack», sa' jag. Och så gick jag in och satte mig på soffan. Och hon gaf mej en bulle. Guler och granner var han, och jag åt och tänkte på ingenting. Maja pratade med mej om min käring, om mina kalfvar och barn och sto' framför mej med händerna under förkläet. Rätt hvad det var, krasmade det till i min mun. Det är en degklump, tänkte jag.

Men i detsamma sprang Maja på mej och skrek:

— Bevars, dä' har kommit ett hår i degen. Ursäkta mej, dä' sitter i mungipan på dej! Så drog hon till i en tråd, som hon ringlade ut ur min mun.

Och när hon ryckt till, begrep jag, att det var ett litet

utå di där förbaskade gäddedragen, som mannen hennes köper ifrå' Stockholm. Draget hade hon kört in i bullen och lurat i mej, den häxan. Den ene hullingen gick igenom öfverläppen, den andra genom underläppen. Stina i Bråtabäck fick se'n skära ut dom. Sveda och värk har det varit, och jag har sitt ut i synen som en kinesisk gris. — Ja, domstolen känner väl till di där grisarna med uppåtvända trynen, som hushållsgillet har införskrifvit. Som ett sådant svin har jag sitt ut i fem veckors tid, för det hon lurade gäddedraget i käften på mej.

— Men han talar inte om att . . .

— — — —

— Töst käring! Hvad yrkar nu käranden?

— Jag yrkar betalning för sveda och värk, och jag yrkar halshoggning på Maja för lifsfarligt vapen, sa' Jödde.

— Hvad säjer du om detta, Maja? Töst, vänta ett grand. Har du antecknat, hvad han sagt, sekreterare? Gå på nu, Maja.

— Jo, det var — låt mej se — jo det var på hösten eller kanske det var på våren — nittonhundra — som karlen min låg i dödssjukan, så att jag själf fick lof köra te' kvarn. Jag kom dit och satt där i kvarnkammaren, och den här skrubbelinen var där förut. »Jag ska' bära in och hälla på din mäld», sa' han. Och han gjorde't. Och han var så smilefiner och friade te' mej i kvarnkammaren — ifall karlen min händelsevis skulle dö förstås — och klappade mej och kösste mej — och bar ut mina mäldsäckar, när det var färdigt — och satte för mina stutar och hjälpte mej upp på lasset — och knöt åt halsklä'et och ba' Gu' vara

me' mej. Men när jag kom hem, var karlen på bättringsvägen, och när jag skulle baka, gjorde sej degen inte. Jag försökte alla upptänkliga medel. Men det var löx. En tid efteråt fick jag höra, att Jöddes säd varit frostskadad. Nu tror jag, att han bytte säd med mej vid kvarnen, det har Lina i Slabbabo sagt, att hon kan svärja på't också. Ja, min karl kom sej, mjölet var oäkta. Jödde stal min go'a säd och lämnade mej sin usla smörja igen. Nu yrkar jag inför förlikningsdomstolen skadeersättning för mjölet, yrkar häktelse på fähunnen för stöld och ansvar på honom för han kösste en gift kvinna. Och får jag inte min rätt här, så är det en ussel domstol, som inte ä' värd två styfver — och — — —

— Töst! röt nämndemannen.

— — — —

Ja, en kan knappt tala om, hur det gick. Käranden, som fått gäddedraget i käften, hade hela sin släkt med sig till domstolen, käringen hela sitt parti. Innan nämndemannen och bisittarne hunnit bilda sig en mening om processen, var hela församlingen i slagsmål och gräl. Det var, som om en orkan farit kring väggarna, inom hvilka förlikningsdomstolen satt.

Nämndemannen sökte åstadkomma tystnad medelst klubbslag. Men klubban gick sönder. Och när han stod där med bara klubbskaftet i sin hand, kom orgelnistfaen och tittade i dörren.

— Ge' mej något att äska ljud med! vrålade nämndemannen.

Frun sprang efter sin sockertång och gaf honom.

Men när nämndemannen dräpte tången i bordet, fick han fingrarna emellan fjädrarna.

— Aj, aj! vrålade han och viftade med sin blodiga näfve mot taket. Tången hängde vid. Det såg ut, som om öfverdomarn haft en stor fluga från helseket i nyporna, och han grinade som en solvarg.

Det blef inte för bättre än att domstolsledamöterna fingo stiga upp och drifva ut de stridande parterna, så att de fingo slåss på skolans lekplan utanför.

Hur det slutade vete vår Herre.

Men det vet jag, att här i socknen ska' ingen förlikningsdomstol komma till stånd.

Den rejäle lagen ska' ha sin rejäle gång.

Målskjutning.

— Jaså, tror du verkligen, att jag skulle vilja ha en sådan där till måg? Då har du visserligen en god tro, men den håller inte att bögga på, förstår du!

Det var Niklas i Storegår'n, som satt vid frambordet i sin stora stuga och yttrade dessa ord till en ung karl, som höll sig på en soffa längre bort i rummet.

— Men när Greta vell ha mej och ja' vell ha henne, och vi inte kunna lefva utan hvarandra, så trodde vi inte, att ni skulle sätta er på tvären — — —

— Men dä' gör jag, förstår du! Här ä' inte fråga om, hva' ho' vell eller hva' du töcker, utan här gäller dä', att du inte får mer än en åtting att vända dej på, och den som vill måga sej i Storegår'n, får lof att ha litet mera, begriper du! Lika barn leka bäst, Kalle!

Den unge friaren började blifva het och varm, när han hörde de kaxiga orden och såg den pösige Niklas. Det skar i honom, att en sådan där skulle fördärfva lifvet för honom och henne af bondhögfärd blott. Pojken skalf och fick hårda ord på läpparna.

— Var lagom morsker ni, fader Niklas. Pengar förgår, men kärlek består. Dä' ä' väl bättre, att Greta får en, som hon trifs med, än en som hon inte kan lida. Då blir det trångt till och med på en halfgård. Och ni ska' inte vara så morsker på't, för så stora skepp ha gått i sank förr!

— Tösst du valp och sitt inte och predika dina dumheter i mina hus! Du har hört, hva' ja' sagt, och nu kan du laga dej i väg och fria till dina gelikar! dundrade Niklas.

— Ja, er ska' ja' inte tränga. Men ni får nog ångra er, för när stormodet är inkommet i stuga, då är fallet i förstugan. Ni stöter allt emot, ska' ni få se! Och Kalle gick ut och slängde igen dörren efter sig.

Men när han kom ut i förstugan, glytte Greta i köksdörren.

— Kila upp på hölidret ofvanför stallet, tills sol gått ner, så ska' ja' söka träffa dej! hviskade hon.

Och Kalle lydde henne, förstås.

— — — —

Niklas satt kvar vid bordet och grymtade och spottade utåt golfvet och svor inom sig på, att det nu för tiden inte fanns ett dugg hut i fattiglapparna samt profeterade om landets snara undergång.

— Dä' går åt häcklefjäll, när de fattige vilja klifva upp till dom rike och tro, att de ä' lika goda! fnyste han och dängde näfven i bordet.

I detsamma kom Linus i Backen, som Niklas utsett till sin måg, in i Storgår'n med ett gevär i näfven.

— Hva' ä' dä' för en slags bössa, du har? sporde Niklas, när Linus uträttat sitt ärende.

— Dä' ä' ett sådant där mausergevär, som ja' lånat utå skyttegillet, för ja' vill öfva mej i skjutning ett grand om helgdagarna, sa' Linus.

Så beså̊g Niklas instrumentet och kasserade det naturligtvis, såsom han förresten gjorde med allt nytt.

— Dä' ä' för litet hål i pipa och en så liten usel kula gör nog ingen skada, lät han.

Se'n talade han om hvilken maffe han själf var i skjutning och hur lätt han skulle »träffa prick», om han hade ett rejält gevär med rund och redig kula.

Niklas bjöd på gök, och när han fått i sig ett par sådana blef han en ännu förskräckligare skytt.

— Skjut en serje med denna bössan, så får ni se, att ho' inte ä' så oäfven, föreslog Linus.

— Nåja, jag kan väl försöka skräpet, lät han, och så gingo karlarne ut på förstubron. Linus sprang och ritade upp några cirklar på stallgafveln, utan att tänka på kreaturen där inne. Och nå'n tänkare var Linus heller inte. Så började Niklas damma på skott efter skott, så att det skrällde i hela Storegår'n.

— Laddningen går kveckt, och dä' ä' förstås en stor fördel, utlät sig Niklas och släppte utaf det fjärde skottet.

Men då fingo de höra ett förskräckligt ramlande och lefverne nere i stallet och en karl hojta därnere, som om det gällt lifvet.

— Åh, hästarna ä' bastant bundna och dä skadar inte,

att bå' dom och drängafasen få vänja sej vid smällar, log Niklas och släppte af det femte skottet mot väggen.

Därefter blef det ett lika fördubbladt väsen därnere, blandadt med jämmer.

— Kulorna måtte väl aldrig gått igenom väggen och rispat hästarna, sa' Linus.

— Di måtte väl så hundingen heller, för väggen ä' tre tum tjocker, skrek Niklas. Och så rusade de båda karlarne ner åt stallet. Hade Niklas i Storegår'n aldrig blifvit flat och snopen förr, så blef han det nu, när han dängt upp stalldörren och tittade in. Bägge hans hästar, som han var så storaktig åt, lågo i sina spiltor och sparkade förfärligt med bakbenen. De lågo i dödsryckningarna. Och tvärs öfver hackelsebingen låg Kalle, friaren från Fällebo, blek som ett lik, medan blodet strömmade ur hans ena lår. Pojkstackarn hade kantänka tyat sig ner från rännet, när han fick höra smällarna och ramlandet i stallet, och så hade äfven han där nere träffats af en kula, hvilka alla gått lika lätt genom väggen som genom ett pappersark.

Det blef emellertid ingen tid att fråga efter, hvarför Kalle befann sig i stallet. Greta kom och lät forsla in honom och tog sig an hans sår, som i alla fall endast var ett köttsår.

Men Niklas blef stående som en saltstod framför sina döda djur. Han kom sig hvarken för att tala eller svara på en lång stund. Han stod som träffad af blixten.

Slutligen fick han syn på geväret, som Linus ställt mot väggen, och då blef det lif i gubben. Innan Linus visste ordet af fick Niklas fatt i pipan och klämde geväret

med sådan kraft gång på gång öfver en jordfast sten på gatubacken, att kolfven och pipan skildes åt och hela mekanismen blef fördärfvad. Sedan drämde han till Linus öfver ryggen med bösspipan, så att pojken knäade sig.

— Gack din kos, din skrådaling, och visa dej aldrig mer här på gården. Spring så fort bena bära dej, innan ja' gör mej olöcklig på dej. Greta får du aldrig i din ruttna tid, fast far din har mett löfte. Ja' tar'et tebaks. Är du iväg än?

Linus knallade af åt sitt hemhåll.

— — — —

Inne i stugan låg Kalle på en soffa med våta handdukar om benet, och Greta satt bredvid på en stol och grät.

Niklas kom in och ställde sig vid spisen.

— Tror du, att han dör, han som hästarna? frågade han Greta efter en stund.

— Åh, jag blir snart bra igen. Det råkade inga ben, så ja' kan snart gå min väg, tänker jag, genmälde Kalle.

— Nävars, stanna du här för alltid. Dä' ser ut, som om det vore bestämdt inför en högre rätt, svarade Niklas.

Tredje dag jul stod bröllop i Storegår'n. Där talades om mångahanda men inte ett dugg om mausergevär eller målskjutning.

Handelsman Pepparstedt.

— Hva' ä' det för en karl, som kommer helgdagskläder där borta i svängen, sa' Salomon i Skreberga.

— Vi få väl se'et, när vi komma honom lite närmare, genmälde jag.

Och så drefvo vi undan lite fortare för att så snart som möjligt få veta, hvad det var för en gök vi mötte.

Salomon och jag hade var't nere i Krängsberg och bevittnat ett testamente och voro nu på hemvägen.

När karlen, som vi råkade möta på Vrålebo skog, kom närmare, kände vi igen honom. Det var Klas i Horsanäs, som kom där finklädd och prudentlig. Men han såg vresig ut och slog med doppskon i tistlarna, som växte på dikeskanten, och knep ihop läpparna. Det syntes på'n, att han gick och rufvade på något, som retade och kvalde honom.

— Guss fre'! hälsade vi.

— Guss fre' igen, så ä' dä' betaldt! murrade Klas och ville gå med detsamma.

— Hva' nu då, Klas? Har du tannavärk, eller har du förlorat pängar, eftersom du glor som en tjur och mur-

rar som en bandhund? Eller har hustru din fått igen sin gamla sjukdom, så du sir meklamentsutlägg skömta framför dej? sporde Salomon.

Klas slog och dängde i vägen med sin käpp och grymtade:

— Dä' ginge väl an, om jag bara hade tandvärk, för sån't går öfver och kan botas eller läsas bort. Men nu kommer ja' ifrå' boupptecknings efter min gamle far och har kommit i delo med svåger min, handlare Pepparstedt, ni vet. Och det här kommer nog att gro i mej till döda'r. Dä' var ett sablarnes spektakel och en olycklig stund, då den usle Pepparstedt fick falka till sej min gamla söster.

— Hm, låter dä' så nu! När han hölls med frieriet till henne, var det ett annat ljud i skällan. Då talade ni bara om hur rejäler och gudaktig Pepparstedt var! grinade Salomon.

— Vi kände inte hans knep då. Vi bara tänkte på, hur from han var och hur olyckan förföljde honom på så vis, att han mistade hustru efter hustru och blef tvungen att gifta om sej gång på gång. Vi hade inte reda på den så kallade handelskrestendomen då.

— Jaha, dä' ä' så rätt. Han har var't geft flerfaldiga gånger. Hur många hustrur har han — som di säjer — sletet upp i sin dag? frågade Salomon.

— Söster min, som lefver, är hans femte. Hva' vi i alla fall voro dumma, som trodde att han var förföljd utå världslig otur, när han gång på gång fick bära hustru efter hustru åt kyrkogår'n. Dä' va' långt ifrå' otur. Dä' var

tvärtom hans skroftur och räddning hvar gång sådant hände.

— Nu ä' du ilsk och pratar en hop smörja, som nära nog ä' ren hädelse! afbröt jag.

— Du får kalla't smörja eller hädelse eller hva' du vell. Dä' kvettar. Men sanning ä' dä'! När en fått titta in i hans affärder, så begriper en grant, hocken tur han har haft och hocken rackare han har var't! gormade Klas.

Hans tal retade emellertid upp vår nyfikenhet, och vi lockade honom att sätta sig ner jämte oss på vägkanten och tala om Pepparstedts förhållanden.

— Hur kan du egentligen påstå, att dä' var turligt för karlen att så tidt mista hustrur. Jordöl och sån't går ju te' pängar! mente Salomon.

— Vesst i hundan hade han tur. Han lagade ju alltid, att han fick pängar med hvarenda käring. När han drog omkring om söndagarna och predikade i bygden, hvem kunde då tro, att han i sin gudsnådelighet bara var ute för att spåra upp fruntimmer, som va' bra nog till åren, som va' sjukliga och hade pängar och böjelse för gefte? Men detta var i alla fall hufvudämnet för hans betraktelse. Dä' var inte annat än handlarekristendomen uti honom. Allaredan när hans första hustru lefde, kom han på obestånd genom storaktighet och ett högfärdigt lefverne. Så dog hustrun, och hon var knappt kallnad, förrän han i doldom underrättade sina fordringsägare, att om de bara tålade sig ett par månader till, så skulle han klara sig med ett rikt gifte.

— Sicken rackare!

— Och dä' gjorde han. Han hade sett ut en, gifte sej och klarerade. Men se'n dröjde dä' inte länge, förrän han kom på balans igen. Det barkade mer och mer utför med honom. Men när det såg som värst ut för honom, så serradö, föll den andra hustrun helt oförhappandes ifrån, hon också. Och se'n klarerade Pepparstedt sina ruttna affärder på samma sätt som efter den första hustruns död.

Så gick det undan för undan, och sista gången regelerade han sej med söster min, den gamla sjåtans pängar, fnös Klas, och sparkade med stöfvelklacken i ljungen, där han satt.

— Jaha, underligt har dä' gått. Men du får säja, hva' du vill, Klas, så kan du då inte neka te', att Pepparstedt slingrat sej bra ifrån konkursmakarne, dä' vill säga gode män och köpmannaombud. Han har var't dom för seg. De ha inte kunnat fjälla honom eller sko sej på honom. Han borde, min själ, ha medalj bara för dä'! lät jag.

— Medalj! Jaha, dä' skulle han ha. Men den skulle nitas fast där bak på'n mä' en enepåk. Den skälmen. Nu efteråt och se'n jag lärt känna honom, begriper jag te' fullo, att han bara spelade spektakel på bröllopet därhemma, fast vi trodde, att dä' var fromhet, som regerade i den filuren, fräste Klas.

— Hur vände han sej då?

— Jo, ni vet, att söster min, som han gifte sej mä', är ful och illavuren och skam te' sägandes ettrig och illbattig också. Men hon ä' sådan som vår Herre gjort henne, och vi hade inte lockat Pepparstedt till henne eller tvingat honom te geftet.

— Utan dä' va' väl, som ni kan förstå, hans ställning och hans fordringsägare, som tvingade honom att köra nacken under oket.

— Nå, när prästen vigt dom, och Pepparstedt och Mari vände sej om, och vi skulle barka fram te gratulering, så tog han opp och sjöng den där pinopsalmen:

»Skåder, skåder nu här alle.»

— Och den skrek han så fradgan yrde ur truten på'n medt i synen på oss släktingar och hela bru'stassen.

— Var dä' krestligt handladt emot oss och emot den gamla sjåtan, som han nyss lofvat älska i nöd och lust?

— Hm! Nä' dä' var ledt! Men när de nu vilja ändra så möcke i bå' psalm- och handbok och i prästalöften och andra symboliska böcker, så borde de ändra ett grand i vigselformuläret också! utbrast Salomon.

— Hva' är där för oriktigheter i vigselformuläret, undrade jag.

— Jo, det där om älskandet skulle ta's bort, när bru'a ä' gammal eller grym. Hvem i hundan kan åtaga sej eller förbinda sej till att älska en grömsing eller ett käringas i lust och möcke mindre då i nöd! gormade Salomon.

— Dä' har du förhärdadt rätt i. Dä' ska' vi stöta på beskop Billing eller Heüman i Stockholm om, så att svenska folket kan komma ifrå' ett älskande som egentligen är emot naturen! instämde vi andra.

— Och nu på boupptеckningen, fortfor Klas, predikade den förhärdade Pepparstedten hela förmiddagen och omvände oss hela tutten, innan vi gjorde arfskeftet, och sjöng och grät och välsignade oss, innan vi skrefvo under

och godkände papperet. Men se'n jag nu grunnat öfver'et på hemvägen, har jag kommit underfund mä', att han ensam rifvit till sig all lösegendomen.

— Sicken helsefyr! gapade vi.

— Å nu undrar ja', hur ja' ska' bära mej åt. Kan en inte vräka hela förrättninga? sporde Klas.

I detsamma kom Pepparstedt åkande som en patron. När han fick se oss, satte han hästen i traf och klämde till med en Sankey.

— Hva' ska' en göra mä' en sådan? sa' Klas och spottade tre resor efter honom.

— Ja' vet inte annat än att ställa honom under framtiden, då saken kan uppenbar varda! lät Salomon.

— Ja, måntro dä'! suckade Klas och gick åt sitt håll.

En stukad mormon.

En kväll korsfäste de sabla pojkarna i Hallingenäs by en sådan där mormonapostel. Ja, det vill säga, att de togo inte lifvet af mormonen, men de spikade i alla fall upp honom på en la'gårdsvägg, alldeles som man spikar upp ett kalfskinn till torkning, och förskrämde till den grad den »helige», att vi väl, gu'alof, för en längre tid blir af med bå' honom och hans stallbröder här i trakten.

Och det säger jag, att på samma sätt borde man göra öfverallt med de förhärdade mormonprofeterna från Utah, hvilka söka locka från oss våra rödblommiga och raska töser. Ty här finns, min själ, inte fler flickor i landet än dem vi fasligt väl behöfva själfva.

Järn och fläsk och ägg och smör och Wallenström ha vi råd att exportera. Men töser produceras här inte stort mer än till husbehof.

Därför äro vi stort tack skyldiga Hallingenäspojkarna, för att de skrämde mormonen åt helsefyr. Den bravaden afplånar en stor mängd af pojkarnas många synder, dem de eljes stundom gång efter annan låtit komma sig till last.

— — — —

För cirka tio år sedan rymde Karl A'gust i Hallingenäs Smeagård till Amerika, sedan en fattig torparflicka gått i sjön för hans skull. Det blef en faslig uppståndelse i grannhället, när detta hände, ty Karl A'gust hade varit en ganska from pojk, och där var ingen, som trodde honom om att ha bedragit torpartösen.

Men i det lugnaste vattnet går ju de största fiskarna. När de hittade flickan och brefvet, däri hon skrifvit om sin synd och Karl A'gusts skuld, packade denne in och drog sin väg.

Se'n hördes det ingenting af honom på flerfaldiga år, tills han omsider en dag skref ett bref till sin gamla mor och omtalade, att han fått ett nytt sinne och att han nu inte lefde för annat i Amerika än för att rädda sina landsmän från det stora fördärfvet och vinna dem åt »det rätta evangeliet».

När den gamla gumman i Hallingenäs undfick detta bref, grät hon af glädje och vankade omkring vidt och bredt med sitt bref och lät folket i gårdarna läsa det.

— Det är så godt som en dålig predikan, sade månskorna och gratulerade gumman till att ha en sådan religiös son.

Strax efter jul samma år kom Karl A'gust plötsligen öfver till Sverige och dök upp i Hallingenäs.

Vi hade ju läst hans bref, och därför blef han mottagen ståtligt och vördsamt, som om han varit en riktig predikant. Öfverallt blef han väl upptagen, men han trifdes bäst i de gårdar, där de hade unga döttrar eller raska pigor. Det var emellertid ingen, som kom på honom med

någon slags världslig kurtis. Nä, gubevars. Han talade endast i andliga ting med töserna.

Hvar det hölls någon samling eller bibelförklaring, träffade man på honom. Han gick med bå' Wallenströmmar, Ekmaniter, baptister och syndfria och lyddes på allt och var uppmärksam. Men han såg städse ledsen ut och suckade. Själf uppträdde han aldrig till att börja med, fast han medgaf, att han var missionär och ingenting annat.

Frågade man honom, hvarför han var så ledsen, svarade han, att han kände det, som om hjärtat ville brista i honom, emedan allesammans här hemma hade det så oriktigt i andligt hänseende.

Han hade själf var't ute och vankat på samma villovägar han också, ända till dess han träffat på »de sista dagarnes helige».

— De öppnade mina ögon för den rätta sanningen och för det stora ljuset! suckade Karl A'gust.

Hvari den rätta sanningen och det stora ljuset bestode det talade han emellertid inte om för oss karlar. Men för fruntimmerna tycktes han så småningom hafva uppenbarat en del, ty med dem höll han enskilda möten tidt och tätt.

Snart föll än den ena och än den andra till hans parti. För Karl A'gust var en stilig karl och grannklädd och kunde titta på ett underligt sätt på töser. Det var liksom magnet i blicken på den sablarnes karlen. Han hade något af ormalist i sig. Men det var, som sagdt, ingen möjlighet att komma på honom med några rena skälmstycken eller med något ledt. Och ute på landet ville en ju inte gärna anfäkta en »missionär».

Pojkarna blefvo i alla fall mer och mer besatta, ty deras ungdomsflickor började dra sig, den ena efter den andra, och tya sig till Karl A'gust och till hans möten i stället för att möta sina ungdomspojkar om kvällarna. Hvadan det naturligtvis blef ett stort gny ibland de unga männen, särdeles i Hallingenäs, där Karl A'gust ifrån Amerika härjade värst.

— Hvarför den dåli'e försöker inte herr mesjonären vända om pojkarna? frågade ibland det äldre folket.

— Jag omvänder flickorna först. De ä' mindre förhärdade, och sen hjälpa de till att rädda den manliga ungdomen! suckade Karl A'gust.

Men en kväll när den smilefine »missionären» hade ett stort möte hos änkan i Dopparegården, smögo sig nio stycken Hallingenäspojkar dit för att spionera och utforska, hvad de hade för sig. Pojkarna voro alldeles galna, ty det hade sports, att Karl A'gust fått order att resa tillbaka och att en hel hop töser beslutat sig att följa med honom till den rätta församlingen i Amerika.

Alltså ställde sig pojkarna på lur vid fönsterna i Dopparegården och lyddes till Karl A'gusts predikan.

I början blefvo de perplexa, för Karl A'gust talade om ett härligt land, dit de skulle resa, om Zion, där alla kvinnor blefvo »beseglade» af män, om den stora staden vid Saltsjön, full af tempel och glädje och rolighet, där alla flickor varda »mödrar i Israel».

På det viset talade Karl A'gust, och flickorna, som hörde på, voro röda af längtan och alldeles ifrån sig samt sjöngo och stampade:

»Fyllda af glädje till Zion vi gå.
Till Babylon, till Sverige vi säga farväl.
I Efraims land ska vi fröjda vår själ.»

Men då de sjungit på den sången en stund, sa' unge Sven Anders:

— Nu ha vi, gualof, den helgotten fast. Dä' ä' som ja länge trott. Han ä' en mormonapostel!

— Ä' du ryss rasande? Ä' han mormon? flåsade de andre.

— Vesst! Hörde ni inte, att han talade om Saltsjösta'n, om »beseglingen» och om Efraims land och om Zion?

Jo, nu begrepo de schäsen. Och jag ska' säga, att där blef humör i gossarna, när de fingo klart för sig, att en mormon ville dråsa af med de likaste flickorna.

— Ska' vi inte klå honom tvärt? fräste de ifrigaste.

— Nä', vi ska' inte göra hemgång. Men skaffa ihop lite spik och en hammare, så ska' vi nita fast aposteln, inte ve' ett kors, för dä' vore för hedersamt för honom, utan ve' fähusvägga! sa' Sven Anders.

När mötet var slut och Karl A'gust kom ut på förstubron i sin långa amerikanska rock, som hängde som ett bolstervar omkring honom, foro pojkarna på'n så kvickt, att flickorna inte hunno hjälpa honom. Och fem minuter efteråt hade de krokat upp honom vid la'gårdsväggen midt emellan marken och takhöhåfren. Skor hade aposteln så långa som kanoter, så att pojkarna gladeligen kunde spika fast fötterna på'n vid väggen, utan att spikarna rörde hans tår. Armarna flängde de ut och slogo fyrtumsspik genom

kappan och »beseglade» Karl A'gust, fast och bastant vid väggen, där han snart hängde och såg ut som en hisklig och vidunderlig fladermus.

Men under hela tiden häfde profeten ur sig de rysligaste förbannelser och så många eder som finns på såväl vårt som engelska och i svensk-amerikanska språken.

— Ska' du inte ge dej iväg te' Zion nu, din förbaskade mormon? hånade pojkarna.

Karl A'gust framkallade afgrundsandar, icke bataljonsvis utan i legioner och milliardertal.

— Ä' han mormon? flämtade flickorna.

— Vesst, vesst! Har ni inte begripit det? röto gossarna.

De stackars flickorna höllo på att svimma. De drogo förklädena för sina ansikten en stund. Men snart grepos de på samma gång af raseri och sprungo fram och spottade på missionären, som hängde på väggen och svor.

— Tvi dej, din ledinge! Jo, nu begripa vi ditt hela tal. Tvi, tvi — tvi dej i evighet! spottade de.

Sen togo de hvar sin pojk under armen och gingo dädan.

Hur änkan i Dopparegården sen fick bort aposteln från sin fähusvägg, det vet jag inte riktigt. Men samma kväll for han sin väg.

Och nu vore det väl, om alla gossar i riket förstode att lika kraftigt som Hallingenäspojkarna skydda sina flickor för mormonprofeter.

Maja-Lisa i Leagård.

(Ett äktenskapligt drama.)

Jakob i Leagård satt midt i söckna veckan vid det främre bordet i sin stuga framför gafvelfönstret och försökte raka sig. Till den ändan hade han försett sig med en skål kokhett vatten och ställt upp en spegelglasbit mot en anjovisburk på bordet, i hvilken burk en balsamin var planterad. Under rysligt grimaserande hade han tvålat in vissa trakter och partier af sitt anlete.

Maja-Lisa, hustru hans, satt på spishällen och skällde. Detta uttryck är nu visserligen hvarken vackert eller riktigt passande att använda — det medgifver till och med jag — men en häfdatecknare måste städse se till, att han väljer de rätta uttrycken, ty historien får inte förvanskas.

En häfdatecknare måste låta galanteriet fara och framför allt hålla sig till och beflita sig om sanningen. Annars är han ingen riktig och fullödig häfdatecknare.

Fördenskull måste här sägas, att Maja-Lisa satt på spishällen i Leagård och skällde ilsket och intensivt på husets herre, medan denne försökte raka sitt ansikte.

Det är ett skönt och märkeligt skådespel att se en

gubbe raka sig. Den mimik, han då utvecklar, är förvånansvärd och underbar. Han vrider och kränger med ansiktsmusklerna, så att man kan befara det värsta. Han bänder ut läppar och kinder med tungan för att släta ut rynkorna och kunna erbjuda knifven ett slätt och glatt fält att plöja blodiga fåror uti.

Ögonen rinna, smärta förvrider hans drag, han suckar, han stönar och svär, framkallande onda andar legionsvis att anamma knif och skägg och tvål.

Sålunda och sådan satt nu Jakob i Leagård och illgrömmade sig uti sitt tjäll, medan hans hustru, som sagdt, höll till på spishällen och anfäktade honom med ordströmmar, som vällde fram ur hennes tandlösa mun.

Gubben tog med långa mellantider en stråk utefter kinden med knifven, så att skägget till största delen drogs upp med rötterna och det menlösa mansblodet skvatt ut.

— Förhärdade knifrackare! tjöt han och knäckte till att draga och hvässa honom mot det skinnbeslagna byxknäet.

— Sir du det! Det går inte för dej! Begriper du än, att det inte är meningen, att du ska' gå te' den fördömde auktionen och skuldsätta dej och kanske supa dej fuller och förkorta ditt lif, som du fått utå Herren, och skämma ut dej ibland folk, din dumstock och ledinge där. Hva' ska' du på auktionen å göra, det undras mej? Hva' behöfver du köpa det pantade torpet för, fast det ligger äger om äger med oss. Har du inte nok å' sköta som du har, din latstock?

— Tösst säjer jag dej Maja-Lisa! Affärer går öfver

ditt förnuft. Tösst på fläcken och gack ut te' dina sysslor och sitt inte här och alterera mej, så att jag skär ihjäl mej!

— Tror du, att ja behöfver tiga för en så'n som du ä'? Nähej, du bedro' dig den gången. Hva' behöfver du köpa mer jord för, du, som inte ä' karl te' å' göra ett dagsverke. Sköt det du har. Men du duger inte te' dä' en gång, du uslinge där. Du ä' ju styfver i lederna och illavuren och stummer och dummer och later och flater och . . .

— Tiger du inte, Maja-Lisa, så gör ja mej olycklig på dej, din skryla där. Sköt du ditt och låt mej styra med de stora sakerna. Kommer torpet te' Leagård, får hemmanet tre gånger så stort värde som nu. Tösst med ditt käxande och skällande och lägg dej inte i karlasaker, det är mitt bästa råd! röt Jakob och vände sitt blodiga ansikte mot Maja-Lisa och hötte med rakknifven.

— Karlasaker! Ja' undrar just, hva' du räknar te' karlasaker? Inte har ja sett nåra karlasaker hos dej. Snusätning och supning och dumheter det ä' de' ende karlasaker, som du och dina gelikar lägga i dagen. Hva' tror du sådana kluvsar som ni kunde uträtta, om ni inte hade oss fruntimmer, som slete och styrde och ställde? Ka'ra är det uslaste Gu' har skapat. Och nu stecker du inte te' auktionen, så möcke du vet dä', resonerade Maja-Lisa.

— Det ä' inte lönt å' svara dej, ditt skrälle. Du talar, som du har förstånd te' . . . Aj, aj, si nu skar jag bort halfva öfverläppen för din skull, jämrade Jakob.

På det viset resonerade de i Leagård den förmiddagen. Ju längre det led, dess flera skråmor tillfogade sig Jakob, och dess argare vardt Maja-Lisa, där hon satt. Läpparna

blefvo allt hvitare på henne, och gång på gång tog hon af sig träskon i tydlig akt och mening att slänga honom i skallen eller ryggen på Jakob.

— — — —

Denne var annars en duktig och förståndig karl, såsom alla män äro. Det var rakt ingen fara med honom. Han var både skötsam och stillsam och knogade det bästa han förmådde på sitt lilla hemman.

Detta hade emellertid det felet, att det saknade tillräckligt sommararbete och var nästan skoglöst. Bredvid låg emellertid ett gammalt torp, som inte hade mycken öppen åker men dess mera skogs- och betesmarker. Lades nu detta till Leagård, så uppstode ett hejdundrande hemman. Det var detta Jakob ville. Och ett tillfälle hade nu uppstått att realisera detta önskemål. Torpet hade pantats för gäld och skulle säljas på auktion. Jakob visste, att han skulle få det för en spottstyfver, ty folket unnade honom att få göra den affären.

Men si Maja-Lisa hade satt sig för, att det skulle bli lögn. Hon finge kantänka, i så fall längre väg att gå, när korna skulle mjölkas, och så tyckte hon inte, att de skulle sätta sig ut för några vidlyftigheter.

Jakob höll emellertid i sig och gaf sig den på att han skulle till auktionen. Han hade ställt sig därefter med bå' pängar och borgen och hade nu kommit så långt som till den förberedande rakningsprocessen.

Därför satt nu också Maja-Lisa och var ilsk.

Ä'ke det grufligt, hvad fruntimmer kunna vara kort-

synta och ställa till spektakel och hindra männen i deras kloka planer, när det sätter åt dem?

Ingen kan undra på att Jakob blef mer och mer nervös och upprörd, när han hörde Maja-Lisas ovisa prat. Handen darrade på'n, så att han skar sig tidt och tätt i haka, kinder och läppar, tills blodet nästan stridrann ner åt hans kalfskinnsväst.

Till sist blef han arg.

Medan han satt och drog knifven mot sin skinnbeslagna byxa, sa' han:

— Gu' gifve knifven vore fjärdedelen så hvasser som din tunga. Då skulle det va' en fröjd å' raka sej. Herren vete, hvad ja' grunnade på, när ja' gick och gefte mej mä' en så'n . . .

Längre hann han icke. Maja-Lisa for upp från spishällen.

— Ja ska' ge' dej! fräste hon och slängde träskon i ryggen på den stackars Jakob, så att det sang i mannen.

— Nu fick du din vilja fram! Nu kommer jag inte te' auktions i dag och kanske aldrig mer i lifvet! stönade Jakob.

När han fick träskon i ryggen, hade han ryckt till och ränt rakknifven in i låret. Blodet sprutade hemskt kring mannen, som bleknade allt mer och mer. Han hade nog också förblödt, om inte en resolut granne, som varit sjukvårdssoldat, vid barnens skrik skyndat till och girat benet. Någon auktionsgång blef inte att tänka på. I stället blef det af nöden att så fort sig göra lät bädda Jakob i en häck och transportera honom till sjukhuset.

När de buro ut honom till skjutsen, kom Nesse i Kråkshult gående förbi.

— Aj, aj, hvad tar ni er till här! Hvarför var du inte på auktionen. Torpet slogs bort för halfsvärde. Kalle i Bo, din ovän, ropade in'et. Hvarför i Guss namn var du inte där, Jakob? sa' Nesse.

— Fråga Maja-Lisa! hviskade Jakob med matt röst.

— — — —

Hulpen.

I slutet af april månad hade Kalle i Ödetofta redan kommit till botten i sin rågbinge, och när han sopade dess botten för att få med hvart eviga korn i mäldpåsen, som han skulle draga hän till kvarnen med, grubblade han dystert öfver hvarifrån han skulle få bröd till hustru och sju små barn under hela den långa tid, som skulle förflyta, tills han finge tröska af den råg, som då började grönska lite smått på hans nyodling.

Det var också mycket annat, som trängde på Kalle i Ödetofta, där han gick i dammet ute i sin lilla bod och lirkade fram de fattiga korn, som smugit sig in uti springorna och hörnen i sädesbingen. Det var fattigt för honom, stackarn. Han hade inte mera än en trettiondetvåendedels mantal, och skuld hade han på den och skuld på lösboet också. Inte heller gaf den lilla bergiga biten mer än nätt och jämt hvad som gick åt att äta upp och knappt det. Sju barn hade han, som sagdt var, och en sjuklig hustru, så han hade nog att tänka på och knoga med. Ty att slita ihop till kläder och föda åt så många det är ett styft beting för en ensam karl i sådan ställning som Kalles.

De tala nog och skrifva mycket om arbetsklassens dåliga ställning här i landet och jämföra den med slafveri och Gu' vet icke allt. Det predikas om utsugning och utestängning och svältlöner, när det gäller arbetarna. Och om kapitalets knutpiska på deras ryggar, som träla inom industripalatsens ventilerade väggar. Men det är ingen, som tycks ha hjärta för den, som har det sämre än alla dessa, som slita värre än någon och bor trängre än mången tror. Nej, ingen häfver sig upp till apostel för småbrukaren, som pulsar omkring med hacka och spade å myr och moras, bland kullersten och mjällsand för att aftvinga sin jord föda åt ett par små korynkor, hvilkas mesta afkastning han dock får sälja på torget åt arbetaren för att kunna klarera jordränta, skatter och onera. Arbetarna ha råd att äta, men småbrukarna ha det knappast. Kalle i Ödetofta var en sådan. Nu var det slut i bingen, och om fjorton dagar skulle han vara brödlös. Hur i all världen skulle han kunna draga sig fram med hushållet, tills rågen blefve mogen? Det var hvad han tänkte på i sin ensamhet i boden.

Borga mjöl hos landthandlar'n ginge inte heller. Äldste sonen skulle ju konfirmeras och behöfde »läsekläder», som han måste taga på kredit hos handlar'n. Och att få både tyg och mjöl på kredit, det vore stört omöjligt. Det vore han inte god för. Och ingenting hade han att sälja. Korna började sina. Det fanns bara lite' dålig långhalm kvar åt dem, så det vore en Guds lycka, om han förmådde hålla dem vid lif, tills de kunde släppas i bet.

Kalle ref sig i hufvudet och grunnade och suckade. Men någon utväg såg han inte.

Och han gick i kvällen ner till kvarnen och lät mala säden i den lilla påsen. Han var trött efter en lång dags slit, då han gick åstad, och tröttare ändå vände han åter i ottan. Nå, hustrun bakade mjölet och om morgnarna tittade Kalle och allt hans hus ut genom fönstrets små rutor för att utröna, om våren kom med värme och drifvande kraft åt rågen. Men våren var sen. Det låg rimfrost på marken, när solen rann upp. Ingenting ville växa eller gro.

När det kom till den tid, då mor eljest plägade kunna släppa kreaturen ut i bet, fanns knappt ett grönt strå på marken, och halmen började tryta i ladan hos Kalle, och hans kor magrade allt mer och mer. Det fanns nog i trakten en och annan, som hade både hö och halm att sälja, men Kalle hade ingenting att köpa för, och därför fingo hans kreatur svälta och han själf och hans barn också.

Det blef till sist intet annat råd för honom än att han fick gripa till halmtaket på ladugården till kreatursfoder. Men våren var fortfarande sen, och när taket var uppätet, fanns det ännu ingenting för dem att äta på markerna. Det var ingen möjlighet att släppa ut dem. Och så tog brödet slut i stugan.

Kalle grunnade och grunnade, hur han skulle vända sig, men han såg sig inga utvägar. Det blef allt mörkare och mörkare för honom. Till sist blef det ingen annan utväg än att bära bort tyget, som han köpt till läsekläder åt pojken och byta sig till mjöl för detsamma. Lite bröd och gröt måste man ju ha.

Men det var i alla fall den tråkigaste affär, Kalle i Ödetofta varit med om. Det gjorde honom så gränslöst ondt att nödgas beröfva pojken, hvad denne så länge gått och gladt sig åt, de nya kläderna, som han tänkt på med sådan längtan och glädje. Men det fanns ju ingen annan utväg.

Och så gick han bort med tygbiten sorgsen och dyster. Gång på gång var han färdig att vända tillbaka. Det föreföll honom, som om han gjorde något ondt och dåligt, som om han vore på väg att begå ett brott. Pojkens sorgsna och dystra ögon förföljde honom, där han gick fram på stigen genom sin hage med tyget under armen. Det susade i hans öron, och fast tyget var lätt, syntes det honom i alla fall såsom den allra tyngsta börda. Och tungt måste det väl kännas för en far att behöfva bära bort sitt barns glädje och förhoppning.

När Kalle kom ungefär midt i hagen, stötte han plötsligt på ett par främmande karlar, som höllos med att böka undan torfven på sidan af ett berg, som låg där.

— God dag, hvem rår om den här marken? sporde främlingarna.

— Jo, jag är åtminstone skrifven för biten, genmälte Kalle.

Så talade karlarna om, att berget bestod af svart granit, som de gärna ville tillhandla sig af honom.

Ja, det var Kalle strax med om. Han sken riktigt till och kände det som ett berg blifvit lyftadt från hans eget bröst.

Så följdes de åt ner till handlar'n, där affären gjordes upp och Kalle fick hundra kronor i handpengar.

Några timmar efteråt vände han åter till Ödetofta med en stor säck mjöl på ryggen, men han bar den så lätt, som om det varit en fjäder, och tyget hade han äfven med hem.

Så blef det en treflig kväll i småbrukarens hem. Hustru och barn hörde med vidöppna och förbluffade ögon på Kalles berättelse. Men när han slutat, tog han fram bibeln från hörnhyllan och sa' till de sina:

— Nu ska' vi tänka på och tacka honom, som alltid kommer med ljus till sina barn, när det är som mörkast omkring dem.

Nesse Jönssons stora tal.

— Hi och hej och tjo gubbar! Han nös sej ändå den där Meyer eller Bejer eller hva' han i alla fall heter finansministern!

— Nös han sej?

— Vesst i hundan gjorde han dä? Hur han har letat och snokat och luktat och gräft och påtat efter så kallandes skatteobjekt, så har han inte ändå dugt till att hitta på ett endaste tecken, där han kunnat träffa oss.

Det var Johan i Bo och Kalle i Mo, som växlade dessa repliker en kväll, när vi voro nere hos Nesse Jönsson i Skrikebo och skulle bevittna ett inbördes testamente, som Nesse och hans käring gjort upp sins emellan.

— Vesst har han lurat ut nå't, som träffar äfven oss? lät Johan.

— Ja, svarade Kalle — det skulle förstås va' brännvinet och ölet. Men när vi ju allihop ä' nökterhetsvänner hela året om, utom vid ett par marknadstillfällen och möjligtvis också vid julatiden, så kan ingen säga, att brännvinsskatten tynger oss.

— Nä, dä får en lof medge!

— Och punsch drecka vi ju aldri' i vårt lif, äss inte nå'n herrastolle kommer åkannes och har en butäll i vagnslådan. Den skatten kommer att pressa stodenterna till marken. Men vi ha, gualof, inga barn ve' akademien, sen di ökade på prästexamen. Och den där stämpelskatten, som han kom och lirkade med, den hade inte heller gjort oss nå'n skada, för vi ha ju, gualof, hvarken växlar eller depropositioner! Nä, Meyer är en bondevän. Dä ä' tydligen herrarnas pung han vell åt. Bonnens gamla slitna plånbok lämnar han i fred! Hvilket ä' rejält utå Meyer, och dä ska' ja lofprisa honom för på den förste predikstol ja' kommer! log Kalle i Mo.

— Jaha, om man tänker sig djupt in i politiken, så har du allt rätt, Kalle, lät Johan i Bo, när han grunnat och undrat och snusat en vändning.

Vi hade kantänka glidit in på politiken. Och för min del var jag så hjärtinnerligt glad öfver att vi kastade oss öfver skattefrågan. Ty en stund förut hade vi hållit på att rifva ner hela stugan. Vi sparkade mot bänkar och bord, dängde omkull stolar, hoppade jämfota och syndade förmedels gräsligt svärjande, ryckte i spishvalfvet, som om vi velat rifva ner detsamma, och alla fruntimren rusade ut och trodde, att vi blifvit galna.

Vi talade nämligen då om norrbaggen.

Men så fort vi gledo in på skattevägen, blefvo vi, såsom här ofvan synes, lugna och lätta och beskedliga igen.

Nesse Jönsson sa' ingenting på länge. Han satt framme vid bordet och glodde stint framför sig.

Men rätt som han satt, dängde han näfven i det inbördes testamentet och hojtade:

— Tösst karlar härinne, så ska' ja' göra ett politiskt tal och lägga fram en motion, som verkligen räddar landet i ett tempo bå' med afseende på skatter och moral.

Vi tystnade och satte oss till rätta på sofflocken.

Och så höll Nesse Jönsson ett tal, som, öfversatt till rejäl svenska, hade följande beundransvärda lydelse:

»Om en mänska har några särskilda förmåner att njuta af framför andra, så är det inte mer än rätt och billigt, att hon skattar för dem. Men nu frågar jag er här i min kammare, hvad skatt lägga alla dessa ungkarlar, som sprattla omkring i fåvitsko öfver hela landet, hvad skatt lägga de för sina fri- och rättigheter? Tänk på den saken, herr Meyer! Ty de ogifta karlarna äro till förfång för den laglydiga, stadgade och gifta mänskligheten.

Faktum är, att om man genom dryga skatter kunde tvinga de unga männen att gifta sig ordentligt och i tid, så skulle här vara trefligare i landet än här nu är. Ty ungkarlar äro ett otyg inom socknarna. Ju flere ungkarlar, ju större blir kommunalsedeln förmedels dyra utackorderingar af tallösa småbarn, de där hvarken ha fader eller moder, som försörja sig, utan hvilkas underhåll uttaxeras efter fyrk.

Hvarje kommunalnämndsordförande skall med rörelse och grämelse erkänna sanningen af dessa mina ord. Och på så sätt får ju den gifta och rejäla befolkningen icke blott försörja sina egna utan äfven andra oskyldiga personers afkomma.

Är icke detta en lika sekelgammal orättvisa som grundskatten?

Detta är nu en sida af saken. Vidare är det ungkarlarne, som sprida all uselhet kring sig här i landet. Så länge en mänska aldrig blifvit stukad här i världen, tror hon sig opåtaldt kunna tillåta sig hvad handlingar som helst, äfven sådant, som rispar i anständigheten. Det kan väl aldrig falla en något så när ordentligt gift man in att dråsa in i sin grannes kök vid tolftiden på natten, åtminstone vet jag, att det vore löx för mej, och ingen man af äkta stånd tillåter sej att masa upp på frälsningsarméns plattform i berusadt tillstånd och kyssa löjtnantskan »långsamt» på munnen midt under hennes brinnande bön.

Men sådana gräsligheter äro hvardagsmat och nattfoder för ungkarlarna. Det riktigt ryser genom hela min lekamen, bara jag nödgas tänka på't.

Visst göres här mycket för att mildra ungkarlarnes raseri. Här finns federation, själfva söka de förbättra sig och blifva »kristlige unge män», kungen söker kväsa dem på exercishedarna. Ingenting hjälper.

Men jag säger eder: gift pojkarna, lägg skatt på dom, tills de tvingas under äktenskapets ok, så får landet pengar och gossarna bli som vi, spaka som små lamm.

Det vore att sätta yxan till syndens rot. Hvad är det för folk, som gormar på gator och vägar nattetid? Hvad är det för människor, som styra till utsväfningar och slagsmål? Ack, det är bångstyrigt ogift och fånigt folk.

Laga att de bli gifta tvärt, o, riksdag. Och vidare i vår text.

Så länge det finns ungkarlar till, så länge varder denna arma jord betungad af gamla ogifta fruntimmer, de där intet hopp hafva och hvilka förty besjälas af ett rysligt och ett brinnande hat mot allt manligt kött. Jag behöfver ej spilla många ord på dem, ty vi känna dem fullt väl, dessa drakar, som till och med icke sky att spy ut sitt etter öfver oss gifta jordevandrare, beskyllande oss för pigkyssning och andra brott och missgärningar, som mot naturen äro. Tänk bara om alla dessa, som nu dagligen sönderstycka vår heder, samtliga blifvit gifta och välsignade med ett halft tjog barn hvardera, så hade de, min själ, haft annat att tänka på än skälla på allt och alla. Att så icke är, därtill äro de förbaskade ungkarlarna skulden. Ve dem! För min del tror jag inte heller, att en ungkarl kan bli salig, ty han kommer allt för mycken förargelse åstad och är skulden till alla ogifta flickors olyckliga och onaturliga belägenhet.

Därför är jag lycklig, emedan jag icke är såsom en af dem eller har deras sinne. Tvärtom, jag skulle gärna ha' gift mig med en hel trave fruntimmer här i socknen och räddat dem, om det varit tillåtet och lagenligt.

Ur dessa och många andra synpunkter anser jag, att en skatt på ungkarlar icke blott är rättfärdig utan till och med alldeles nödvändig.

Vi ha ju hundskatt. Hvarför i Herrans namn kan man då icke ha skatt på vålddriftande och okynnes ungkarlar?

Si, gubbar, detta ä' min politiska trosbekännelse. Hva' säjes om den?» slöt Nesse Jönsson andfådd.

— Dä ä' öfververk! Den borde riksdagen ha nys om! skrek vi alla med en mun.

— Han ska' nog få't! nickade Nesse med viktig min.

I detsamma kom Danjels pojk' i Hagaberg in och ställde sig vid dörren.

När Nesse fick syn på pojken, for han upp som en tupp:

— Ut mä' dej, din fäbom. Ja' vet nog, hva' du springer här och nosar efter. Men mi' Klara får du allri. Du har för små medel och borde veta hut!

Pojkastackarn slank ut genom dörren, och vi gingo fram och bevittnade det inbördes testamentet.

En bjässe.

Karl Magnusson i Bo har i dagarna fått sitt rykte fördärfvadt och kommit in uti en ganska svår så kallad klabbation. Det blir nog tingssak af det fram på nyåret.

Karl Magnusson har alltid velat gå och gälla som en matador och en bjässe i socknen.

Han talar jämt och samt om sin grufliga styrka och sitt förfärliga mod. Men han visade oss aldrig något prof på vare sig det ena eller det andra.

Vi trodde honom i alla fall, ty han svor och turnerade och slog med näfvarna i bord och bänkar, då han bedyrade någonting.

— Nu slåss jag inte längre. Jag törs inte lägga till, för jag slår för hårdt. Men ni skulle ha sitt mej, när jag var på järnvägsarbete i Norrland. Jag var het på den tiden. En gång höll jag rent på att slå ner hela Sundsvalls stad.

— Var du så barbarisk?

— Vesst! Det var en hop busar, som satte åt mej. Men dä' gick illa för dem. Jag hade en järnbit i fickan och dref hela busskocken i älfven.

— Där var väl ingen, som blef döder.

— Det minns jag inte. Men det var väl säkert. Däruppe kommer det bort folk allt emellanåt. Och det är ingen, som saknar dem.

På det viset redogjorde Kalle för sina mandater. Och vi trodde honom som sagdt, efter han dunkade och stampade och spottade så trovärdigt.

Stor och grof är han, så han ser också stark ut.

Nu hände emellertid för en fjorton dar se'n, att Kalle var nere i Fårakulla och köpte sig en liten tjur, som han skulle leda hem.

— Passa opp honom väl, för tjuren är lite opålitlig och vill kanske rycka sej ifrån dej, rätt som han går som stadigast, förmanade fårakullskarlen.

Kalle hångrinade.

— Han skulle bara försöka. En sådan där liten tjurkalf går det väl an att sålla omkull, ifall han skulle försöka göra sig till, skräflade han.

— Jaja, det förstås. Men gör dej inte för säker, fast jag har hört, att du ska' va' omätligt stark, lät Isak i Fårakulla.

— Värre djur har jag stukat. En gång, när jag var i Norrland, kom jag in te' en stad, där dom hade ett menageri, och där råkade en björn att komma lös och gå omkring i sta'n. Alla människor sprungo hem och bommade in sig i husen. Björnen gick omkring och vrålade och ville öfverfalla alla kreatur och allt, han kunde komma åt.

Men jag gick bort och tog den helsefyren i maten och ledde in honom i menageriet. Och björnen blef så snopen

öfver min styrka, att han gick så beskedligt och saktmodigt som en kyrkotagningskvinna.

— Anagga dej! Då reder du nog upp tjuren.

— Var logn för det, Isak!

Och framåt skymningen knekade Kalle i väg från Fårakulla med sin lille tjurtapp.

— Lycka till! Gu' låte dej få glädje och framgång med kreaturet! sa' Isak, när Kalle drog bort karlaktig och maffig.

En halftimme efteråt fingo fårakullskarlarna höra ett förfärligt skrik och vrål från deras hage.

Det lät, som om en människa satt sig i klämma eller råkat i stor fara. Det var skri af fasa, som skuro genom luften.

— Hjälp, hjälp! Ä' ni krestna människor, så kom hit och fräls mej! lät det. Och en grof och stark karlröst var det.

— Vi få lof att tya oss dit ner och se efter, hvad som är å färde! sa' fårakullskarlarna och sprungo ner åt hagen.

När de kommo dit, kunde de till en början inte se någon människa. Och skränet kom liksom från höjden.

Snart upptäckte de emellertid den lille tjuren stående ensam under en stor björk. Och uppe i denna satt den bålde och modige och starke Karl Magnusson i Bo och gaf hals, så det ekade i marken.

— Hvad är det för himlafärder du tar dig till! flinade karlarna, när de sågo hur det stod till.

— Kör bort tjuren, så att jag kan komma ner ur trä'et. Han är galen. Du får ta igen honom, Isak, och lämna mej pengarna tillbaka. Ett galet kreatur kan ingen

lag tvinga mej att behålla, dundrade Kalle, där han satt blek och förfärad i björken.

— Var du inte större bjässe, Kalle! Du har ju ledt björnar och andra vilddjur. Hur kunde den lille tjuren förskrämma dej.

— Han ryckte sej loss, och hade jag inte kommit upp så kvickt som jag gjorde, så hade han nog ödt mej!

På det viset parlamenterade Kalle med fårakullskarlarna. Dessa gjorde sig inte brådt med att taga fatt tjuren, ty de hade ro af att se den store kaxen sitta där uppe i trädet.

Till sist frälste de honom likväl.

Men historien om, hur den lille tjuren förskrämde den stortalige karlen i Bo, kom ut i socknen och har totalt nedgjort dennes stora rykte och reputation som en stark och orädd dunderkarl. Så det är måntro inte roligt att vara i hans kläder.

Det värsta för honom är i alla fall, att fårakullskarlarna lagt på honom ett öknamn; för det att han flög upp i björken och skränade och illhojtade, ha de kristnat honom till »Ugglan». Och det namnet får han dragas med till döadar. Ty det hörs aldrig af att en person, som fått ett sådant där vedernamn härute i socknen, någonsin i sin tid blifvit kvitt detsamma.

Nänämen, vi få dragas med dem. Johan i Karlbygget kalla de för »Påfven», Linus i Norragård för »Kungen» och mej kalla de för »Ljugare-Pelle». Och stämmer man dom för ärekränkning, så blir det bara etter värre och grin och lustighet vid häradsrätten.

Men värre än öknamnet är för Kalle Magnusson i Bo, är att Isak i Fårakulla diktat en visa om honom, och den sjunges om aftnarna, så att det dånar öfver vägarna:

»Den djärfve Kall' uti Bo,
han är en hjälte, må ni tro.
När tjuren tog ett litet hopp,
sprang Kalle upp i trädets topp.»

Att komma in i visor eller tidningar är värre än all annan olycka och chikan. En ska' därför få se, att Kalle kommer att på vårtinget yrka halshuggning på Isak för skaldeverket.

Till döds.

— Gack och lägg dig, Johanna!

— Hvem har ti' å lägga sej i de här dagarna, tror du, Magnis? Asa du dej i stället te dina gärningar och låt mej sköta mej själf.

— Men gack i alla fall och lägg dig, Johanna lella!

— Tösst, säger jag!

— Förstår du då inte, att ja' bara menar dej väl!

— Menar väl! Ska' dä va' nå'n välgärning uti att vilja köra folk i säng i brådaste tid.

— Men tror du inte, att jag sir, hur sjuk och eländig och utsläpad du är.

— Om dej kan man då inte säga detsamma. Du är då inte utsläpad, dä' ska Gud veta. Gack te' dina sysslor, det säjer ja' dej än en gång.

— Herren har inte befallt oss att släpa oss te' döds. Han har sagt, att vi ska' arbeta, och så har han sagt, att girighet är en stor synd! — — —

— Dä' vet ja' lika väl som du.

— Ja, men tror du inte, att det ligger girighet uti ditt förskräckliga flängande. Jag tror inte, du har sofvit 4

hela timmar på fjorton dars tid, klen som du är. Har du inte var't med på ängar och klöfvervallar och räfsat och stäckt dagarna igenom från solagång te solakväll? Och har du inte sen bykt i flera nätter, bakat för tre månader i flera nätter, suttit uppe och stickat strumpor i många nätter och var't ute och ränsat potaterna i månskenet andra nätter, allt mens jag har sofvit. Är dä' nått vett i sådant? Tror du inte, att det är girighet, Johanna? Och har jag inte tusen gånger sagt, att du ska' stilla dej och akta din hälsa? Ta' nu ditt förnuft te' fånga och gack och lägg dej. Hva' tjänar det till att flänga värre än om en vore ett oskäligt djur?

— Hva' tjänar dä' te'? Jo, hade inte jag släpat så här, hade vi inte haft dä' vi ha, för du har då inte vett att dra någonting till huset. Tacka du Gu', att ja' slitet som ja' gjort, annars hade vi inte suttit, där vi nu sitta! Gå nu till ditt arbete, för rågträdan gör sig inte i ordning själf.

Suckande gick Magnis sin väg.

— — — —

Det var folket i Mofalla, som hade det här samtalet sinsemellan en morgon häromsistens. Och Magnis hade rätten på sin sida.

Johanna var precis förbi och sjuk, fast hon inte ville vidgå det. Hela den magra kroppen skalf, ögonen brände i det magra, skrynkliga ansiktet. Ja, man kunde säga, att hon redan fått likfärgen i synen.

Men arbeta skulle hon ändå. Annat gick inte an, trodde hon. Flängde hon inte jämt och ständigt, inbillade

hon sig, att det skulle bära af till fattighuset med bå' henne och Magnis. — —

Flitig hade hon visst i alla dar varit, men på senaste tiden, sedan de blifvit välbärgade, hade fliten öfvergått till ett onaturligt jäktande.

När de gifte sej, Magnis och Johanna, hade de tagits med ett litet torp under Malmaryd. Där odlade de och våndades hvar på sitt sätt och mådde bra. Några barn fingo de inte, och fördenskull blef det år för år allt bättre för dem, så att de kunde lägga undan allt mer och mer.

Men ju mera deras lilla egendom ökades, dess vådligare blef Johanna med sitt slitande och plitande och fläng-gande. Hon hade fått smaken för mammon, stackarn, och så växte begäret. När de suttit på torpet en 20 år eller så, hade de så pass, att de köpte Mofalla.

— Nu får vi lof ha piga, sa' Magnis.

— Nä', tack du! Ja' vill va' piga själf.

— Och dräng!

— Inte dä' heller! Du ska få si, att jag med Guds makt ska' tjäna in bå' pig- och dränglönen.

Och det blef därvid.

Då var det Johanna blef som värst. Hon vardt som en kapplöpningshäst i slutet af löpningen i närheten af målet.

Sådant kunde ju inte gå i längden. Ingen sömn mera än ett par timmar då och då, bara strängt fläng och tungt arbete utom och inom hus. Och det var underligt, att hon bara kunde hålla ut så länge, som hon gjorde.

Men nu kom det ändå, det, som komma skulle. Magnis såg, hur det stod till, och försökte stilla henne och få henne att lägga sig, fast det, såsom vi sågo, inte lyckades honom.

När han kom hem till aftonvardsdags, låg hon framstupa ute på gården öfver en stor balja full med vatten, som hon sökt bära in själf, och under munnen på henne var en stor blodpöl.

Han tog och bar in henne och lade henne i sängen och tvättade henne i ansiktet.

— Nu går jag efter mor i grannstugan, mens jag hämtar doktorn.

Hon tittade upp en liten, liten smula, men svarade ingenting.

Då gick han bort och lutade sig öfver henne.

— Vell du inte dä', Johanna?

Nu tittade hon inte ens upp. Och när Magnis kände efter, var hon död.

I Getamon.

Precis genom midtelgränsen af vår socken strök fram en skog, som vi kallade »Getamon». Och den skogen gick förresten in uti både den socken, som vi hade söder om, och i den, som låg norrut.

Nu är det naturligtvis förbi med hela Getamon. För tjugo år sen byggdes där en ångsåg midt i skogen, och hon stod där ett par år och skrämde våra hästar och åt upp allt virket och alla skogsbestånden, så det finns nu ingenting annat kvar af Getamon, än skrofberg och stubbfällor.

Jag for därigenom häromsistens, och jag nästan grät öfver eländet. Det såg så hemskt, så fattigt och så ödsligt ut.

Och medan jag drog fram genom Getamon och saknade och sörjde de gamla furorna, trängde sig på mig ett gammalt dystert minne, ett sorgligt minne, ett svårt och smärtsamt minne, som passade till stämningen. Ty det var just i Getamon, som jag haft min farligaste stund.

Det var väl kanske nu bortåt tjugufem år sedan, som jag skulle följa en kamrat till hans hem, och vägen bar genom Getamon, en stilla, lugn och härlig vårkväll.

De höga furorna stodo liksom en hedersvakt utefter vägkanterna, och skymningen, som bredde sig ut öfver fält och slätt och skog, såg så hugnerik och barmhärtig ut, som då en fader lägger sin hand på sina trötta barns hufvuden.

Det skymde i Getamon, men det var fagert, och skymningen sänkte sig öfver oss, såsom sömnen sänker sig öfver ett trött barn, som vill hvila efter dagens lekar, lugnt och godt och tyst som en liten fågel.

Vi båda resenärer voro visst unga på den tiden; men vi pratade icke mycket med hvarandra, när solen sank så vackert, och Getamon skulle gå till ro; utan vi foro fram i drömmar och tankar. — Men rätt som vi asade fram genom den långa skogen, väcktes vi upp ur våra meditationer af ett gräsligt lefverne, som kom oss allt närmare och närmare.

Det skreks och det svors, förbannades och slogs på vägen, så att vi började rysa.

Det var en karavan af fyra tattarlass, som barkade igenom Getamon den kvällen och störde dess frid.

Vandringsfolket hade med sig en flicka, en lång och brunögd tös, som bedårat ett par af männen.

Så finns där ungefär midt i Getamon en liten backe, uppför hvilken man vanligen går för att spara öket. Så hade karavanen af tattare gjort, och under vandringen uppför denna lid hade den långa flickan vankat närmare den ene af älskarne än den andre ansåg lämpligt. Tattarblod är

ju så hett och häftigt. Så hade oenigheten uppstått mellan karlarne och grälet i Getamon kommit till stånd.

Det kan nu egentligen icke upprepas, hvad det folket förebar hvarandra; men då vi stötte på dem, låg hela den manliga delen af sällskapet på en dikesren med knifvar i händerna och med näfvar om struparna på hvarandra. Kvinnorna sutto på vagnarna och skreko och skällde.

— Stick till! vrålade en af dem, i detsamma vi nådde sällskapet.

Det var just det uttrycket, som kom min kamrat att tro, att ett dråp skulle föreslå. Det var en rask och oförfärad yngling, och som en blixt var han ur vagnen och i tattarhögen. Hur det gick till där att börja med, vet jag inte, men så sköts det, och då kom jag med i leken, och det blef ett af de ohyggligaste slagsmål, jag varit med om. Det small och det sköts i den vackra kvällen, men ingen blef dödad. Där bets och där användes påkar och knifvar.

Men tattarne gingo bet, fastän en Svenarumsbo fick köra hem mig och min vän.

Tattarne lades in på Pinutten, där fattigvården betalade för dem i tre veckor.

Kalas.

Kalas var det ja. Och folk må säga hvad som helst, så går åtminstone aldrig jag ifrån den stora och bärande grundprincipen, att kalas är någonting trefligt och nyttigt, ja, man kan nästan säga, att kalas är den förnämsta ljuspunkten under vinterns långa natt.

Men det beror naturligtvis på huru man bedrifver saken. Allting kan vanskötas och snedvridas, och sålunda kan man äfven kalasa på ett bakvändt och galet sätt.

Det sägs, att här finns många människor, som fördärfvat sin ekonomi, sin framtid, sitt anseende och större delen af sin magsaft förmedelst sitt kalasande. Och det talet håller nog streck, ty, mina vänner, här finnes sannerligen många dumbommar uti denna värld.

Men det säger jag då, och det står jag till, att om någon undergräfver sin ställning eller sin mages hälsa genom kalasande, så är det ingen reel hemmansägare eller hårdvallsgubbe utan stackars högfärdigt och enfaldigt herrskapsfolk, som ingenting begriper, hvadan man äfven härutinnan kan finna, att de mindre jordbrukarna äro lan-

dets must och märg. De bedöma allt riktigt och sansadt, och på dem kan landets framtid fördenskull hängas.

Hvarje gång en s. k. herreman härute »ramlar af skaft», det vill säga slår vantarna i bordet och gör konkurs, så heter det visserligen rörande orsaken till obeståndet uti godemänsberättelsen, att »han lidit stora förluster på borgen». Men alla godemansberättelser äro lögnhistorier. Vi säga i samma ämne:

— Han har kalasat på stollavis, den drummeln, så det kunde inte hålla i längden, om han rätt haft en sjö att ösa ur! Och vi komma alltid sanningen bra mycket närmare än de s. k. godemännen, som i allmänhet inte äro några sanningsvittnen eller helgon.

Men har ni nån'sin hört talas om en rejäl bonde, som kalasat upp sitt välstånd? Sällan!

Och dock är det ingen osanning att vi, som grina åt och håna och bespotta alla dem, som kalasa sig till fördärf, måhända äro de djädrigaste karlar i världen till att hålla kalas, stora, hejdundrande hedersamma kalas. Vi äro de dråpligaste storätare i universum, och gäller det att ödelägga korf eller gifva bruna bönor eller pannkaka till spillo eller hugga in på risgrynsgröt, så finns det inte vådligare dundergubbar i hela Skandinavien än vi. Sannerligen, vi äro landets must och märg, och vi hålla att bygga en stat uppå.

Men si saken är den, att vi vräka till med våra gillen på ett helt annat sätt än herrskapsfolket, som i allmänhet inte undfått förståndets gåfva i något särdeles afundsvärdt mått. När herrskap ställa till kalas, så kostar det dem en

faslig hop pengar, och när gillet är öfverstökadt, får herrskapet sitta en lång tid och gnaga på benen och suga på ramarna.

Vi däremot förtjäna på de kalas, som vi göra hemma i våra hus, och ju flera vi bjuda, dess mera få vi öfver, och dess fetare bli vi. Sådana karlar äro vi.

Ni, som bo uti stora hus och syndiga städer med all deras ondska och myckna styggelse, begripa nog icke detta underliga tal utan hålla det säkerligen för en vrängd och fåkunnig framställning. Men jag talar nu såsom alltid sanning hvartendaste ord. Eller tror ni, att jag skulle vilja låta trycka en s. k. lögnhistoria och söka vrida i er stollastycken uti ett enkronasbibliotek. Ingalunda, ingalunda. Hörom därför nu i denna kalasernas tidsålder, huru jag och käringen min en nyårsdag dräpte till med det värsta gästabud en män'ska kan önska sig, utan att det kostade oss mer än 2 kilo bönor, en liten sockertopp och ett halfstop sirup. Så ska' kalas göras. Då kan man komma sig före med mat och välsignelse i huset. — — —

Fjärdedag jul gick Lisa och illgrömmade sig och grät då och då en liten skvätt.

— Hva' går åt dej, Lisa lella? Har du fått igen nå'n utå dina många sjukdomar? sporde jag.

— Nä dä' ä' allt värre än så. Bli inte nu onder, men saken är den, att ja' glömde låsa igen boddörren i går kväll, och antingen har dåliga män'skor eller hundar gått in där i natt, för nu finns här inte en scfvelsmula i huset mer än blötfisken, som står i baljan under köksbordet! Och så grät hon och bölade, så att det gjorde mig ondt om henne.

— Ta' fram mina helgdagskläder och sätt på rakvatten, kommenderade jag.

— Hva' i all världen! Tänker du rymma ifrå mej! pep Lisa.

— Rymma! Nä gubevars, men när vi blifvit sofvellösa, ska' vi förstås drämma till och göra storkalas nyårsda'n, så att vi kan få föda i huset för en längre tid. Ett bastant kalas ska' det bli, och allt rikt, rejält och gifrundt folk i hela trakten ska hit. Gack du och borga hem bönor och socker och sirup och kryddor, så masar jag själf ut och bjuder. Se'n styr nog försynen om det öfriga! resolverade jag.

— Ja, här ä nok' ingenting annat att göra! lät Lisa.

Och så backade jag ut i socknen och bjöd till höger och vänster, brant och djupt, som man säger, kyrkovärdar och nämndemän och kommunalkarlarna och alla de likaste hushåll, jag kunde tänka ut. Jag försummade inte att invitera alla sådana, om hvilka jag visste, att de hade spädkalfvar oslaktade och godt om mjölk. Dem, som hafva ondt om mjölk, ska' man aldrig bjuda på kalas. Si jag känner mina Pappenheimare, kanveta, som kapten sa', när jag exercerade.

Så fort jag gått min bjudningsrund, blef det förstås ett obegripligt rabaskande i socknen. Ty hur fattig en än är eller hur ettersnål man än kan vara, så har man ändå den huten i sig att inte vilja komma med den sämsta förningen, när man blifvit bjuden på ett kalas, som hålles i jultiden och allra helst en nyårsdag. Hederlig ska man visa sig.

Gubbarna stucko ihjäl kalfvar och får öfverallt i gårdarna. Slaktarn i sta'n kom åkandes ut och ville köpa småslakt. Men det slog illa ut. Hvar han kom, sa' folket:

— Här ska bli kalas nyårsda'n i socknen, och vi ä' bjudna, så vi behöfva't själfva till förning.

Käringarna rustade sig till att baka kakor så stora, som de möjligtvis kunde få in genom ugnshålet, och de lagade till ostkakor och sötostar af hvarenda mjölkdroppe, de kunde samla. Ty det ska jag säga, att de rysligaste modedockor i världen inte äflas värre att öfverglänsa hvarandra i anseende till grann och dyrbar toalett på en kunglig bal, än våra gummor sträfva efter att komma med den hiskligaste och väldigaste ostkakan till ett kalas. Och gualof för det. Hustrurna få väl lof att ha sin stolthet också.

Det blef alltså, såsom jag hade tänkt mig, ett slaktande och ett kokande och ett bakande i alla hus, som jag hugnat med min bjudning, och jag gladdes i andanom åt hvad som komma skulle.

Den värsta sorgen en har, när man ska' göra kalas, är att man får en hop bräder fördärfvade. Ty man har ju inte stolar, så att det räcker till för alla att sitta på. Utan man får borra hål i en hop bräder och sätta ben under dem och göra bänkar för folket att sitta på kring bordet. Hvilket skämmer ut bräderna. Men något omak får man underkasta sig. Och man griper, förstås, inte till de likaste bräderna till kalasbänkar utan plockar ut dem, som äro vankantiga, vinda och illavurna. De äro nog af att sitta på.

Nyårsafton stod jag ute på backen och smäckte ihop

bänk efter bänk, så att svetten lackade af mig. Då började förningarna komma.

Ack, hvad det är dråpligt med kalas, gubbar!

Där kommo drängar och söner knallande med halfva kalfvar och får och stutabringor. De hälsade så godt från sina respektive hem och bådo, att vi skulle hålla till godo. »Dä' ä' lite men välment», sa' de.

— Gack in te' Lisa, för jag har så brådt och Gu' vet, äss ja' hinner få alla bänkarna i ordning, sa' jag och borrade och böstade.

Och pigor och döttrar kommo trippande med smörtrillingar, mjölkstånkor och brödknyten, så att de kunde bära sig fördärfvade, de små änglarna.

— Gack in te' mor, ja' kommer inte ifrån mitt myckna bänkagörande, upprepade jag. Hvilket var en illmarighet af mig. Jag visste nog, att allesammans vid återkomsten till sina respektive hem skulle säga:

— Dä' måtte allt bli ett rysligt stort kalas, för han hölls med att göra en oräknelig hop bänkar ute på gatubacken! Och när mororna fingo höra sådant, så skulle detta hafva en god inverkan på storleken af den förning, som de själfva skulle transportera med sig, när de kommo kalasdagen. Alla ville vara värst kantänka.

Och jag hade inte räknat fel. Vi fingo hela bakstugan full af föda utaf alla upptänkliga slag, så Lisastackarn visste rakt inte, hvar hon skulle hysa allt. Och jag själf kunde inte nog tacka försynen, för det jag fått ingifvelsen att ställa till kalas i vårt sofvelbetryck.

När gästerna samlats nyårsda'n, hade vi, så sant jag

lefver, utom allt det myckna och välsignade förningssoflet, inte mindre än trettiofyra ostpannkakor stående på sängar och soffor och under sängar och soffor i nattkammaren. Gu' välsigne den, som fann upp våra kalas.

— Nu ger vi dom ostkaka allra först, sa' jag till Lisa.

— Dä' passar inte. Kött och fläsk och korf och bruna bönor ska' di ha i början. Dä ä' den vanliga kalasgången! invände Lisa.

Men hon fick lof att foga sig, och så satte vi oss kring bordet och sjöngo först, såsom anständigt är, två bra psalmversar. Därpå klämde vi till med pannkakorna. Den, som ätit ostkaka någon gång, vet nog, hur godt det är. Men han har då också reda på hur helgottes tvärmätt en blir utaf sådan pannkaka. När en hållit på en halftimme, blir man, som om man vore stoppad invärtes. Och jag lät mina gäster äta pannkaka, så svetten lackade af dem. Jag visste, hvad jag gjorde.

När den andra maten kom in, var det stopp, att de kunde få ner en enda bit, så mätta voro de. De försökte på alla upptänkliga vis, de lossade sina bukgjordar och väst- och byxslejfer, de gingo ut och stampade på förstubron och tråkade och vredo sig på bänkarna, så att ett och annat bräde brast och själfva kyrkovärden drog i golfvet som en skålling och fick fiskasåsen öfver sig. Men äta gick inte för dem. De voro för stinna af pannkakorna. Och dock hade de inte tärt mer än sjutton.

— Ät, godt folk, och håll till godo med det lilla huset förmår! ropade jag. De försökte, men — — —

Så togo vi till sötosten. Några bitar tråkade de för

skam skull i sig. Men däraf blefvo de än mättare, så att de inte ens kunde doppa i kaffet efter maten hvarken karlar eller fruntimmer, utan de drucko bara slätt kaffe, ända tills de reste hem. Så stinna och mätta voro de, att de inte ens kunde sjunga psalmen efter maten.

På det viset fingo vi allt det välsignade soflet öfver. Det räckte till Vårfrudagen och ändå hade Lisa och jag det styfvaste kalas hvarenda dag. Vi åto kalasmat till hvarje mål, för annars skulle det bara stått och möglat och skämts och surnat.

På det viset ska' män'skor hålla kalas. Då är det någon idé med det, och då ruinerar kalaset ingen, utan man blir tvärtom rikare. Inte ha' vi, förstås, några finare rätter. Men det kvittar. Man kan ju i alla fall inte äta sig stort mer än mätt.

Men om man vill spara på soflet, när man gör kalas, så är ostpannkaka en välsignad rätt att börja med. Kom ihåg det!

En kärlekssaga.

Unge Johan i Höljeryd hade det bra förspändt. Johan kunde se hela sin framtid liggande framför sig såsom en hvit väf, den där bredts ut till blekning på en grönskande gårdsplan. Han behöfde inte, såsom så många andra stackars unga män, grubbla öfver hvad han skulle bli här i världen, hur han på bästa och säkraste sätt skulle kunna förtjäna sitt bröd och få sin bärgning till döadar. Han behöfde inte skuldsätta sig för att få medel att fara bort och lära sig något för att bli kompetent till ett visst kall. Han hade inga mödosamma läroår framför sig, utan för honom låg allt klart och utstakadt såsom en oomtvistlig rågång. Hans säkra bärgning grodde, grönskade och mognade på fälten kring Höljeryd och råmade af välmåga nere i far hans ladugård. Han skulle en gång inte få annat att göra än att så och skörda i rätter tid efter almanacka och solstånd. Allt hvad han önskade och behöfde, hade han fixt och färdigt omkring sig, ända intill hustru. Han skulle inte ens behöfva möda sig att flaxa omkring i bygden och fria. Till och med den saken hade far hans redt ut åt honom.

Det duger, ska jag säja, att vara ende sonen till en klok och förtänksam och egenrådandes bonde i det här landet. Och Johan i Höljeryd hade en far, som funderade ut och reglerade alla sina saker på ett okasserligt och i allo dråpligt sätt.

Ägor om ägor med Höljeryd låg ett halft mantal säteri Rumperyd. Och nu var det så väl beställdt, att Karl Peter därsammastädes hade bara en endaste dotter. Länkades nu Johan och Klara i Rumperyd tillsammans, kunde man ju inte tänka sig en bättre vurning. Då kommo ju bägge gårdarna i en hand, och ägaren till bägge blefve en riktig dunderpatron och ett förträffligt riksdagsmannaämne.

På det viset hade också gubbarna spänt för åt sina barn. Det var förståndigt uträknadt, och Johan och Klara tyckte själfva, att det var så, som det skulle vara.

Någon sådan där brinnande och sprakande kärlek kände de visserligen inte för hvarandra. Men det kvittar ju. Det är bäst att slippa ifrån den där kärleken, som bara släpar en hop oro och elände med sig.

Ingen mänska på jorden kunde alltså ha det lugnare och bättre än unge Johannes i Höljeryd.

Men det är många gånger så här i världen, att när vi gå och känna oss som allra lugnast, kan det komma en väderil, som rycker hättan af oss och vänder upp och ner på mångt och mycket, som vi höllo för att vara solidt och bergfast — — —

I Rumperyds utmark bodde grenadier Klang på ett litet stenigt torp. Klangen var en dundergubbe, och han såg ut som en karl, när han kom till kyrkan med sina två

medaljer. Den ena hade han fått för skjutskicklighet och den andra för odlingsflit. Och flitig hade han varit i sin dag, och odlat hade han som en hel karl, annars skulle han väl inte kunnat föda upp tio stycken barn på den lilla stenfällan i utmarken.

En dag föll mor i Höljeryd uti en svår sjukdom, så att det blef nödvändigt att skaffa ett fruntimmershjälpe i huset. Och på det viset gick det till, att Klangens äldsta dotter kom upp till Höljeryd. Det var en obegripligt vacker flicka, men ingen mänska tänkte på, att hon kunde bli till någon fara för det uppgjorda äktenskapet mellan Höljeryds- och Rumperydskarlarna. Mina Klang var ju med all sin vackerlek inte annat än en fattig knektadotter. En kung kan ju gifta sej med en sådan. Det har man hört, och det säger historien. Men att en bondson, som har stränga föräldrar och får ärfva en halfgård, tar en knektatös till äkta, det är mera sällsynt. Man var fördenskull inte alls rädd för Mina Klang. Hon kunde naturligtvis inte bli farlig för Johan, änskönt hon såg tiotusen gånger bättre ut än Klara i Rumperyd.

Men Mina hade inte var't många dar uppe i Höljeryd, förrän Johan började följa efter henne med ögonen, hvart hon gick. Han tyckte, att det var en helt annan ställning på henne än på Klara. Knektatösen var så mjuk och så rapp, så kvickögd och så smidiger. Hvar hon ställde sig eller satte sig i Höljeryd, tyckte Johan, att hon passade så innerligt väl. Det var en sådan bedårande vaggning på hennes höfter, när hon gick, att det rent af stockade sig i bröstet på Johan. Han började snart önska bå' Klara

och hennes gård och sin gård hundan i våld. Det fanns intet hemman i kristenheten, som ginge upp mot ett litet torp, om blott Mina vore där, tyckte han.

Hon hade inte trippat fjorton dar i Höljeryd, förrän Johan var kär i Mina och hon i honom. Och kärleken dem emellan blef så stark, att de rakt inte kunde dölja sitt tillstånd. Till och med gubben i Höljeryd begrep schäsen. Men han grinade bara.

— Dä' ä' herratag i pojken och godt gry. Måntro jag var en jäkel jag ock i min ungdom te' å härja mä' töser härs och tvärs, innan jag blef gift! log han. Gubben var liksom stolt öfver pojkens framgång. Det blef emellertid snart annat ljud i skällan. En dag sa' Johan till far sin:

— Ni får lof rifva opp med Rumperydsboarna, för jag gifter mig aldrig med Klara!

Fadern gapade bara.

— Vet du inte hut! Dä', som ä' sagdt, ska' ske. Och här krypa inga knektatöser mellan barken och trädet, förstår du.

Men det blef allt värre och värre. Ty kärlek växer så förskräckligt som man vet. När han är af rätta sorten, förstås. Annars vissnar han snart och dör.

Här var emellertid prima kärlek å färde, ty en dag förklarade Johan, att han ovillkorligen skulle resa till Amerika ifrån bå gård och grund och föräldrar och andra årets beväringsexercis, om han inte på annat sätt kunde få slippa Klara i Rumperyd och få Mina Klang.

Då blef gubben i Höljeryd allvarsam och började

grunna öfver saken och hur han skulle kunna klarera härfvan och kurera Johans kärlekssjukdom.

Att det ville allvarsamma medel till, det begrep han. Mina måste ur huset.

Men gubben visste emellertid nog, att utdrifvandet af tösen inte skulle vara tillfyllestgörande i detta fall.

Ty passade han kvällen före hennes afflyttning på att utföra ett bastant knep. Medan Mina och Johan sutto någonstädes bland buskarna i Höljeryds hagmark och kramade hvarandra, gjorde gubben en liten öppning i skoningen på hennes helgdagsklädning och stoppade in en femtilapp mellan skoningen och ylletyget samt sydde sedan fint och vackert till öppningen.

— — — —

Mina hade varit borta ett par dar. Gubben i Höljeryd och Karl Peter i Rumperyd sutto vid Gumarps vägskäl, där de stämt möte, och talades vid.

— Nu knäcka vi nog kärleken. Eller är dä' inte bra utluradt? Vi gå nu och ta fjärdingsmannen med oss, och så masa vi ner till Klangens, visitera hennes grejer, och så hitta vi femtilappen insydder i hennes klädning. Fast blir hon, och sen vore det väl underligt, om Johan vill vid henne, förklarade Höljerydsgubben.

— Men det är i alla fall synd att skämma ut tösen för alltid. Vi få kanske bara ondt af'et i våra samveten, invände den andre, som i alla fall var en ganska rättänkande man.

— Ondt! Tror du inte, att det ska' kännas värre, om vi inte få para ihop våra barn och lägga våra gårdar under

en plog. Dä' målet ä' väl viktigare än en hel pluton knektaflecker.

— Men jag är i alla fall rädder, att skam tar oss. Bra utluradt ä' dä' förstås, men tänk i alla fall på, att dä' ä' en gärning, som ä' i den store mandråparens smak!

Karl Peter hade knappt fått fram de orden, förrän det började pusta och skramla borta på landsvägen på ett besynnerligt sätt.

Gubbarna foro upp och tittade och fingo då se ett stort, rödt åbäke komma framrusande på hjul. Men där var inga hästar för åkdonet. Det gick ändå precis som en blixt, och i framsätet satt en karl med stora, förskräckliga glas för ögonen. När afgrundsekipaget kom midt framför gubbarna, vände skepnaden, som hade de stora kupiga ögonen, blicken emot dem. Gubbarna tyckte, att det glödde bakom glasen. Benen ville icke bära dem vid denna syn, utan de föllo ner på knä.

— Dä' ä' f-n! stönade de på en gång.

— Dä' var första kallelsen! förklarade Karl Peter, som hade minst på sitt samvete och fördenskull först kom till sans.

I detsamma försvann vidundret långt, långt borta i en sky af damm.

Hur länge gubbarna sedan sutto där vid vägskälet, vet ingen. Men inte blef det vidare tal om att gå till Klangens och utföra det planerade bofstrecket.

I solakvällen kom Johans far hemtumlandes blek och allvarlig och befallde fram en psalmbok, i hvilken han fördjupade sig. När han inte såg att läsa längre, satt han

tyst och grunnade en stund. Därpå ropade han till sig Johan:

— Sätt för en häst och kör te' Klangens och hämta hit Mina så fort ske kan, sa' han.

— Hvad nu då! Ni vell väl inte göra henne nå't illa, far?

— Nä', ja' vell trolofva henne mä' dej! Dä' tjänar ingenting te' att spjärna emot försynen! menade gubben och darrade på målet och skalf i kroppen.

Pojken grubblade inte öfver huru denna gubbens sinnesändring uppstått. Han körde af i galopp.

— — — —

Sen dess har här gått fram flera stycken automobiler genom socknen, så att nu känna vi till de pjäserna. Det lystes emellertid i kyrkan för Johan och Mina. Men gubben i Höljeryd och Karl Peter i Rumperyd låtsade som om det regnade.

De läto saken ha sin gilla gång, ty de voro kantänka för höga i själen att låta veta, att det inte var annat än en automobil, som ref upp deras planer.

Kräftmete.

Evangelium kan man förstå sig på. Det är godt och det är ljufligt, trösterikt och bra. Men lagen är en rackare. Han slår oss på skuldrorna, nyper oss i ljumskarna och vänder upp och ner på vårt allra bästa görande och låtande.

Nu menar jag icke den gudomliga lagen, för den har just inte många paragrafer, han är enkel som allt gudomligt, och det tarfvas inga »abekater» för att tolka honom. Det behöfs hvarken »djuriska utrisuska» eller »djuriska kandidater» för att reda upp den lagen.

Det har sagts och säges ofta af människor, att jag är en af nutidens största dumbommar, att jag låter lura mig på växlar och borgen och pengalån och dylikt samt af fruntimmer.

Och det är kanske sant. Växellagen förstår jag inte. Men gäller det den lag, som den gamle gode och ende Guden har lagt fram såsom ett rättesnöre för oss alla, så är jag inte dummare än att jag begriper honom och söker följa honom, fast det, gunås, barkar åt diket ibland, när kraften sviker.

Jag vet i alla fall, hvart jag hade bort, och hvart jag bör gå. Jag ser det så klart framför mig, men köttet, köttet drar och låter mig kullstupa vid vägkanten tidt och tätt.

Är det emellertid lätt att fatta men svårt att följa vår Herres lag, så är det då bra mycket djädrigare att begripa Sveriges rikes lag. Och underligt är ju inte det. Den förstnämnda lagen är inte tryckt på papper, och det finns inte hvarken här eller i Tyskland någon karl, som kan annonsera och skräfla om, att den lagboken har kommit ut på hans förlag i så och så många upplagor mot 2 kr. pr exemplar. Den lagen tryckes inte hvarken hos Beijer eller på »Iduns kongl. hofboktryckeri» och säljes inte i bokhandeln. Utan den präntas i våra hjärtan och står där sedan lifvet igenom, för så vidt våra hjärtan äro så mjuka och reela, att det går för sig att trycka dit en liten himlaskrift.

Nå den gudomliga lagen förstå vi kanske, och om vi inte alltid begripa den, så känna vi den.

Eller har ni inte förnummit det en och annan gång just som ett knifstyng i hjärtat eller som ett slag för bröstet, när ni gjort något, som inte varit riktigt rätt?

— — — —

Det här skulle kunna skrifvas obegripligt mycket om. Men det kvittar, ty förläggaren vill aldrig låta mig sjunga den visan. Han har gett mig tonen och stämt lutan, och Gu' nåde mej, om jag skulle dråsa ur tonarten. Jag kom emellertid att helt oförhappandes tänka på lagen, på både gudomlig och mänsklig, just den förste uti augusti månad ett år.

Si jag bor i gränsen mellan två län, och där rullar fram en å just i länsgränsen. Hon är just inte större än att jag kan stå på min strand och spotta öfver till Danjel i Hiarum, som bor på den andra. Så det är just icke något vidlyftigt vattendrag.

Men det gäller en annan lag på Danjels sida än på min, och den omständigheten åstadkom en gång ett fasligt regemente.

Danjel — den bofven — får börja att fånga kräftor den 1 augusti, men på min sida, som bara ligger på ett spotthålls afstånd, får man inte sträcka sin näfve efter ett sådant där skaldjur förrän den åttonde. Vi har en särskild lag i vårt län, och Danjel får följa en annan i sitt förbanskade län.

Nu hampade det sig så, att min lilla svartprickiga kviga hade i sin yra hoppat och djädrats vid den 1 augusti. När käringen och pigan skulle mjölka på morgonen, voro de inte mänskor att upptäcka kvigstollen, utan de kommo hem och bölade och skreko:

— Ho' har bestämdt dränkt sig, husbonne! Jag trodde dem just inte, ty en rapp kviga drunknar inte gärna. Men jag tog på mej tröjan och gick ner mot ån, där gärdesgårdarna äro dåliga och där fäet tycker om att dricka. Där stod min kviga, och Danjel plumsade midt emot med ett bloss och plockade kräftor från dybotten.

— Go' kväll! skrek Danjel.

— Go' kväll igen! svarade jag.

— Ska' du inte hanka lite kräftor i natt? sporde Danjel.

— Inte förrän den åttonde, för vi har lag och författning i vårt län, dundrade jag.

Och han grinade.

Men jag gick på min strand och var afundsjuk, tittade på Danjel, som masade med sitt bloss och plockade kräftor. Och jag blef arg och vilsen i min själ.

— Däng till mej ett halftjog, Danjel! skrek jag.

— Dänga! Ta' dom själf, får du si, hur lätt det är! genmälte Danjel och plumsade i ån.

— Ta' själf! Vet du inte, att dom inte ä' lofliga i vårt län, förrän den åttonde?

— Köp dej en bit på den här sidan; dä' kan du ha råd till, din krubbebitare! gormade Danjel och svängde med sitt bloss och vadade i ån och satte ut truten och regerade som en kung.

Nå, när jag stått och tittat på honom en långlig stund och förargat mig öfver alla de kräftor han tog, så observerade jag, att han i sin snålhet snubblade öfver kungsådran och kom in på mitt område.

— Nu går du öfver din befogenhet, Danjel! Håll dej på din sida! gormade jag.

— Min sida! Håll du gapet, för du har ingenting att säga förrän den åttonde! genmälde Danjel.

— Men det ska' jag visa dej! Har du inte plockat sju kräftor i detta länet, då det är förbjudet i åtta da'r ännu, din rackare. Nu ska' du stämmas och stånda till ansvar, gormade jag.

Danjel insåg nog, att jag hade rätt, men han sa' ingenting. Han bara spottade i ån, gick till sitt skepp och

rodde öfver till min sida med kräftor, håfvar och hela sin kosidangs. Han band sin båt vid vår gamla lind, som står där och lutar sig ut öfver vattnet.

— Hva' vell du egentligen? frågade han, när han kom i land. Har jag inte rätt att plocka krabbor på min sida, när författningen är tydelig? sporde han.

— Plocka i hälseket, men gack inte öfver kungsådran, som du gjorde nyss, din snåljöppe, sa' jag.

Så gaf det ena ordet det andra, och så dröjde det just inte länge, förrän Danjel och jag började slåss och regera med hvarandra. Danjel trodde, förstås, att han kunde slå ihjäl mej, efter vi inte bodde i samma län, och jag fick för mig, att jag kunde häfva ner honom i ån, emedan vi ha olika länsmän; ty hans kommer aldrig hit till oss, och vår bryr sig aldrig om dem på andra sidan.

Vi brakade alltså ihop. Och jag drämde till Danjel med min trätoffel, så att han föll ihop som en trasa. Men det töfvade inte länge, förrän han sprang upp och nappade af sig träskon, med hvilken han dref till mej i skallen, så att jag såg sju eller åtta solar. Då blef jag naturligtvis stollig på nytt, och så slogos vi och illfänades, så att vi slutligen tumlade om i ån bägge två.

Det var så när som på ett hår att jag blifvit där, för jag är stinn och tjock och oformlig. Men just som jag skulle till att drunkna, fick jag se Danjels kräftpåse på stranden. Och då blef det ett fastligt lif i mej. Jag sprang som en liten utter genom vattnet och nappade till mej påsen och hvälfde ut alla hans kräftor i bäcken. Så det blef ingenting af hans fiskafänge. Och han svor och spottade.

Men hvarför ska' han få åtta dars försprång i sitt län, när vi ha samma kung och samma regering i hela landet?

Att vi inte ha samma landshöfding, rår inte jag för, och inte Danjel heller. Men vi ge attan i landshöfdingarna. De ä' konstiga, men för kongen, för kongen kan en hurra nio gånger, om en rätt ligger och slåss i en å med sin granne.

— — — —

Danjel höll på att drunkna han också, men som Guds lycka var, kom hustru hans och drog upp honom i det allra sista ögonblicket. Det var visst inte så särdeles lyckosamt för Danjel, för han hade fått det lugnare, om han hade kommit bort och fått ro. Men det var bra för mej, att käringen drog upp honom, ty annars hade hon stämt mig för mord eller dråp eller något annat rysligt.

Och skam må processa med kvinnfolk, som kämpa för en karl.

Uti vårsolens glans.

När häggen blommar och vildapeln står skär och hvit som en brud, när konvaljen knoppas, när syrenen håller på att slå ut, när ljumma fläktar gå som lätta suckar, fulla af trånad genom kvällen, som dock aldrig blir mörk, gripes allt lefvande af kärlekslängtan, då leker braxen och firar sitt biläger i vattrade vågor en bit från stranden, på hvilken unga människobarn sitta med armarna virade kring hvarandras lif och glömma och drömma.

När den gamla fläckiga solen börjar bli varm och het i våren af en sådan brinnande kärlek till vår nord, att hon knappt synes ha hjärta att gå ner för att under några få timmar söka ro under sitt purpurtäcke i öster, då blir här så brådt öfver allt ute på landet. Då kommer det en sådan jäsande lust öfver både människor och djur och natur. Då vill potatisen, den gamle hederlige knölen, partout skjuta upp och blomma, då vill hafren och rågen och kornet skynda sig att vaja som ax för vinden, då blåser pionen upp sig till en skön ballong, lavendeln, som inte kan göra sig vidare vacker, uträttar det han kan; han knäcker till

att dofta från den svarta rabatten, så att våra täppor blifva de härligaste parfymbutiker.

Då gifva små dråpligen klädda fåglar härliga konserter från hvitgröna björkars estrader, då kysses och smekes ungdomen i lundernas snår, och ålderdomen får då också sitt hastverk. Den får brådt med att — domna och dö.

Ja, det blir ett sådant göra öfver allt, i hvarendaste vrå, i luften, i jorden, i våg, i blod och i hjärtan vid den tiden. — — —

— — — —

Men Erik i Långåsen tycktes inte ha så särdeles brådtom, där han vandrade fram i vårkvällens doft på den gulbruna barrbeströdda skogsstigen, som ormar sig genom furumon mellan hans gård och Hägnen. Tvärtom han stannade ofta och grunnade och slog i buskarna med påken, som han hade i näfven.

Erik är förresten en dunderkarl, en klok och arbetsam pojk, stor och stark och allvarlig, en, som tidigt fått vänja sig vid lyckoskiftningarna i lifvets strid.

När han var cirka 25 år gammal, dödde far hans, och när det kom till bouppteckning efter denne, såg det icke mycket ut för Erik och mor hans att kunna få sitta fast vid gården. Den tyngdes af gäld, som ökats och ökats under faderns långa sjukdom.

Men på dödsbädden hade gubben bedt Erik att sätta till med all sin kraft och söka behålla hemmanet, som i hundratals år tillhört släkten.

— Kniper det för hårdt, så gack till Andreas i Hägnen! hade gubben sagt.

Det rådet hade Erik nödgats följa. Fyra år hade gått sedan dödsfallet. Långåsen var i Eriks ägo, var välskött och i god växtkraft, där fanns full uppsättning med kreatur och redskap. Men Erik häftade nu likväl i en ganska stor skuld till fader Andreas. Och det tyngde på hans sinne och hade gjort honom till en mogen och allvarsam man, innan han nu var trettio år gammal.

Han hade under åren haft så strängt arbete och varit så upptagen af omtanke för att kedja fast gården vid släkten, att han inte haft tid för nöjen och förströelser eller kärlekstankar.

Nu hade han sått ut den fjärde skörden efter faderns frånfälle, det jäste i jorden och såg grant och färgrikt ut öfver hans ägor. Men han kände sig likväl icke stolt eller glad, när han såg ut öfver hagar och fält. Så länge han hade den stora skulden till Andreas, kände han sig icke riktigt hemma på Långåsen. Han blef tvärtom vemodig, när han iakttog, huru vackra ägorna voro.

— Jag äger dem ju ändå inte riktigt. Jag står ju bara skrifven för dem i jordeboken och i mantalslängden, plägade han säga.

Det där hade han grunnat på jämt och samt. Skulden pressade honom och tryckte hans sinne. Han kände sig fängslad och bunden af henne såsom af en slafkedja, och han förstod, att han inte skulle vara män'ska att betala den. Men skuld växer, det begrep han. Ju längre det gick, dess tyngre och omöjligare skulle hans skuldbörda blifva att bära för honom.

Därför hade han nu i frihetslängtan och missströstan

gått upp till Hägnen och bedt Andreas köpa hemmanet och göra sig betald för gälden. Med det lilla Erik finge öfver skulle han nog klara sig och slå sig fram, frisk och stark och arbetsvan, som han ju var. Fadern hade visst bedt honom att göra allt för att behålla stället. Han hade nu i fyra år gjort, hvad han kunnat. Men det omöjliga kunde han inte utföra.

Andreas hade suttit tyst och hört på.

— Jag har väl inte kräft dej!

— Nej, men skulden skall betalas, och jag ser ej, huru det skall gå till!

— Jo, det är den lättaste sak i världen! hade Andreas sagt. Och när Erik frågat, hvad i all världen han menat med det, hade Andreas afslutat hela deras resonemang med dessa ord:

— Har du aldrig tänkt på att den, som gifter sig med min dotter Kajsa, får en bra dask pengar tillgodo hos mej? Därpå hade Andreas tagit sig ett annat prat.

Sen gick Erik, som sagdt, öfver gångstigen genom mon neråt Långåsen och grunnade och slog med sin påk i buskarna och var arg.

— Jaså, han vill köpa mig till måg också! Nu förstår jag, hvarför han varit så lättvillig att hjälpa mej. Han har velat plocka ut Kajsas möderne i småposter. Men det ska' bli stopp. Mänskohandel är förbjuden! pratade han för sig själf på vägen. Erik var vred och ursinnig och förödmjukad, där han gick i vårkvällen.

När han kom ut ur skogen och neråt aldungen vid ån, som rullar fram i dalsänkan, fick han höra töser prata

och kvittra bakom den lilla kullen, där hasselbuskarna växa.

Den ena var Kajsa i Hägnen, och han tänkte gå förbi utan att hälsa på dem, ty han kände sig stött på Kajsa också.

Töserna kunde inte se honom, emedan han kom fram från motsatta sidan af kullen.

Erik hörde inte till dem, som vilja lura på och lyssna till flickor, som anförtro hvarandra saker och ting. Men han kunde nu inte hjälpa, att han hukade sig ner och lyddes till hvad Kajsa skulle svara, när den andra plötsligt frågade henne, hvarför hon inte tänkte på gifte och hade bestämd fästman:

— Jag gifter mej nog aldrig! suckade Kajsa.

— Kors i all sin dag! Du, som är så rik!

— Det finns bara *en* på jorden, som jag vill ha', och han tittar aldrig åt mej!

— Försök då att tycka om en annan!

— Så du talar! Kärleken söker man inte upp. Han kommer, förstår du, kommer utan att man vet, hvarifrån eller hur han kommer. Som en tjuf kommer han och kniper allt, hvad man har, själ och kropp och förnuft och alla sinnen. — — —

Erik begrep inte, hvad som kom öfver honom, när han hörde tösens tal. Det var, som om tankarna börjat bli lättare inom honom. Han böjde sig fram och såg på Kajsa, där hon satt burrig, smidig och kraftfull och lät blicken ur sina vackra ögon drömmande följa vattnet i ån. Det tog till att bulta så underligt i bröstet på'n. Det

Andreas nyss sagt, föreföll honom med ens så välment och faderligt, och när han erinrade sig tonen, med hvilken gubben talat om Kajsa och hemgiften, mindes han nu tvärt, att den låtit så god och mild, inte såsom något kallt råd eller en befallning utan fastmer som en bön.

— Jag trodde aldrig, att du haft något tycke, yttrade den andra flickan till Kajsa.

— Tycke! Åh, det är mycke, mycke mer. Det är, som om jag vore helt och hållet uppslukad, som om jag hade sjunkit ner i kärleken liksom i ett djupt haf.

— Hvem är han?

— Jag skäms inte att säja, hvem han är. Det lättar på att få skrika hans namn, när någon hör det. Han har brukat komma upp till vårt då och då under de sista fyra åren. För hvarje gång, jag sett honom, och för hvarje dag, som gått, har han blifvit mig kärare. Han har vuxit fast vid mitt hjärta. Men han vet det inte. Han bryr sig inte om mej. Han är dock, gualof, inte någon annans heller, så jag hoppas ju än. Men den dag, då jag får veta, att jag aldrig kan få bli hans och dela hans sorger och arbete, den dagen, då någon annan än jag får flytta till Långåsen, då ska' mitt hjärta brista och jag dö.

— Nej, si då ska' du få lefva i evighet!

Töserna foro tillsammans af öfverraskning. Det var Erik, som plötsligen störtat fram och ryckte till sig Kajsa, som han höll på att kväfva i sin famn.

Den andra flickan sprang sin väg. — — —

— — — —

Bums fingo de brådt, förskräckligt brådt att rusta till

bröllop i Hägnen, och Erik hvisslade och trallade nere i Långåsen i kapp med lärka och bofink. Aldrig hade han sett sina ägor så granna som nu, sen Kajsa i hast förvandlat hans syn, så att han kunde skåda allt i vårens och hoppets och kärlekens glans och fagra belysning.

En förskräcklig härhöfvidsman.

I hela Östbo härad fanns icke en mera hjältemodig, maffig och dödsföraktande pojk än Johannes Svenssons Svente i Galtebo. Och i hela Småland gafs det nog ingen, som kunde tjoa och skråla och föra ett så'nt väsen och regemente vid marknader och på auktioner som denne välsignade Svente. Det var en stor lust att se honom och en sannskyldig fröjd att höra hans stämma ljuda. Men man fick icke hafva dåliga nerver, ty hans muns tal var fruktansvärdt och öfver höfvan skräckinjagande. Svente behärskades af en mani, hvilken, gunås, är karakteristisk för en stor del landtpojkar, en underlig och obegriplig mani för resten. Så fort de nämligen komma till en stor folksamling, såsom till exempel en marknad eller en annan mera högtidlig tillställning, där mycket folk och mycken ungdom samlats, så låtsa de vara druckna, sätta hattarna grufligen på sned, ragla, drägla sig, spotta, hoppa upp och sparka i luften, svärja, hojta, tralla och vända sig som om de hade en half liter »starkt» uti sig. I själfva verket ha de kanske icke smakat en droppe eller det ska', kantänka,

se så förbåldt manhaftigt och karlavuret ut att vara »på lyran», när man är ute på nöje.

Hur de kommit till den uppfattningen, det begriper åtminstone inte jag, men modernt och högsta »chick» är det i alla fall bland oomvända och icke absolutistiska pojkar i socknarna att spela fulla på marknaderna. Och i den konsten var Svente i Galtebo ett lejon. Jesses, så han kunde skapa till sig, och så han kunde hoppa upp och slå eldgnistor ur Vernamo gata med sina klackskållor. Han kunde ragla emot och slå omkull en käring såsom ingen annan, och om då käringen tog sig för att skälla ut honom, så kunde ingen med hemskare tonfall än han ryta:

— Tig käring, för om du tar hit hela din släkt å din släkts söskenabarn ifrå' världens skapelse och hela din socken och länsman och faen och sjutton tusen fjäringskära' och nittan regemente vakter, så ska' ja såla er opp åt sjunde himmel mä' mi lellefinger på fyra sekunder. För här är en pojk, som inte bäfvar, å här gungar du lätt, käring!

Sådan var Svente, och jag såg honom inte baxna mer än en gång. Men då var han också illa ute. Han hade stött sig med tre elfvaåriga Vernamogaminer och för dem flydde han såsom en hare en half fjärdingsväg. Då upphanns han och fick smörj.

— — — —

En sådan bjässe var Svente, och det var därför icke underligt, att töserna voro galna i honom, ty kraftiga, djärfva och oförfärade pojkar bli alltid föremål för mycken kvinnodyrkan.

Svente hade också fästmör bå till höger och vänster härnere, men Mina i Vråen var hans reela och bestämda.

Så hände det sig omsider, att det blef liksom tvångsmål för Svente att äkta Mina.

Då ville han emellertid inte vara med längre. Mina grät, Svente hädade och svor och regerade som en stolle, och när intet annat hjälpte, stämde hon minsann Svente inför Östbo vällofliga häradsrätt. Den åtgärden förskrämde dock Svente till den grad, att han for af som en pil till Amerika.

Där hade han, enligt sina bref till Galtebo och till känningar och bekanta, ganska snart hunnit att uträtta stora och dråpliga gärningar.

Aldrig kan man träffa Johannes, hans far, utan att gubben har något underligt och äfventyrligt att berätta om »Svente i Fylladelfien».

— En så'n tur, som min Svente har därinne, har en väl aldri' hört omtalas! Tänk bara, att han varit löckelig nog å bli änkeman tretton gånger på tjå och ett halt år! lät gubben en jul.

— Dä' va' märkligt, hva' dö'en far fram mä' hans kvinnor! ropade jag.

— Dö'en! Nä gu'bevars, di ha inte dött ens tredjedelen. En del ha' römt, men di fleste ha blett bortröfvade, och en del som varit öfvervackra, har han sålt och fått tusentals daler för dom. Så'n är seden därinne, skrifver Svente, och en så'n lag borde vi ha' här också, så kunde pengar komma i rörelse! utlät sig den gode Johannes i Galtebo.

— Då ä' väl Svente riker!

— Riker! Nok hundsingen tror ja', att han skulle kunna lösa sej te' hela Byrums socken mä' bå' Görahof och Bratteborg och Eckersholm, äss han hade lust! stoltserade Johannes.

Men en dag stod gubben i postkontorsförstun och las ett Amerikabref, allt under det han darrade och smågrät.

— Ä' dä' illa mä Svente nu? sporde jag.

— Inte än! Men nu ä' han utkommen i kri'et, å när ja' nu läser om hur barbarisk han ä, så tänker ja', att dä väl aldri' kan gå löckeligt igönom för honom. Läs själf! jämrade Johannes.

Och jag las:

Elskade Johannes Svensson Esq. i Galtebo, Jönköpings län, Sveden.

Well! Nu fattar jag pennan för att låta er vetta, att jag är befälhafvare ute i sjökriget mot Spanjen och Kuba, som jag nyss tatt in. Här i United states finns det fler meljonärer än bönder i en körka vid messommarstien, men här finns förbaskingen inte en enda krigsbefälshafvare, som duger. Och så unnerligt är inte det. Well, här finns ingen Skällingaryds slätt där de få lära exersyss.

Ä Mina gefter än? Well, nu lofvade presidenten mej att bli borgmästare i den största stad i United states om jag ville ta' hand om spanjorerna och ta' in Kuba och sätta af deras drottning. »Ålrejt, det ska' snart va' gjordt», svarade jag och for hit. Här låg våra pansarskepp i bukten och vaggade och gjorde ingenting, utan Sampson satt och drack champanj i aktersalongen, och karlarna häfde i sig

whisky och spelade poker på däcket, och spanjorerna grinade och lagade sig till med kanoner, som va' en fjärdingsväg långa och grofvare än det värsta körketorn. Då ble' jag etter rasande, började komdera på Skällingarydsvis, hvilket satte skräck i krigsfolket. Första kulan, jag suttade af, träffade Maria Teresa uti aktern, så att hon sto' på hufvet i hafsens djup med man och hela kosidangsen.

»Hurra för Svan Johnsson!» skrek Sampson och alla amerikanarne.

Sen gaf jag infantinnan Mercedes ett tjyfnyp i bogen, så hon blef liggande som ett slaktefä på ena sidan, och te' sist gjorde jag i ordning ett skott, som fläckte och ref opp hela skrofvet på drottning Krestina och gjorde kål på allihop dom spanska amiralerna. »Lefve Svan Johnsson!» vrålade Sampson och allt det andra underbefälet.

Sen komderade jag landstigning på Kuba, och inom tjugo menuter hade vi tatt in hela landet. Vi slo ih'äl öfver nettitusen personer, men här ä två meljoner till, som vi ska' expiera i mor'n, om dom inte godvilligt lägga sig unner oss. Sampson vill, att jag ska' bli kong här på Kuba och regera öfver alla öar, som finns i hafvet häromkring, men jag töcker inte om klematet i detta kontryt utan blir heller borgmästare i Chicago. Annars är här very granna tobaksland och helsefyrs bjutefulla fruntimmer. Här va' nyss tre prensesser, som sa', att de ville gefta sej mä mej alla tre i ett tempo och ge mej alla sina rikedomar, om jag skonade Kuba. Men di nös sej den gången. Hva' jag har lofvat prensidenten, det håller jag. Men nu får jag sluta för denna gången, för här är brådtom. Hälsa

alla känningar, och säj dem, att äss jag nu komme hem och till Skällingaryd, så blefve dom allt tvungna att göra bå' halt och frunt och sköldra och deskfilera för mej, rätt så styfnosia dom va' emot mej, när ja' exerade. Men dä ä inte lönt, att I skrifver, förrän jag kommer ifrån kriget, så ni får en redig adress, för hit är ingen brefgång nu.

Tecknat af en vän i hast

Svan Johnsson.

— Ä'ke han en öfverdängare! Bara han inte försyndar sej mä' att döda så möcke fruntimmer och folk! sa' Johannes.

— Åh, dom ä hedningar och katoliker, genmälde jag.

— Nå, dä förändrar saken, lät gubben och såg tröstad ut.

Jordöl i Skrymtebo.

Nu för tiden vill det till att man håller tungan rätt i munnen, om man vill eröfra ärones krona åt sig ute på landsbygden.

Kan man inte på ett finurligt sätt dölja sina små snedsprång, så barkar det åt häcklefjäll, och den, som inte har något absolut fördoldt och bra gömställe för sin whiskyflaska eller sitt sädesbrännvin, han varder bums utspretad ur landsting, kommunalnämnd, vägstyrelse, snöploglag och skolråd.

Men förstår han däremot bara att gömma varorna väl och smyga sig till dem, så att ingen ser honom, kan han emellertid hysa ett godt hopp om framtida storhet.

Och det är i alla fall en välsignad sak, att synden motas bort ur dagsljuset och kastas ut i mörkret, dit den rätteligen hörer. Förr i världen gingo vi omkring som glupande ulfvar ute på landsvägarna med lommaflaskor i bakfickorna, med bäljaspel under den ena och flickor under den andra armen. Vi förstodo inte bättre på den tiden, vi skråar, utan vi tjoade och hojtade och tryckte ömsom flaska, ömsom tösaläpparne mot våra munnar midt i sol-

skenet och dagsljuset, precis som om ingen skam varit till i världen. Och ändå kunde man på den tiden bli både kyrkovärd och ledamot i taxeringsnämnden.

Försök på något sån't nu, så får en se, hur det går!

Åh, nänämen, nu är det strängt och kyskt, så det förslår. Så länge dagern varar åtminstone.

Nere i Skrymtebo socken ha de en sparbank, där skolmästaren är en slags kamrer.

En dag, när han satt där och plitade med sina räntor, kom Nils i Slambo in till honom.

— Mi' stora so har fått rödsjukan, så jag har var't ute och skaffat mej en konjaksslank till henne. Får jag ställa in botällen i kassahvalfvet en vändning, mens jag tittar in och talar ve' kommunalordförar'n? bad Nisse.

— Gärna det! fick han till svar.

Men just som Nisse gått, kommo ett par direktörer i sparbanken dit och började rannsaka efter papper i hvalfvet. Där funno de »botällen» och blefvo så gripna af helig vrede, att de sade upp den stackars skolmästarn från platsen i banken.

Det hjälpte honom inte, att han talade om sjukdomen hos Nisses so i Slambo.

— Dä ä' för groft påhittadt! mente de. Och när Nisse i Slambo själf kom och sökte utreda saken och fria skolläraren, blef det bara etter värre.

— Ni ä' i komplott, e'ra drinkare! Vi låta inte lura oss. Vi känna till de där gamla historierna om sjuka djur, som behöfva sprit. Men det knepet är för urmodigt nu!

hånade direktörerna. Och skolmästarns reputation och framtid blefvo ödelagda. Så strängt är det nu.

Nehej, nu gå vi inte omkring med lommaflaskor och flickor, innan sol gått ner. Nu ha vi växelblanketter i innanfickorna vid våra hjärtan och fromma ord på våra läppar här nere i Skrymtebo socken.

Men reela äro vi. Aldrig ska man kunna komma på oss med några grofva och uppenbara synder och laster. En kan gå hvart som helst och när som helst, utan att man behöfver frukta för smörj. Här kan hållas den största auktion, utan att så mycket som ett endaste refben blir knäckt eller en murken tand utslagen. Och när våra pojkar komma hem från beväringsmönstring, äro de lika helfärdiga i anseende till sina lemmar, som när de drogo af. Det är bara, när det blir fråga om kontraktskrifning eller affärer, som den gamle Adam kryper fram i oss och visar sig ett grand.

Dock, go' vänner, händer det oss allt en och annan gång, att vi snafva och hålla på att falla. Skam smyger sig på oss, när vi gå som säkrast, och han är inte god att ryckas med, den ledingen.

Men det är nog som så, att det, som blifvit oss förelagdt att genomgå, det måste vi igenom, om det är aldrig så svårt och besatt.

Och här ska ni få höra, hur den lede lurade bå' oss och vår gamle kyrkherre häromsistens — — —

— — — —

Likare präst än den vi ha', ska' inte kunna hittas. Han är bara nu så gammal, att han närapå är såsom barn

på nytt. Men församlingen vördar och håller honom kär, ty så vidt som möjligt är, rättar han sig efter församlingens önskan ständigt och i allt.

Nu hände det, att han blef änkman. Det är ett rikt hus och storligen aktadt i hela trakten, så det var klart, att där ställdes till ett synnerligen hedersamt jordöl i prästgården. Allt reelt folk i pastoratet bjöds, och det var inte många, som försummade hörsamma inbjudningen. Vi kommo och fyllde så småningom den stora salen, och till sist skulle vi då, efter återkomsten från kyrkan, bänka oss kring det rika bordet, som var dukadt efter socknens sed. Inga flaskor eller glas syntes på'et. Ah, den gamle, snälle vördade prästen rättade sig efter oss.

Innan vi gingo till bords, samlade han oss karlar, talade och sade:

— Mina käre församlingsbor, ärade gäster och värderade ämbetsbröder! Sorg och bedröfvelse har trädt öfver min tröskel, och därför och i enlighet med tidsandan för öfrigt har jag inte aktat nödigt eller ansett det passande, att ta hem några starkare varor!

— Rätt så! rätt så! sa' vi.

— Men — fortsatte han — om någon af mina käre församlingsbor, ärade gäster och värderade ämbetsbröder skulle känna behof af ett glas öl, så står där 200 halfvor under pianot! Vi bugade oss och skeno till, fröjdande oss öfver att det inte stod på bordet.

— Och vidare: om någon af mina kärälsklige församlingsbor, ärade gäster och högt värderade ämbetsbröder, tilläfventyrs skulle åstunda ett glas vin, så

vill jag ödmjukeligen meddela, att det står 32 flaskor i lavoaren.

Vi skrapade med fötterna, skeno ytterligare, smackade med läpparna och beundrade den gamle, som trots sin ålderdom och stora bedröfvelse kunnat förstå att taga oss på pricken och räkna ut det så finurligt.

— Och än vidare: — fortsatte han — skulle det nu äfvenledes så vara, att någon eller några af mina högt älskade församlingsbor, ärade gäster och ämbetsbröder, efter måltiden skulle för sitt kroppsliga välbefinnande tarfva någon konjak till kaffet, så vill jag uppenbara, att det finns ungefär 14 buteljer stående bakom ministerialböckerna i skåpet uti mitt ämbetsrum!

Vi skrapade än värre med fötterna, bugade oss än djupare och sken till än värre.

— Och ändtligen vill jag till sist säga eder alla, mina kära sockenbor, ärade gäster och lysande ämbetsbröder, som i dag hedra mitt ringa tjäll, att därest till äfventyrs någon eller några skulle till kaffet föredraga den milda, söta punschen framför den tvifvelsutan i smaken fränare och skarpare konjaken, så finnes det ungefär 16 liter sådan liggandes under soffan i gästrummet, dit måhända flera af eder, mina käraste, önska draga eder tillbaka efteråt för njutandet af de cigarrer, hvilka där äro tillfinnandes och tillgängliga för mina kära församlingsbor, ärade gäster och högt värderade ämbetsbröder. Och efter dessa upplysningar, dem jag i min egenskap af värd funnit mig pliktig meddela, så låtom oss nu alla hvar i sin stad förfoga oss till mitt enkla bord!

Vi förfogade oss glada.

— Tänk sådan seger, att vi till och med fått vår präst, som eljest länge lefvat i gamla fördomar, så långt, att han bannlyst starkvarorna från bordet, hviskade vi oss emellan.

Under dagens lopp höllo vi oss sedan gärna och länge kring pianot och lavoaren, uti ämbetsrummet och på gästkammaren. Allt gick emellertid regelrätt, undantagandes att nämndemannen på hemvägen gaf sig till att köra i kapp med kyrkovärden. Och äfven det skulle inte ha gifvit anledning till prat, därest icke kyrkovärden kört i vält och brutit benet af hustru sin och nämndemannen kört omkull och krossat refbenen på en fattigstugugubbe.

Undantagandes dessa småsaker, som inte voro mycket värda att tala om eller göra några skvallernummer af, aflopp alltsammans hederligt och bra. Ett likare och bättre jordöl har här inte hållits i min tid. Och ändå funnos inga rusdrycker på bordet.

Goliat i Billa.

Han hette egentligen i kyrkoboken Lars Lorentsson i Billa. Men det namnet begagnades just inte, utan vi kallade honom för det mesta »Goliat i Billa.» Det öknamnet hade han fått, emedan han var en grömsing och ett stort, långt, illavulet åbäke bå' till kropp och själ. Ful var han i synen, och grym var han till hjärtelaget. Svartmuskig och solkig af snus i ansiktet, skum i ögonen och mörk i själen. Sådan var Lars i Billa, där han gick och såg ner på folk. Tretton kvarter lång var han, när han mönstrades in till beväring, men han var lite kutryggig, så att han kunde aldrig stå rak utan gick och lutade och lurade som en hök och som om han i hvart ögonblick tänkt slå ner på någon. Hade han kunnat räta ut sig riktigt, skulle han nog mätt tretton och ett halft kvarter i längd och kunnat visas för pengar. Därför kallade vi honom Goliat. Och en filisté var han. Skräflade och pratade gjorde han och berömde sej själf och allt sitt, så att det kvalde en annan, som tvingades höra på honom.

— Hur han blef rik, frågar ni?

Jaha, därom hviskades det mycket, och en mörk och svart historia gick det om saken. Men högt talades det sällan om Goliats affärer. Vi voro liksom buskablyga för honom, för han väjde just inte för någon eller något, ty om han viftade till någon med sin högra näfve, så tog det tätt och ledt. Men nu, s'en han är borta och ligger på sjöbotten, kan en ju våga repa upp, hvad som hviskades om honom. — — —

— — — —

När Goliat köpte Billa utaf lille Johannes Svensson, skrämde han sig till goda privilegier med betalningen. Goliat hade inte ett öre, förstås, utan blef skyldig Johannes åtta tusen riksdaler, som han gaf revers på. Och så skulle han betala femhundra om året jämte ränta på den oguldna hufvudstolen, tills gälden blef betald, som det heter på lag- och bankspråket.

Nåja, Goliat flyttade till Billa och började bruka och regera som en matador. Men nå'n afbetalning hörde Johannes aldrig af, och ingen ränta fick han heller.

Hvarje gång den stackars Johannes kom till Goliat och i ödmjuk ton kräfde sin fodran, svarade Goliat aldrig ett ord utan gick emot den arme fordringsägaren och skar tänder och knöt näfvarna och tedde sig, som om han velat strypa honom eller bryta af honom på midten.

Då sprang, förstås, Johannes sin väg, så fort benen kunde bära honom. Och Goliat vrålade som en åska efter honom:

— Försöker du med stämning eller lagsökning, så läs dina böner, och bered dej te' dö'en, innan du söker reslasion!

Så förrunno flera år, och Goliats skuld till Johannes Svensson växte, förstås, med hvarje dag, som gick. Johannes höll på att bli tokig, ty ingenting vågade han på laglig väg göra åt saken, och till sist tordes han inte ens kräfva Goliat, som rent af vettskrämt honom och som blef allt mera ilsk och barbarisk, ju mer han blef skyldig.

Johannes blef därför inte litet glad, när Goliat en dag kom och hviskade till honom, när de träffades vid kvarnen:

— Vill du gå te länsman i mor'n kväll och ta revers och inteckning mä dej, så ska' du få hela subbet. Jag har lånt på ett annat håll, och så kan länsman skrifva kvittens oss emellan. Men håll tyst mä' din gång, annars kunna andra fordringsägare dyka på mej!

Dagen efteråt strax före skymt drog Johannes gladeligen åstad med alla sina fordringsbevis, och det var endast hustru hans, som visste, i hvad slags ärende han gick bort.

Men det blef natt, och han kom ej tillbaka, morgonen randades, men ingen Johannes syntes till. Dag gick efter dag, men karlen vände ej åter.

Hos länsmannen hade han ej synts. Så frågade man Goliat.

— Jo, vi träffades på vägen. Han fick sina pengar och jag mina papper. Vi brydde oss inte om länsmannen. Vi töckte dä' va onödigt att gå dit, utan Johannes gick åt sitt håll och jag åt mitt. Han har römt mä pängarna, förstås, lät Goliat.

Några da'r efteråt träffade man på Johannes död i skogen med inslagen hufvudskål.

— När'a strykare har var't i närheten och sett på när ja' flydde Johannes de många pengarna. Och så hade mördat honom och rånat honom, dä' ä' tvärsäkert, förklarade Goliat.

Man fick emellertid aldrig spaning på några strykare. Men folket anade nog, hvem som kommit Johannes om lifvet.

— En kan nog tänka sej, hur det gått till, fast dä' inte duger att säga't högt, eftersom ingen har sitt nå't! Och hvarifrån skulle väl Goliat fått pengar att lösa inteckningarna och skuldsedeln, som han nu har i sitt våld? hviskade folket.

Och Goliat hade blifvit rik i ett endaste tempo. — — —

Men för Johannes Svenssons efterlefverska blef det skralt. Innan de sålde Billa till Goliat, hade de varit ett välbärgadt folk. Men nu var det med nätt och nöd änkan kunde försörja sig och en pojke, som hon hade. Vår Herre låter dock ingen gärna svälta ihjäl. Goda män'skor ömmade för det stackars folket och hjälpte dem till rätta, när det blef för svårt. Pojken blef kvick och skötsam, stor och stark och frisk. Patronen på Linås, som fattat tycke för honom, höll honom i en landtbruksskola, och när pojken gått igenom densamma, gjorde patronen Axel Svensson till sin inspektor.

Men Goliat blef inte bättre till sinnes, sedan han fått medel och blifvit rik. Egendomen förkofrade sig visserligen för honom, ty »skam hjälper alltid de sina».

I sinnet på honom inträdde dock ingen förbättring. Han blef tvärtom mera vresig och hemsk, och så slog han

sig på superiet samt började hushålla illa med hustrun och sin dotter. Många gånger körde han dem i vall, när han var full. Men ingen vågade taga deras försvar emot honom mer än Axel Svensson, som också många gånger kallades till Billa för att styra på den rasande mannen.

Och det var rent märkeligt. Så fort Goliat fick se Axel, blef han liksom rädd och bara stirrade på honom och skrek:

— Gack din väg, så jag slipper se dej, så ska jag styra mej!

Axel liknade far sin, och om honom ville Goliat inte ha nå'n påminnelse, kantänka.

Men Goliats flicka blef kär i Axel och han i henne, ty underligt länkar vår Herre människornas öden. De unga drogos till hvarandra allt mer och mer.

Patronen i Linås talade allvarliga ord med sin inspektor i ämnet, framhöll det mörka talet om hur Goliat kommit åt Billa och rådde honom att undfly den familjen. Men det hjälpte inte.

— Flickan rår inte för hvad far hennes måhända har brutit, genmälde han.

Men när Goliat begrep, hvar flickan hans gjort af sitt hjärta, blef han alldeles galen och svor på, att han skulle skjuta både honom och henne och sig själf, om hon vidare såg åt den fattiglappen i Linås.

— Du har hans lif i din hand. Vill du rädda honom, så gifter du dig tvärt med Kalle i Vreten.

Kalle var son till Goliats ende vän och supkamrat.

Och så stor var flickans räddhåga för sin far, att hon gick in på förslaget. Hon måste ju rädda den, hon älskade.

— — — —

En afton satt Axel sorgsen och förtviflad i en liten eka och metade ute på sjön, som sträcker sig mellan Linås och Billa. Sedan han fått veta, att Elsa i Billa icke kunde bli hans, höll han sig mycket för sig själf och grubblade och liksom skydde för folk, så att hans vänner voro nästan bedröfvade för hans skull. De hade aldrig anat, att han tagit det så djupt med Elsa, och de befarade nästan, att han tänkte tillfoga sig något ondt.

Rätt som Axel så satt där på sjön och hängaf sig åt sorgsna drömmar, fick han höra gorm och högljudt prat såsom af fulla människor. Och så fick han se en annan båt ro åt Billa-hållet. Där sutto fyra personer i den ekstocken. Det var Goliat och Elsa, Kalle i Vreten och dennes far. Karlarna voro öfverlastade, och i aktern satt Elsa blek som ett lik bredvid sin drinkarefästman.

— De kommo från stationen. De ha varit i sta'n och handlat bröllopsgåfvor, tänkte Axel, såsom sanningen också var.

I detsamma fick Goliat syn på Axel och flög upp från årorna, knöt händerna åt honom och skrek:

— Ro åt helsike . . . din . . . din . . .

Mera hann han ej få fram. Den väldiga kolossen raglade till, ekan vickade och kantrade. Män'skor och bröllopsgåfvor i sjön.

När Axel kom till olyckstället, hade Kalle i Vreten och

hans far redan gått till botten. De hade fått slag af rus och förskräckelse och sjunkit tvärt. Elsa flöt på sina kläder och arbetade sig mot Axel. Goliats hufvud var ännu öfver vattnet, vanställdt af dödsfasan och hemskt att skåda. Han försökte gång på gång tala, men det stockade sig för honom. Först när Axel dragit Elsa till sig i båten, tycktes hans förskräckelse ge med sig något, och när Axel därför redde sig att gripa fatt i Goliat, tittade denne på sin dotter och tycktes mumla:

— Ta' honom och försona far din —

Men han sjönk, innan meningen blef fullbordad, och trots öfvermänskliga ansträngningar lyckades Axel icke vidare få fatt i honom.

— — — —

Jaha, så gick det till. Det var en faslig händelse, och ni läste, förstås, i tidningarna på sin tid om de tre männens drunkning i sjön Billa.

Ett halft år därefter tog Axel i besittning både Elsa och sitt fädernehem. Där kvittrar nu Goliats dotter och söker att med sin kärlek sona, hvad far hennes en gång säkerligen bröt mot hennes älskade makes föräldrar.

Vid stättan.

Måns Månsson i Månsagård gick på kyrkovägen och berättade händelser för oss andre. Måns tar alltid ordet, när han kommer i en folkskock, och det har han rätt till, ty det gifs ingen, som har en så ledig tunga, och ingen finns heller, som kan lägga sitt tal så fint och vackert som han. Det skulle man i alla fall knappast kunna tro honom om. Ty Måns ser icke mycket ut för denna världen. För det mesta tycks han liksom gå och sofva och dusa. Så mena åtminstone de, som inte känna honom. Men vi, som veta bättre, ha reda på, att Måns går och grubblar och grunnar och drömmer om saker och ting, som vi andra aldrig tänka på. Och fast han ser slö ut i ögonen, skönjer han likväl mer än någon annan. Och kommer han i en folkskock och börjar prata, så glimmar det till och glänser i dessa hans ögon på ett förunderligt sätt, och då trilla orden ur honom, så att det är en stor lust och glädje att höra på't, fast det för det mesta är rätt dystra händelser, han brukar tala om.

Världen är inte nå'n lekstuga utan fast mer en griftegård, plägar han säga.

Nå, nu gick han, som sagdt, på kyrkovägen och hade börjat tala om händelser för oss.

— Häromsistens blef jag rädd, berättade han ibland annat. Jag skulle gå ner till Mosjön och tog genvägen genom skogen förbi Jungfrugården, där den stackars Sven Magnis bodde. Det är en grann liten genväg, som ni vet. Och när jag kom till stättan, där skogen slutar och Jungfrugårds hage tar vid, satt jag en lång stund på stättan och tittade tillbaka åt skogen. Man ser den lilla gulbruna gångstigen så långt bort, ser hur den ringlar sig fram mellan de stora men glesa tallarna. Ibland försvinner han i nå'n djup skugga, men rätt i rappet skönjer man honom litet längre bort i en sluttning. Ja, jag har aldrig träffat på en väg, som man kan följa så långt med ögonen som denna — särdeles om man sitter på stättan. Jag satt där också bå' länge och väl och tänkte på Gu' vet hvad. Det är så mycket, som strömmar på en i tystnaden ute i en skog. Tankarna komma och ringla sig liksom den där gångstigen, tills de förtona i fjärran, och ingen vet, hvart de ta vägen — de försvinna liksom stigen i en skugga. Så komma de åter, och man försöker knyta dem tillsammans ånyo till en lång reel kedja med början och slut — men slutet når man aldrig. Det löser sig upp i ett virrvarr, ett obegripligt och oskönjbart sammelsurium långt borta, dit man inte når hvarken med det andliga eller det lekamliga ögat. Åtminstone är det så med mej.

Nå, rätt jag satt på stättan, prasslade det till på höger sida om mej, och när jag tittade åt det hållet för att se, om det var en tjäder eller en ekorre, fick jag till en början

bara syn på ett par sorgsna människoögon i ett hufvud, som stack upp bakom den stora stenen, som ligger där, ni vet. Det såg ut, som om all världens sorg och ve legat i det ögonparet, och jag blef så förskrämd, att jag ramlade af stättan och föll vidöppen ner i hagen. När jag skulle resa mig, stod plötsligt Sven Magnis i Jungfrugården vid min sida.

— Du slog dej väl inte, Måns? sporde han.

— Å nej! Var det du, som låg bakom stenen? frågade jag.

— Ja, dä' var dä'.

Se'n sa' vi ingenting på en stund. Men när jag såg på Sven Magnis, kände jag igen de bedröfvade ögonen, som tidt och tätt sköto af en förtviflad blick bortåt gångstigen genom skogen.

— Väntade du nå'n, Sven Magnis?

— Ja, jag gör. Här har var't mitt vänteställe se'n ungdomstiden. Fast jag nu väntar nå't annat än jag gjorde då. Det är med oss som med marken. Hon bär blommor om våren och tistel om hösten, suckade Sven Magnis.

— Men hon bär frukt och kärna också, sa' jag.

— Inte för mej. Törne, tistel och etternässlor.

— Då har du inte brukat din mark väl.

— Jo, men det hjälper inte! Jag har inte haft tur mä' mej! Och så tittade han långt och förskrämdt bortåt stigen.

— Vet du Måns, — utbrast han om en stund, vet du eller har du tänkt på hur underligt och vildt lifvet dansar polka med oss fram och tillbaka, härs och tvärs, tills vi

nästan mista andan, och bröstet vill sprängas. Här vid denna stätta satt jag hundratals gånger förr i världen. Då log lifvet så vänt och gladt mot mig, och hoppet öppnade oöfverskådliga, fagra och solbeglänsta vidder för mitt unga öga. Jag satt här och kikade och såg bortåt gångstigen. Och vet du, Måns, hvad jag spanade efter? Ah, inte efter hare eller fågel. Tjädrar flögo upp och smällde med vingarna, så att det lät som en applådsalfva på en kunglig opera. Men jag såg inte efter fågeln och hajade inte till vid smällarna. Orrar koxade och koketterade i granarna, men jag brydde mej inte om dem. Tidt och tätt slank en hare öfver stigen inom lagom skotthåll, men han fick löpa i ro för mig. Vackert var det, när solen silade ner sina sista strålar mellan furorna. Men jag hade inte öga hvarken för solglitter eller aftonglöd. Det sang en hel jublande kör af vakor och trastar i den ångande skogen, och gökar tutade tråfullt efter hvarandra. Men jag hade inte öra för klangen. Vinden rörde ibland vid trädens kronor. Det lät som en suck genom luften, det kom en svalkande il, mättad af linnéadoft kring mina tinningar. Men jag aktade inte på doften och förnam ingen svalka. Det brann i blodet, och jag, jag såg ingenting annat än stigen därborta, just därborta längst i öster, där han kommer fram bakom kullen. Vet du, hvad jag tittade efter så skarpt, så längtansfullt, så att jag hvarken hörde eller såg? Jo, jag såg efter en liten hvitaktig schalett, som skulle glänsa fram där, en liten simpel schalett på ett blondt, burrigt hår. Jaha, och när den glänste fram, då var det mig, som om all världens rikdom, härlighet och lycka löpte mig till mötes här vid

stättan. Så sutto vi bak' stenen där, sida vid sida och glömde hela jorden, medan solen sjönk bort och stjärnorna tindrade fram. När jag sedan en dag fört henne ner till Jungfrugården, som min hustru, hade jag under några år ingen vakttjänst här vid stättan.

Det var min lugnaste tid. Men snart kommo de dagar, då jag kilade hit i aftonstunden för att titta efter en liten pojkvasker, som vände från skolan med sin lilla matkorg i näfven. Det var en rolig tid, och jag kan aldrig glömma, huru glad jag blef hvarje gång jag såg honom komma trippande som en ärlunge där borta i svängen.

Jaha, du Måns, på den tiden var det roligt att sitta här på stättan och spana bortåt den gulbruna, barrbeströdda stigen.

Men så kom en tid, då jag måste gå och lägga mig på lur bak stenen, som varit vittne till min kärlekslycka, lägga mig på lur med en påk i näfven och helvetet i barmen för att möta och märka den, som sköflade min äktenskapslycka och bar tvedräkt, synd och förbannelse ner till Jungfrugården. Jag råkade honom aldrig, fast jag låg här i långa timmar och skalf af blodtörst, hämndkänsla och svartsjuka. Hon hade varnat honom, kan jag tro. Han tog en annan väg, och medan jag låg här, var han i Jungfrugård och hånade mig tillsammans med henne. En dag försvunno de, som du och hvar man vet. Efter en tid började jag gå hit hvarenda afton för att se efter, om hon ändå inte skulle ångra sig och vända åter till mig öfver den gamla kända leden. Jag har suttit här i ur och i skur, i köld och i värme, i solsken och i storm och tittat efter

henne och hoppats. Men hon kom inte, och nu är hoppet slut, och slut är det med mej också. Vet du, Måns, hvad jag nu tittar efter?

— Nej!

— Inte efter en hvit hufvudduk på burriga lockar, inte efter en trippande parfvel med änglaögon — han sofver, gudskelof, i mullen nu — inte efter en niding, som jag skulle vilja mörda, inte efter en ångerfull hustru, nähäj! Kan du inte gissa, hvad jag nu i några da'r kikat efter i svängen därborta?

— Nej!

— Jo, jag tittar efter en glänsande länsmansmössa. De ska' vräka mej ifrån Jungfrugården, efter jag nu ej anses kunna göra något utan låter torpet förfaras. Och det ha de rätt i. Men hvad ska' jag kunna göra? Hvarför ska' jag arbeta? Hvem ska' ja' slita för? Jag har ingen mer. Och så satte han sig på marken och höll händerna för ansiktet.

— Du har allt gått egenom mycket här vid stättan i din dag, Sven Magnis!

— Jaha, här har jag haft mina stoltaste och sällaste ögonblick, och här har jag också tillbragt mina kvalfullaste och mörkaste stunder!

I detsamma syntes länsman och ett par karlar borta i svängen vid kullen.

— Di ska' inte träffa mig. Di kan inte vräka mig utan att jag är hemma, sa' Sven Magnis och sprang till skogs.

— Och nu veta vi alla, hur det sen har gått med

stackarn, fortfor Måns Månsson, där vi gingo på kyrkovägen.

— Ja, ja — inföll Per i Bråten, som är fjärdingsman — vi blefvo inte lite snopna bå' länsman och jag, när vi för andra gången skulle gå ner att fullborda vräkningsdomen i Jungfrugården och funno Sven Magnis liggande på knä och strypt i en töm, som han gjort fast i den öfversta kaflingen i stättan.

Ett kvinnorof.

Förr i världen, då människorna inte hade så hiskligt brådtom som nu utan togo sakerna med mera lugn och ro, rustade man sig till julen med större allvar och grundlighet och med mera pietet än vi, gunås, göra det.

Långt i förväg lagade man alltså till särskildt dråplig julaved och härliga ljus, blandade med stort allvar och efter vissa gifna regler särskildt starkt doftande »julasmörja», med hvilken stöflarna skulle ingnidas, på det att de måtte skina klart och lukta karlaktigt och väldeligen uti julottan. Den hvitaste och renaste halmen letades ut vid tröskningen under adventet till julasängahalm, ty man var inte så förfinad på den tiden, att man låg på »flock». Julgrisen göddes på annat och märkligare sätt än andra svin, och i de gamla dagarna var det en stor och ovansklig heder för en gris att blifva afskild till julagris. Redan i vårdagarna skedde detta afskiljande, och det var ett stort och betydelsefullt ögonblick, när gubbarna synade sin svinaafvel för att utkora den lycklige, som skulle bli julakulting. Fanns det bland pålägget en liflig nasse, som såg synnerligen pigg ut

och hade en vacker knorr på svansen, så kliade husfadern honom i nacken och tilltalade honom med dessa gedigna och betydelsefulla ord:

— Håll dej frisker och folka dej väl, din bytinge, så ska' du få bli vår julagris och slippa bli uppäten utaf oskylda!

Och i allmänhet var det, som om grisen senterat den ära och lycka, som vederfors honom. Han gjorde vanligen allt hvad han kunde för att göra sina närmastes julefröjd fullkomlig och flott.

Men om alltså de gamle gingo till sitt julfirande med större allvar och vidlyftigare tillredelser än vi, kan man i alla fall inte förneka, att de voro bra nog syndiga de också och hade en hel hop stollaforer och skrock och signeri för sig vid juletiden, som vi, gualof, ha vuxit ifrån.

Det skulle inte gå för sig att så här i en hast räkna upp alla de upptåg och besynnerliga förehafvanden, som på den tiden kommo till stånd under julen. Därom ha folk förresten skrifvit böcker så stora och tjocka som Arndts postilla.

Men ett stollastycke, som de i Jönköpings frejdade län hade för sig var, att gubbarna ovillkorligen skulle kappas hem från julottan. Annars dugde det inte, ej heller var det jul.

De hade i det länet fått alldeles bestämdt för sig, att den, som kom först hem från gudstjänsten juldagen, han var den likaste karlen i socknen, han skulle först af alla få aftröskadt, först utsådt, först inbärgadt, och hade utsikt att bli kyrkovärd under följande år. Med sådana förmåner i sikte var det inte underligt, om folket alltså barkade hem

från julottan, så att de kunde spränga både sig själfva och sina ök. Det var ju alldeles som att kämpa om Derbypriset.

Också hann prästen knappt säga amen, förrän alla karlarna rusade upp ur bänkarna och kastade sig mot kyrkodörren. Där satte de sig vanligen fast, ty alla ville ut på en gång, och så körde de hvarandra i band uti gluggen, så att det blef ett stönande och ett bökande, ett fräsande, fnysande och påträngande, som var förskräckligt. Många gubbar kommo hufvudstupa och vidöppna utdråsandes på vapenhusgolfvet, andra sprungo öfver dem, och där svors och turnerades, äflades och röts, precis som om elden kommit lös inne i templet. Prästen stod maktlös inne i predikstolen, ty hans muns tal och förmaning förnams inte utan drunknade i detta oväsen.

— — — —

År 1852 var det ett sådant där lefverne nere i Nydala efter julottegudstjänstens slut, och då inträffade där det stora kvinnorofvet, som gaf anledning till många slagsmål på Vrigstads marknad, pengaödande processer och slutligen till denna lärda afhandling.

På den tiden lefde och regerade i Nydala en gammal major vid grenadjärerna, hvilken till sist hade gifvit sig sablarne uppå, att han skulle söka hålla församlingen i styr uti kyrkan, tills dess tjänsten var slut under julottan. Till den ändan styrde han ofvansagda år om, att kyrkdörren blef låst utanför, samt ställde till yttermera visso två stora och stöddiga grenadjärer på vakt innanför dörren, hvilka med bart huggande faschinknifvar skulle mota dem, som till äfventyrs ändå ville söka störta ut i förtid.

Men se nu var folket på den tiden inte så värst absolutistiskt, särdeles vid jultiden. Man höll obegripligt styft på kyrksuparna, och till julottan drog man med flera lommaflaskor än psalmböcker. Det är ledsamt att behöfva tala om detta, men sant är det, och vi gamle veta det vi.

På grund af dessa flaskor var humöret styft och storaktigt hos folket i Nydala denna julotta. Man krusade inte ett dugg och bäfvade minsann inte tillbaka för någonting.

I densamma stunden därför, som prästen med tillförsikt sa' sitt amen, brakade alla karlarne i ett tempo på dörren, precis som det gällt att storma en fästningsport. Den gamle majorens mustascher reste sig rakt i vädret af ursinne och förbittring, han sprang upp i en bänk och kommenderade och röt åt sina grenadörer, så att kyrkan skalf och prästen blef som ett lärft i synen. Men det halp inte. Ett tu tre brakade det till, den gamla dörren gaf vika och for med dån ut i vapenhuset tillsammans med grenadjärerna, som fåfängt viftade i luften med sina slöa sidogevär, medan lutfiskoset i kyrkan blandades med moln af kalkdamm, så att det hela tedde sig såsom Jerusalems tempelförstöring.

Aldrig har det varit ett värre lif i kyrkan än den ottan, då man likväl hoppats, att det skulle bli ordning och skick.

Nänämen, det går inte att utrota gamla vanor och skrock med maktspråk och faschinknifvar. Men medelst sådana här goda och billiga böcker går det dråpligare. Såsom uppläst och vidkändt är och hvar man sett och vet.

Nå, när folket på det viset kommit ut, blef det sedermera ett hiskligt rabaskande vid sockenstallet, när hästarna skulle spännas för. Planen utanför dessa stallar tedde sig snart som ett slagfält. Där vardt ett spring och ett larm, ett ryckande i hästarna, ett letande efter skacklor och ett oväsen, som gjorde kamparna vilda och förskrämda, så att de hoppade och slogo bakut och betos. Skrik och skrän och örfilssmällar. Karlar och slädar stöttes omkull. Ja, det var, som sagdt, liksom en bra batalj.

Karl Johan i Svensbygd var den förste, som fick sina don i ordning och den förste, som fick starta den svindlande hemfärden. Ingen hustru hade han, ty han var änkeman, men grannkvinnan hade åkt med honom, och när han nu skulle i väg, nappade han åt sig ett fruntimmer ur skocken och hyfvade henne i släden. Det var den rätta, tyckte han, och mörkt var det i ottan förresten.

Så bar det af förbi den gamla klosterkyrkan öfver gatubacken och maderna, ut på sjön Rusken, som höll och låg blank. Huj, hvad det gick. Märren låg som en rem utefter isen. Karl Johan slog och smackade. Men fruntimret, som ville af, skrek och vojade sig erbarmligen. Hon begrep, att hon kommit till fel karl. Men Karl Johan, som trodde, att han hade rätt käring med sig, ansåg, att rädslan för farten kom kvinnan att böla på det viset. Därför yttrade han ofta:

— Tåla dej du, här ä' ingen fara!

Och allt vildare gick färden. Snart kommo andra efter. Det small i isen och piskor hveno i luften, hästarna frustade, fruntimmer hojtade, och karlar svuro i mörkret och

morgondimman ute på sjön. Skridskogångare kommo susande, man körde på hvarandra, en häst kom i karriär och rusade upp med frambenen i bakhäcken hos en annan och vältrade omkull häck och folk, så att de rullade utåt sjön. Det var som Odins vilda jakt.

Karl Johan i Svensbygd hvarken hörde eller såg, utan bara låg uti och körde, medan fruntimret, som åkte hos honom, tjöt och skrek och ref honom. Det var öfver en mil till Svensbygd och precis som solen rann upp, körde han upp på sin strand, den förste från den byn.

Men då fick han i morgongryningen se det grufliga. Han hade fått galet fruntimmer med sig. Han hade i hastigheten nappat till sig Peter Gudmundssons hustru i Hättebo, som låg midt emot öfver sjön på en mils afstånd. Och Peter Gudmundsson var ju Karl Johans gamle trätobroder och arge fiende.

Det var ett svårt och farligt kap, han hade gjort, den raske Karl Johan.

— Hur ska' vi nu göra? undrade han bedröfvad.

— Du får köra hem mej! genmälde gumman.

— Dä' sträfvar märra inte vid, utan du får gå! förklarade Karl Johan.

Men det fruntimmer, som törs gå öfver Rusken en juldag, är inte född än. Och så blef det ingen annan råd, än att gumman gråtande och kvidande och öfver sig gifven måste stanna kvar i Svensbygd.

— — — —

Men hur det var, hade Peter Gudmundsson, under det han juldagsaftonen gick omkring på sin gård och tjöt och

grät och trodde, att hustru hans var borttagen, plötsligt fått besök af en skridskogångare, som omtalade, att han sett Karl Johan i Svensbygd susa fram med mor Gudmundsson öfver sjön. Och så juldag det var, tog då Peter vittnen med sig och ilade öfver sjön och fann verkligen den försvunna hos sin vederdeloman Karl Johan.

Jag ska' säga, att det talades karlaord i Svensbygd den kvällen, talades, så att det hördes vida. Men där talades inga fridfulla ord, som passade till högtiden.

Se'n stämde Peter den arme Karl Johan för kvinnorof och våldsamt bortförande af hans hustru under sabbat, och den processen blef lång och dyr samt satte ut ovänskapen emellan flera släkter i Nydala och åstadkom under många år sammanstötningar på Vrigstad marknad.

— — — —

På det viset fira inte vi vår jul. Vi ha blifvit mera verserade och fina, nyktrare och utvärtes äfven frommare. Vi tro inte längre på skrock och ha inga gamla barocka sedvänjor för oss.

Men om vi på det hela taget blifvit likare och bättre invärtes, det blir, förstås, en annan sak.

Skam tro't emellertid.

Bondlugn och Amerikafeber.

Om det är sant, att de människor, som kunna ta' saken kallt, föra en lugnare tillvaro än andra, så äro vi landtbor visserligen ett i allmänhet tämligen sällt släkte.

Det är icke tu tal om, att ju äfven vi ha våra våldsamma och vilda passioner, men det ser ut, som om vi hade starkare nerver att tygla dem med, så att våra lidelser få då egentligen ingen varaktig makt med oss.

För några ögonblick kunna vi väl känna oss liksom sönderslitna af sorg och bedröfvelse, af grusad förhoppning och af kärlekssmärta eller dylikt, men rätt hvad det är, skaka vi af oss eländet och äro snart åter i vårt gamla bondlugna »esse».

Och om en ska' tala, hvad som sant är och rätt, så har man ju i alla fall inte ett dugg för att man går här och hänger läpp ute i naturen.

— Det går i alla fall ändå till sist så, som det har tänkt sig till, pläga vi säga, och det är ju en slags bra filosofi i den tanken.

* * *

Jag såg en dag hur Jonas i Kohagen och hans erfarna och mycket dygderika maka, Inga Lisa, kommo ner till järnvägsstationen för att taga ett sista farväl af sin »mellerste pojk» Kalle, den där skulle »sätta öfver pölen» och draga till Amerika.

En europeisk dam skulle i ett sådant ögonblick känt sig helt och hållet nedbruten och förkrossad.

Förbi hennes själs ögon skulle i afskedets stund dragit allehanda rysansvärda alternativ, hvilka möjligen kunde träffa sonen under den långa färden eller i det nya landet på hinsidan västerhafvet; hon skulle tjutit och gråtit och hojtat, så att det genljudit i väntsalen och hela ängden däromkring; hon skulle i krampaktig smärta hafva kramat pojken intill sig och icke velat släppa honom, och när tåget gått, skulle hon — om hennes nerver eljest varit af det finaste slaget — förlorat medvetandet under 5 minuter och vändt upp och ner på hela stationspersonalen, innan man fått henne till sans.

Men Inga Lisa i Kohagen, som säkerligen icke älskade sin son mindre högt, tog saken kallt och på ett vida trösterikare sätt.

Den oro och det bekymmer, hon för tillfället kände, lade hon i dagen på ett helt annat manér.

Gärna höll hon sig förstås i närheten af Kalle, men hon grät icke och omfamnade honom icke, ty det hålla vi härute för »tafs» och sjåperi och barnslighet, men gång på gång rände hon ner sin skrumpna näfve i sonens byxficka.

— Hva' trefvar I efter, mor lella? frågade Kalle till sist.

— Jo, ja' har ingen ro i min själ utan att ja' vet, att du har nöckelen te' matsäcksskrinet, så att du lätt kommer åt honom och så att du för all del inte tappar honom.

Jonas sa' egentligen icke ett ord mer än det, att han bad Kalle vara på sin vakt, när han växlade pengar, och förmanade honom att spotta på fingrarna, när han skulle räkna till mynt åt agenten i Göteborg, så att inte två femmor komme att hänga ihop, »för di där ajenterna ä' allt ena stora filurer och fähunna», mente han.

Men strax innan tåget, som kanhända för alltid drog bort pojken ifrån henne, skulle sätta sig i gång, fattade Inga Lisa tag i tröjkragen på Kalle och höll ett litet tal till honom:

— Dä' säjer ja' dej nu, Kalle, förmanade hon, och dä' ska' du komma ihåg, för dä' ä' kanske dä' sista ord, du hör ifrå' mor din här i ti'en, dä' säjer ja' dej, att hvart du än kommer, och hva' du än tar dej till, och hur dä' än blir för dej, så glöm allri' dina — rejäle mål om da'n, annars sträfvar du inte!

När så Kalle med uppriktigt allvar lofvat henne att lägga detta en moders sista och välmenta råd på hjärtat, skildes de åt med ett trofast handslag men utan tårar och veklagan.

— Ja, glöm inte hva' mor din säjer, sa' Jonas och klämde till sonen i ryggen med näfven.

* * *

Men utom föräldrarna var också Lotta i Snackatorpet nere vid stationen för att säga farväl åt Kalle, ty de hade,

skam te' sägandes, älskat hvarandra, ända sedan »di las för prästen», och Kalle hade lofvat Lotta att hämta henne till sig åt Amerika.

Nu skulle man väl kunnat tro, att Lotta i denna afskedets stund bort försmälta i sorg, att hennes ögon skolat vara såsom ett par sprutor, så att hon vätt ner hela perrongen med sina tårefloder.

Men det gjorde inte Lotta i Snackatorpet, utan hon stod där och mönstrade nyfiket och med gladt spelande ögon alla de främmande personer och allt det nya, som tedde sig för hennes syn vid stationen.

När Kalle mottagit den sista förmaningen af modern och denna för allra sista gången gjort sig förvissad om att nyckeln till hans matsäcksskrin låg på rätter och säker plats i hans ficka, så gick Kalle bort och grabbade ett afskedsstag i sin »ongdomsflecka».

— Jesses! Styr dej mä' näfven, Kalle lelle, och vänd dej inte illa här ibland folk, för där står en hel hop herra' och sir på oss!

— Det ger jag hunningen, för du ä' väl mi' flecka lell, och ja' kan väl va' säker på att du inte blir otrogen och glömmer mej, när ja' nu blir ådra'en, sa' Kalle.

— Otrogen! Sällan, Kalle lelle! Och det ä' väl säkert, att du skeckar mej en fribeljätt?

— Äss Gu' vell och ty'a håller, så kan du va' så säker på'n, som om du hade honom i näfven, försäkrade Kalle.

— Ja, då kan du lita på att ja' inte glömmer dej så länge som ja' kan togga mjölgröt, och dä' va' allri' värdt, att nå'n annan kommer och gör sej te' eller försöker stoppa

nån kärlek på mej, för dä' ja' lofvade dej i lördags kväll, dä håller ja' i ti' och evi'het!

— Tack för dä' or'et, Lotta! Nu ä' ja' nöjder och nu reser ja' logner! Men en liten köss borde ja' väl ha te' färdaknäpp!

— Dä' ä' rent omöjligt här medt iblann' allt folk, svarade Lotta och tittade sig omkring åt alla håll. Vänta mä' den, och tåla dej, Kalle lelle, tills ja' kommer te' Amereka, så ska' du få kössa dej nöjder.

— Må ske då, efter dä' inte blir för bättre, menade Kalle, och i detsamma kom inspektoren för att se till om tåget var klart.

Kalle stufvades in med sin matsäck, som utgjorde en duktig mansbörda, och så bar det iväg med honom.

När tåget kommit ett litet stycke bortom växlarna, drog Inga Lisa i rocken på gubben, som stod och tittade efter de bortilande vagnarna.

— Nu får vi inte tid te' stå och koksa och glo här längre!

— Nä, nä, vesst dä! mumlade gubben och vände sig om.

— Utan nu ska' vi söka att pruta oss te' en slump billig sill i rappet och lite socker och böner, och se'n få vi masa oss hem dä' fortaste som står te', kommenderade käringen, för kreatura stå väl därhemma och böla efter mat.

Och så fort de gamle bara kommo bort från stationen, voro de åter inne i sitt gamla hvardagliga esse, så att när de om en stund stodo och gruffade och prutade med patronen ner i handelsboden, så kunde man då aldrig tänka sig att samma folk nyss förut sagt ett kanske evigt farväl åt sin »mellerste pojk».

Så trygga och nervstarka äro vi ute på landet.

Och när tåget, som drog bort Kalle, hade hunnit ungefär till närmaste station, så vardt den trogna och dygdesamma Lotta i Snackatorpet befunnen inne uti en manufakturbod, där hon gick bakom disken och tittade på bomullstygerna med en hänförd och strålande uppsyn, allt under det hon lät bodbetjänten klappa och kyssa sig, så att det »sa' smack efter'et» i hela butiken. Ja, bevars, det var ingen fråga om den saken.

Så att någon onaturlig kärleksvånda får då heller ingen makt med oss eller fördärfvar oss här ute.

— — — — — — — — — — — — — — — — — —

Nå, ungefär 4 år efteråt gick Jonas i Kohagen dagarna före jul ånyo framför stationshuset, men han hoverade sig denna gång på ett i ögonen fallande och förvånansvärdt sätt.

Han var dråpligen helgdagsklädd och stoltserade med smällpiska under armen, röd yllehalsduk kring strupen och bar på händerna med en obeskriflig självkänsla ett par de mest grönfärgade mulavantar, som något mänskligt öga ännu skådat.

Sådan gick han där med en kyrkovärds vördnadsbjudande hållning från grupp till grupp och anförtrodde mänskligheten åtskilliga saker om sin »mellerste pojk», som drog af till Amerika för »cirka omkring fira år se'n» och hvilken son nu skulle komma med tåget för att förhärliga Kohagen med ett julbesök.

— Pojken hade, menade Jonas, gu'alof råd att kosta på sig en dylik resa och göra en sådan lusttur, ty efter

allt hvad han skrifvit, hade han förtjänat grofva pengar därute, cirka sextan å attan svenska kronor om dagen.

Han hade nämligen, efter hvad hans bref både till föräldrarna och Johanna på Hultet innehöllo, alla åren varit med om att timra på »förtivåningshus» i »Schakabo» (= Chicago), och det betaltes bra, ty det ville förstås till att få folk, som dugde till att klifva så högt i vädret, påstod Jonas.

— Jaha, måntro det! Men var det inte på tal, att Kalle skulle ha Lotta i Snackatorpet te' sej; och nu säjer du, att han skrifver te' Johanna på Hultet? sporde Andreas i Vråen, som ock var nere vid stationen.

— Jo, vesst va' dä' så, men när Kalle väl va' rest, tog Lotta till att dras med hvem hundingen som helst utå pojka i socknen, och då tyckte vi, att han gärna kunde börja skrifva te' Johanna i stället, särdeles som hon fick ärfva lite efter morbro' sin i detsamma momanget. Å dä' gjorde Kalle, och dä' tog gu'alof skruf för honom, så han tar nok henne med sej, när han reser tillbaka, svarade Jonas.

— Men kan det i alla fall va' möjligt, att de ha' »förtivåningshus» i Schakabo? undrade Andreas.

— Tvy hundan! Di ha' allt dom, som ä' högre än så, genmälde Jonas, för jag läste nyss i ett bla', att de till och med ha byggningar därinne, som ä' så befängdt höga, att di skrapa på skyarna.

Det där resonemanget blef till sist mycket vidlyftigt, enär gubbarna, förstås, skulle ge sig i färd med att fundera ut dels hur lång tid det ginge åt för dem, som bodde

öfverst i sådana hus, att masa upp för alla trappera, dels hvad dylika byggnader kunde kosta m. m.

Men slutligen afbröts deras intressanta utläggningar af tågets ankomst, och Jonas fick då ett fasligt göra med att koxa efter sin amerikan.

Han synade hvarenda en af de få passagerare, som följde med tåget, synade dem lika noga som om de varit salubjudna stutar på ett kreatursmöte och han nödsakad att köpa.

Särskildt beskådade han omsorgsfullt en lång räkel, den där var klädd i en svåra elegant sobelbrämad respäls.

Denne resenär, som säfligt och lojt klef ur kupéen, bar i ena handen en grann resväska, praktfullare än någon profryttares, och han glodde föraktfullt ut öfver folket på perrongen och öfver hela det lilla stationssamhället också för resten.

Det var som om Jonas i Kohagen hade känt igen ansiktet, och det blixtrade en gång till liksom af fadersglädje i hans ögon.

Men det var också blott som en blixt, ty när Jonas fick syn på den bepälsade elegantens fötter och ben, bleknade han och ryste i hela sin lekamen.

Resenären hade nämligen på sina fötter ett par vidunder till pjäxor, som, enligt hvad Jonas tyckte, mera liknade ett par kanoter än vanlig mänsklig fotbeklädnad, och de smala benen hade han ränt igenom ett par fodral, som förvisso mera voro ägnade till höpåsar af hiskliga dimensioner än till pantalonger åt människors barn — så vida voro de.

Men Jonas i Kohagen gick ändå suckande fram till

den egendomligt klädde resanden, ryckte att tag i sin mössskärm och sporde bäfvande:

— Dä' ä' väl aldri' du, Kalle?

— Jo —, yes, old boy!

— Hva' hundan säjer du, människa?

— Well, well, english spoken, very well, kraxade Kalle, ty det var verkligen han, som nu sökte imponera på perrongens folk med de få engelska ord, han lyckats få tag i.

Men fadren stod där tröstlös och förstenad. Han kunde ju inte tala ett ord med sin »mellerste pojk».

Slutligen gick Jonas fram till stationsinspektoren och anförtrodde denne med gråten i halsen, att Kalle, som nu var hemkommen frå' Amerika, hade glömt bort att tala »schwänska», och att det var omöjligt ett förstå ens en halfdragen anda utaf det språk, som pojkstackarn stod och vred ur sig.

Han anropade därför inspektoren, att denne måtte på amerikanskt tungomål fråga Kalle, hur det stod till med hans ben och läggar, om han var fördärfvad eller om han »dråsat från nå't förtivåningshus i Schakabo och handterat sitt underrede så illa, efter han kom hem med stora båtar på föttera och tunnsäckar kring bena».

Jaha, det gick stationsinspektoren in på, men när han tog till att tala engelska med Kalle, stod denne bara och gapade och såg dum ut samt lommade sedan i väg under en ström af gutturala »well» och »yes» och »not, not» och »all right».

Jonas gaf sig, förstås, efter och nästan grät. Men hans sorg blef icke långvarig, ty när han kom på tu man hand

med Kalle, befanns det, att denne kunde tala hemtraktens bygdemål lika rent och klingande, som när han drog af.

* * *

Det märkvärdiga med Kalle var emellertid det, att så fort han träffade några oskylda personer, så var det nästan omöjligt för honom att uttrycka sig på svenska. Det var endast hemma i Kohagen, när far och mor och syskonen hörde på, som han med lätthet kunde röra sig med språket. Kom en främling till, så slog modersmålet bom för honom.

Värst var det när han uppträdde i sin päls vid kyrkan eller nere på gästgifvaregården bland mycket folk, ty då kunde han just icke yttra annat än »well» och »yes», så att folket vardt rakt förbluffadt öfver hans öfvermänskliga engelska visdom.

Men traktens ungdom, som såg hans päls och hans halsduksrosett och hans stora silfverklocka och fina restyg och hörde hans vishet, började rent förakta sitt fosterland och sina egna simpla »utanpårockar».

Hade det förut funnits en enda gnista fosterlandskärlek hos dem, så är det säkert, att den sopades bort af Kalles i Kohagen päls.

— Si, så finer och skön han går efter 4 år. Här må attan gå och träla. Nej, »öfver pölen» ska' vi och bli herrar vi också! väsnades pojkarna. Och när Kalle sedan fram på vårsidan vände åter till »Schakabo», fick han en hel skock ynglingar till ressällskap, hvilka skulle draga öfver Atlanten för att eröfra sig pälsar.

Den unge Adel i Månsabo skulle också hafva följt med, men han var klok och stannade hemma.

— En ska' inte låta skenet lura sej, sa' han, för det var bara kragen och armmuddarna, som va' af skinn på Kalles päls. Något mera ludet fanns dä' inte på honom. Det var annars usselt halfylle bå' te' yta och foder, för ja' trefvade öfver honom en gång.

Om strejker och strejkbrytare.

Vi hade kommit in på kapitlet om strejk.

Det är ett långt, svårsmält och tråkigt kapitel och det vill duktiga karlar till att lägga ut och förklara det. Vi gjorde dock i det fallet, hvad vi kunde samt betraktade och nagelforo strejkväsendet från bå' andlig och världslig synpunkt.

— »Streck» ä' ett illtyg, men det måste ju komma enligt profetian om de yttersta tiderna! suckade Linus i Sobo.

— Du pratar som du ä' lärder te'. Bibelen och profetiorna begriper du inte mera än min gamle vänsterstut därhemma begriper sej på hebreiska eller en stadsbo förstår sej på jordbruk. »Strecken» har inte ett tecken med de yttersta tingen att göra. Strecken har inget stöd för sej i skreften, disputerade Zakris i Pinutten och tittade på oss andre med en skriftlärd och djupsinnig min.

Men Linus blef stött öfver att Zakris jämförde honom med sin stut och med en stadsbo.

Nu voro vi den morgonen ute på våra vägar, sysselsatta med deras förbättrande och iståndsättande, hvilket går

till på det viset, att vi räfsa igen hjulspåren ett grand och sparka undan en och annan kullersten. Vägsynen skulle komma dagen efter, hvadan vi räfsade och krattade och pyntade vägen, det argaste vi förmådde till länsmannens förvillande.

När nu Zakris på ett upprörande sätt underkände Linus' skriftlärdom och därtill förliknade honom vid en stut samt gick så långt i hånfullhet, att han jämställde honom med en stadsbo, så var det på vippen, att Linus drämt sin räfsa i skallen på Zakris. Men han hejdade sig i det rätta ögonblicket och röt i stället:

— Jag tänker, att min gård och mina fä och min käring ä' lika goda som dina, å jag tror, att jag kör lika styfva lass som du. Å då kvettar dä, hur' dan lärdom ja' har, för dä' finns nå'nting, som ä' för mer än lärdom, å dä' ä' egendom. För resten står ja ve' hvad jag sagt, att streckväsendet pekar på världens undergång, då ju alla skola häfva sej upp mot hvarandra.

— Jaha, inföll Simon i Simarp, di får säja hva' som helst om streckandet, men godt ä' dä' väl i alla fall. Nog sjutsingen ville jag hellre legga å strecka under alarna därborta med tröjan under skallmejan och hättan öfver synen än gå här i solgasset och påta i landsvägen te' ingen nötta å utan ersättning.

Det talet gaf oss en hel del att grunna på. Vi tittade åt skuggan under alarna, där vi hade våra matpåsar hängande och suckade. Det var, som om vi fått strejkböjelser lite till mans.

— I talte nyss om att »strecken» skulle tyda på att

vi lefde i de yttersta tiderna! utbrast Johannes i Svinanäs. Och så fort han öppnade sin mun, höllo vi upp med vägförbättringen och stödde oss mot räfs- och hackskaften. För Johannes är en grundrik man, och en vill inte gärna tappa bort, hvad han säjer.

— Dä' va' mitt påståanne, bröstade sig Linus i Sobo.

— Jaha, du kan ha rätt på sätt och vis. Men inte betyder dä' i alla fall så särdeles möcke, om skräddare och skomakare, smeder, snickare och svarfvare å hela fabrikskosidangsen streckar.

Världen å universummet stå bi ändå. Men om vi bönner rotade ihop oss och ställde te' en streck och rände hötjugor i streckbrytare, så svälte hela den andra befolkningen ihjäl ifrån kongen ända ner till körkestöten. Jordbruksministern klarade sej, förstås, för han har jordbruk å ä' en redig storbonne. Men för allihop dom andre ginge det åt häcklefjäll. Äss vi streckade, komme den store svarte digerdö'en. Har jag inte rätt?

— Jo, dä' stämmer nok. Men då svälte vi väl själfve ihjäl också? inföll Zakris.

— Vi gjorde väl så hundingen heller. Vi skulle väl samla oss så kallandes streckspannemål, som stode bi ett år. Se'n skulle vi ligga och sofva och äta å må godt och bara titta på hur det andra folket magrade och krympte ihop och blefve hålögdt och beskedligt, dundrade Johannes.

— Jaha, det skulle bli en sann njutning, jubilerade Zakris.

Se'n knäckte vi till med våra räfsor igen, allt under det vi gingo och gladeligt tänkte oss in i den maffighet,

vi med skäl kunde utveckla, om vi strejkade och satte allt det obesuttna folket på det hala.

— Vi ha allt makten ändå, eller hur? utropade Johannes.

— Vi ha henne, gualof, om vi bara kunde begagna henne. Men ja' vell i alla fall inte va' med om nå'n streck å svälta ut dem, som ingen jord ha. För det står, att de magra nöten te' sist blefvo besatta och åto upp de feta!

— Hm! Dä' står så! medgåfvo vi. Och det kom liksom en kalldusch öfver oss.

— Häromsistens, när jag läste tidningen, så trodde jag i alla fall, att världslutet kunde vara nära, yttrade Måns i Månsegård, som hittills inte sagt ett ord utan bara nickat god mening till allt, som yttrades.

— Hvad las du då?

— Jo, jag läste, att dä' skulle bli ett stort länsmansmöte nere i Vernamo.

— Var dä' så farligt då?

— Ja, hvem kan veta, hva' mänskor besluta, när de hålla möte. Då folk skocka ihop sej, bli de svåra och hissnesamma. Jag känner te' exempel flerfaldiga socialister, som hvar för sej ä' reela och beskedliga och kristna personer, som hålla till och med äktenskapet i helgd och ä' snälla mot sina barn och föräldrar. Men så fort de komma i skock och få skubba sig mot hvarandra, är dä', som om skam fore i dem. Då rifva de ner kongatroner och riksdagsordningar och trasa sönder kommunallagen och fattigvårdsförordningen och fastebref och mässehakar och körkehandböcker lika gladeligt som en annan flänger sönder en

inlöst växelrackare. På samma sätt ä' dä' med alla andra föreningsmedlemmar. Du, Linus te' exempel, ä' en ryslig nökterhetsvän. Men du ä' i alla fall här ibland oss en skicklig karl, som unnar oss andre en gök eller en sup och gärna toge en också, ifall du te' exempel kunde förebära frossbrytning eller magaref. Du ä' som sagdt, i och för dej själf en skicklig karl. Men så fort du bara kommer på ett möte och dä' blir fråga om en sådan där reslasion, så skriker du och ryter och dunderar och är minsann inte alls god att ryckas med. Och som det är med annat folk, så är dä' väl också med länsmännera. På enbeten kan en länsman va' from å mild å behaglig å hjärteren som en präst. Men hvem vet, hurdana de bli i flock? Därför blef jag rädd, när jag läste om att där hölls ett stort länsmansmöte i Vernamo. Tänk er, go' vänner, om de till ett exempel hade kommit öfverens om att strecka! Har ni tänkt på hur dä' då skulle te sej här på jorden?

— Jo, dä' vore väl den ende streck, som en kunde välsigna te' evig ti'! Då behöfde vi ju inte gå här och slita med väglagning, och då tvingades en inte att lägga ut skatter och onera eller betala utslag eller barnuppfostringshjälp eller lösa in reverser för påsagödsel eller vräka ut plekt för slagsmål eller fylleri! log Zakris.

— Dä' är sant, hva' du säjer. Och allt det där rann för mej, när jag läste om länsmansmötet och trodde, att de möjligen kunde besluta sej för att strecka. Men just för den skull blef ja' förskrämd, lät Johannes.

— Förskrämd?

— Ja, begriper ni inte, att om alla länsmännen strec-

kade, så vore det detsamma, som att dä' tusenåriga riket komme öfver oss. Men när det kommer, då bör en veta hurdant brö' en har i sin påse! En har nämligen inte alltid rent brö' i honom, slöt Johannes.

Det kom nu allvarstankar öfver oss, ända till dess Zakris lättade våra sinnen.

— Var inte oroliga ni, gubbar! Känner jag dom rätt, så strecka dom gunås inte i brådbrasket! I detsamma stod solen midt på himmelen. Vi slängde våra verktyg på vägen och tyade oss bort till matsäckarna och skuggan. Vi åto och läto maten tysta munnen. Därpå sträckte vi ut oss i gräset och strejkade.

Vi hade väl emellertid inte strejkat mer än en halftimme, förrän kronofogden kom körandes framåt vägen. Han är lite närsynt, som ni vet, så han såg inte Simons flåhacka, som låg där, utan han körde på henne. Hackan gippade till och skaftet klämde till hästen under magen. Det tålte inte araben vid, utan han hoppade högt, vred åt sidan och slängde kronofogden och vagnen burdus ner i diket. Och rätt så kunglig fullmakt fogden hade, var han inte karl att krångla sig dädan, inknäppt som han var i fotsacken. Hästen sprang hem med skacklorna.

— Vi få lof hjälpa honom! lät Linus.

— Nä', stopp du! Här streckas ju nu. Nå'ngång kan väl vi få strecka, och här lider inte landet eller jordbruket eller näringarna nå't men af vårt streckande, utan detta är en rättfärdig streck! sa Johannes.

Vi lade oss alltså ner och snarkade och strejkade fortfarande. Men kronofogden svor och turnerade och röt

och gastade i diket, så vi hade ganska trefligt den middagsstunden.

Simon blef dock en förrädare till sist och en eländig strejkbrytare. Vi skällde ut honom och sökte hålla honom tillbaka, och vi grepo tag i skinnbyxorna på honom. Men han krånglade sig ifrån oss och masade ner och hjälpte fogden ur diket.

Det gick honom dock så, som det går för alla förrädare.

Det första fogden gjorde, när han kommit på fötter igen, var att han gaf Simon en hejdundrande örfil, hvilket ju var riktigt, eftersom tidens lösen är, att strejkbrytare ska' ha smörj. Men se'n tog fogden reda på hvems alla verktygen voro, som lågo på vägen och hindrade »trafiken». Simon talade om'et, och fogden antecknade samtliga våra namn. Hela vår organisation blef uppskrifven, och vi fingo löfte om att skam skulle taga oss.

Sen gick fogden. Men han linkade och haltade och grinade välsignadt illa, och flera skafsår hade han gualof fått i synen. Så någon nytta hade strejken ändå haft med sig.

Men när fogden kommit utom syn- och hörhåll, rusade vi på Simon och klådde honom, så att han fick springa till skogs för att rädda sig. Vi voro i vår goda rätt, tyckte vi, ty hade Simon inte svikit utan fortsatt att strejka och låtit fogden ligga, där han låg och bida sin tid, hade det momang snart kommit, då vi kunnat kompromissa med honom och segrat. Nu tör det i stället gå galet för oss.

Ifrån den stunden begripa vi emellertid, hur mänsklig den ilska är, som griper strejkare när de träffa på strejkbrytare.

Kullavalet.

Det fanns inte ett dugg till andakt i kyrkan den söndag, då Kullaboarne skulle rösta på riksdagsman, utan det var högst okristliga tankar, som rådde på karlsidan i templet både under altartjänsten och under själfva predikan.

Hundingen vete också, hvarför man skall ställa till med ett sådant syndagöra, som riksdagsmannaval på en sabbat. Det är också ett af den nya tidens elementskade funder. Men allt, som rör riksdagen, är underligt och tillkrångladt, och för min del tror jag säkert, att landet inte kan påräkna ett uns välsignelse af en riksdagsman, som korats på en söndag. »Söndagsspånad håller aldrig», säger ett ordstäf, och själfva Moses har en synnerligen sträng paragraf emot dem, som inte ville helga hvilodagen. Detta vet riksdagen också i sina bättre stunder, ty där har det talats vidt och bredt om det syndiga uti att järnvägståg få gå, att bref få bäras ut, att rakstugor och teatrar få hållas öppna om söndagarne. Ja, det finns en myckenhet oskyldiga småsaker, som man inte kan få komma åt att göra på söndagen. Men gå tillsammans och välja riksdagsman och skälla ut hvarandra och hängifva sig åt den värsta

ilska, det får man. Det hålles inte för synd och vanhelgande af hvilodagen, utan räknas tvärtom för en stor, helig och medborgerlig plikt. Tvi den dålige för en sådan kristendom! Jag vännar skam toge hvarenda riksdagsmannakandidat i den luterska läran — och det gör han nog, hoppas jag. Det vore bättre det än att folket i hela härad ska' drifvas ut en söndag hvart tredje år och bålsynda mot tredje budet och taga evinnerlig skada till sina själar bara för en så simpel sak som att genom omröstning försöka gallra ut den, som inom häradet eller staden är antingen mest troende eller absolutistisk eller socialistisk — andra egenskaper duga icke nu för tiden — samt afskilja denne att gå till Stockholm för att under några snabbt flyende månader sitta där och dröna i kamrar och annan okyskhet.

Jaha, det kan inte disputeras bort, att ett riksdagsmannaval är ett syndagöra, som rör upp våra onda böjelser och begär, eggar vårt högmod, lockar oss att begå rackarstreck, ställer oss i harnesk mot hvarandra och drifver oss att beljuga, baktala och illa berykta många karlar, som kunna vara hederliga, kloka, gudfruktiga och framsynta, fast de kanske inte proklamerat sig såsom troende eller att vara absolutister eller brusande socialister.

Anagga mej! förhåller sig inte en lekstuga till ett riksdagsmannaval som ett bönemöte eller en söndagsskolfest till en lottdragning med brännvin och slagsmål.

Nå, i Kulla kyrka rådde, som sagdt, ingen eller åtminstone mycket dålig kristlig anda under gudstjänsten valdagen. Där langades valsedlar i bänkraderna och frasades med papper. Folk, som tillhörde olika partier, ristade

hufvudena mot hvarandra, och det fanns inte en valman i hela Herrans församling, som lånade ett åttondels öra åt ordet, som förkunnades. Socknen var delad i två partier, förstås.

Det ena ville rösta — i likhet med de andra socknarne i fögderiet — på en präst, en riktig dunderprofet på högersidan, det andra partiet ville försöka slå på en annan vigge och rösta på en sockenkandidat, som lofvat stå på småbrukarens bästa och verka »för friheten å andra nödvändi'a reformer i lannet».

— Inte för det att han har nå'n utsekt te' å gå igönem, men han förtjänar att bli högtidad å framdragen te' en annan gång, manade det sistnämnda partiet.

Pastorn i Kulla var inte dummare, än att han förnam den världsliga och syndiga anda, som rådde bland hans åhörare, särdeles på karlsidan, hvadan han gjorde pinan så kort som möjligt var. Han tyckte, kantänka, som så, att han inte behöfde stå där och trötta ut sig med att kasta pärlor för svin i Kulla socken, utan han slöt rätt snart sin predikan och sa' »amen», så att församlingen hoppade till i bänkarne.

Och så backade gubbarne ut på kyrkobacken för att gräla om valet och värfva röster.

De skockade sig nere vid ringmuren.

— Ja' hoppas — sa' Mårten Magnis i Löfhultet, som är den rikaste i Kulla — att vi ä' öfverens om å votera på körkeherren i Applaryd, som står på jordbrukets bästa å lofvat inskränka städerna, ta' bort brännvinet, bannlysa ölet å exkommunicera sotalister å andra vederdöpare, som

vella göra husbonnen te' dräng och drängen te' husbonne. Ja' hoppas, att vi votera på honom, sa' Mårten Magnis.

— Dä göra vi inte. Vi vella inte ha' nå't prästavälde. Vi ska' ha' frihet å reformer å utveckling å rösträtt i riket å frifräsare i riksda'n. Vi rösta på Sven Magnis i Bolet! skrek Pelle i Bokåsen, hvilken gått i folkhögskolan och påstod, att han hade vyer. Hvad som menas med vyer, har hvarken jag eller nå'n annan i socknen reda på. För vi ä inte så värst studerade. Vid det talet blef emellertid Mårten Magnis alldeles besatt i sin ande.

— Frihet! skrek han. Här finns attan gånger mer frihet än hvad nöttigt är. Tacka du Gu', Pelle, för att du inte har frihet te' å mörda, råna, stjäla eller bedra folk och lefva i mångge fte. Men dä ä' naturligtvis den friheten, du å dina stoderade gelikar vell åt. Men dä ska' bli löx. Rösta du, som ja' vell, annars säjer ja' här i vettnens närvaro upp min inteckning hos dej, å då får du si, hur du står dej. Frihet! Ja' getter inte höra't. Här i Sverige finns inte mer än en boja, som tröcker oss. Dä' ä' äktenskapets. Å den kan inte hvarken du eller Sven Magnis eller hela det liberala samlingspartiet kränga af våra nackar. Nå't straff ska' vi väl förresten ha för våra verksynder, å nå'n nernäsa behöfver mänskan. En ständig framgång och en oblandad glädje ä' henne inte nöttig! slöt Magnis och drämde käppen i ringmuren, så att han rök af och bitarna skuttade i himmelens höjd.

Där skulle, förstås, blifvit en väldig disputation, om inte kyrkovärden i detsamma kommit och delat ut debetsedlarna å prästlönemedlen. Sedlarna måste naturligtvis

studeras, och så fick politiken och de stora kreatursspörsmålen hvila en vändning.

— Ä ni »resalverade» nu, karlar, så gå vi in i sockenstugan och göra valet, sa' kyrkovärden, som tillika ä' stämmans ordförande i Kulla.

— Dä' ä' vi! mente gubbarna och drogo sig ned åt salen under gräl och hot, syndigt svärjande och illmarigt tal.

Kan en inte gråta blod öfver ett sådant pålyst och föreskrifvet söndagsfirande?

Omsider satt ordföranden i stolen, drämde klubban i bordet, satte sin stora hatt i position och glasögonen på näsan samt grabbade tag i vallängden.

— Ha' I sedlar?

— Jojomen!

— Ja' anser den frågan med öfvervägande ja besvarad!

Så började han läsa i längden. Och hvar och en, som var närvarande och påropades, gick fram och vrok sin — prästa-debetsedel i hatten.

Nu vell ja inte afgöra, om de gjorde det i distraktion eller för skojs skull, eller emedan de trodde, att debetsedlar på prästlönen skulle utvisa, att de ville gifva sina röster åt kyrkoherden. Herren vete, huru det förhöll sig. Men sant är det i alla fall. För jag ljuger aldrig i oträngda mål.

— Ha' I röstat alla?

— Ja, gu'bevars!

— Pang!

Så drog kyrkovärden ner glasögonen på nästippen, vecklade ut första sedeln och las:

— »Debetsedel. Sven på Vraket för sämja och matskott 1: 50».

Ordföranden tittade sig omkring.

— Den sedeln kasseras tvärt! dekreterade han. Dä ä' ju en prästasedel!

Då reste sig Sven på Vraket.

— Kasseras sedelen?

— Vesst! Han ä' tvärt odugelig!

— Dä ska' du ha tack för körkevärd! Du har själf skrefvet ut honom, å nu hör I allihop, att han kasserar honom å vidkännes, att han ä' oduglig. Men en oduglig sedel behöfver jag inte betala. Ja' töckte nok ja' också, att han va' för högt te'tagen. Tack ska' du ha', körkevärd! Gu' välsigne dej å hela dett hus te' evig ti', för att du vell va' rättviser en gång unner din jordevandring.

— Sätt dig, Sven! Du är dum och begriper inte det här! röt ordföranden och fortsatte.

Men han fann inte i sin hatts innandöme annat än debetsedlar på prästlönemedel. Och han kasserade allesammans, ref sig i hufvudet och var alldeles ifrån sig.

— Hva' i all sin dar ska' en göra, och hurudant protokoll ska' här kunna skrifvas? jämrade han.

— Skrif du, att kyrkeherren i Applaryd fått samtlige röstera såsom meningen var, rådde Mårten Magnis.

— Men dä' värsta är, att sedlarna ska sys ihop och skeckas in te domar'n.

— Gualof, då bli vi å mä' dom. Hvile dom i frid i häradshöfdingens arkiv. Vi behöfva dom inte, och odugliga och kasserade ä' dom. Tack och lof, att vi ble' å mä

ett sådant onus för ett år. Kom, karlar, så gå vi hem! Ordförar'n får reda opp sitt val och sitt protokoll, bäst hundingen han vell! talade Pelle. Och folket gick i glädje och syndastämning sin väg.

Men ordföranden satt kvar i sockenstugan och nästade under tårar ihop debetsedlarna, icke vetandes, hur han skulle maniera tillställningen eller diktera protokollet.

Saken blef emellertid den, att Kullaborna förklarades icke hafva deltagit i årets val. Men nu gå de i stället och svärja på att de inte komma att erlägga ett rundstycke i prästskatt.

— Sedlarna ä, gualof, kasserade och legga hos domarn i förvar te yttersta domen, jubla de.

Amerikabref.

Inte är det roligt för oss jordbrukare och inte är det nyttigt för landet heller eller för försvaret eller för Norrlands utveckling, att en sådan hiskelig mängd folk drager af till Amerika. Om det vore gamla gubbar och käringar eller socialister och ligapojkar, som dråsade dit, så kunde afsaknaden vara hjälplig.

Men de gamla, som inte duga till att göra ett dagsverke, och den vettvilliga och okynniga ungdomen, som bara illfänas och störa oss andre i vår sträfvan för uppehället, dem få vi behålla. Det är de raska och friska krafterna, som segla i väg, hvilket icke är så fägnesamt.

Det stod en dag i en amerikansk tidning, att under de sist förflutna nio månaderna hade inte mindre än 25,080 svenskar invandrat till de s. k. Förenta staterna. Det låter hemskt. Men man får trösta sig med att de svensk-amerikanska bladen inte äro så värst noga med sanningen. Ty de ha tydligtvis ingen förordning rörande det tryckta ordet i Amerika. Utan de få klippa till med hvad som helst, liksom de också gladeligen klippa våra krönikor utan att

ha vett att i ersättning skicka så mycket som en guld- eller silfverdosa till den snushane, som sitter här hemma i det gamla reela landet och knåpar ihop spaltfyllnad åt deras stora pappersdrakar och sedligt ren själaspis åt deras läsare.

Nå, nå, det finns intet ondt, som icke har något godt med sig. Reser det mycket folk till Amerika, så kommer det också hundingen så många roliga bref därifrån.

En biskops herdabref går i mitt tycke inte upp mot att reelt amerikabref, i hvilket den utvandrade pojken skildrar sin väldighet i det nya landet.

Ett sådant bref sprider glädje i föräldrahjärtan och stolthet därjämte. Måntro det duger för en fattig smålandstorpare att få stå på kyrkobacken och tala om för rika nämndemän och kyrkovärdar, att hans son, som dråsade öfver pölen för tre år se'n, skrifvit, att han nu äger en farm, där han har cirka attanhundra hästar så stora som kungens ridhästar i Sweden.

Då kyrkofolket hör sådant, blir det förbluffadt.

— Men då måtte han väl ha ryslig skuld på't, menas ibland.

— Nähä, svarar städse den sälle fadern till den amerikanske jorddrotten från Småland, inte ett dugg har han till skuld, för han skrifver, att han geft sej mä en generalsdotter.

Kyrkofolket blir allt mer förvånadt och de unga pojkar, som höra på, besluta genast barka af till Amerika för att hånka åt sig en attanhundra hästar och en generals- eller presidentdotter.

Åh, man kan inte tänka sig så trefliga och tröstefulla

bref, det kommer till oss från Amerika. Och ibland ligger det dollarsedlar uti dem tillika.

— — — —

Så hade ock Pelle i Jonkarefållen och Magnis i Skunkabo en vacker dag fått hvar sitt amerikabref med inneliggande sedlar, för hvilka de å bankkontoret tillväxlat sig riksbankstior, hvadan de ingalunda voro goda att »ryka på», där de sedermera stodo utanför disken i en af vår köpstads diversehandelsbodar och prutade på kaffe och klöfverfrö.

Magnis i Skunkabo var härlig och vördnadsbjudande att skåda. Han hade en literbutelj i byxfickan och han spottade långt och bredt och snusigt och menade på, att han inte ämnade stiga till sides för hvem attan som helst, inte ens för en häradsprost, om han vore aldrig så tjocker.

— För här hvilar inga ledsamheter, sa han.

— Ja har hört, att du fått bref från din son i Amerika i dag, Magnis, utlät sig Pelle i Jonkarefållen.

— Jaha, så står dä' te', Pelle!

— Han har'et väl rysligt bra därinne, för han var en krisker och vidflängder pojk, när han var hemma, så det kunde en allt förstå, att han skulle ta sej ut, hvart i hundan han tog vägen, lät Pelle.

Vid detta tal, som högeligen behagade Magnis, drog denne upp literbuteljen ur byxfickan och drack samt gaf desslikes åt Pelle i Jonkarefållen. Och han söp, hvarefter de gingo bort till en silltunna och beto ryggen af hvar sin sill till brännvinsbröd.

När detta var uträttadt, begynte Magnis anförtro Pelle,

att hans son redde sig såsom en herre i Amerika och att han rest långt söderut.

— Ja, han är så långt att det knappt finns brefgång te honom! stoltserade Magnis.

— Åh hundan, ä' han så långt skam ivåld?

— Jösses, han är ända i Florida och efter hva' han säjer, ligger den staten precis midt på jordklotet, så att axelen, som jorden schvänger ikring, är stucken tvärt igenom Florida.

— Hva' gör din pojk därnere?

— Jo, han skrifver, att han arbetar hos ett struts- eller strut- eller trutbolag — jag kan inte tyda't rektigt — som fått på entreprenad att smörja världens axel. Han har firahundra dollar i veckan. Men han tänker snart sluta med axelsmörjandet, för det är ett så hett och styft arbete, att folk stå inte ut mä'et i längden.

— Dä' håller jag inte otroligt! gapade Pelle.

— Nej, för si klotet schvänger kanveta mä' en hiskelig fart, och tungt är det, så dä' behöfs en ryslig hop smörja.

— Är det inte ett lifsfarligt göra att smörja världens axel?

— Nej, han bara säjer, att dä' ä' påkostande och illbattigt.

— Nå, sporde Pelle, talar han inte om, hurudant landet annars är?

— Jovesst! Han skrifver en hel hop om hur höga berg, där finns. I höstas talade han om, att månen får lof att vara rysligt försiktiger å ha ögena väl mä' sej, när han ska' simma fram öfver de höga bergsspetsarna i Florida,

om han inte ska' köra emot å fördärfva sej. En gång — skrifver han — hände det månen, när han var som allra fullast, att han drumlade mot ett amerikanskt berg med hela sin framsida, så dä' höll rent på att göra ut med månen. Å att detta inte är nå'n lögn, dä' kan en ju si hvem som helst, för månen ä' inte läkter än i dag, utan han har en hel hop skråmor och fläckar på framsidan. Dom fick han för han inte såg upp utan asade emot ett berg därborta i Amerika, där min pojk är.

— Ja, dä' låter inte likt lögn och länge har ja' undrat, hvarifrån månen fått sina fläckar. Jaså, di ha kommit därutå. Dä' var nöjsamt att få veta! lät Pelle och var förtjust.

— Men hurdant är folket därnere på midten utå jorden? fortfor Pelle i Jonkarefällen.

— Jaha, det måtte allt va' si och så med dom. Utå pojkens bref kan ja' förstå, att dom just inte har möcke kläder på sej utan att dom för det mesta vandra spritt språngandes nakna, undantagandes när dom ska' gå te körkes. Då hänga dom på sej ett litet kvarterslångt förskinn och hålla en solparasoll öfver hufvu't. Dom infödda Floridaboarne ä' möcke beskedliga och kärleksfulla, särdeles fruntimmerna. Men en får vara kvick med dom och ta' dom i tid, för de stå inte bi rätt länge. När dom blir kringsvid en tju'fem år, ä' dom lika leda och grömma som våra käringar ä', när de komma in på nittitalet.

— Ett unnerligt land och ett unnerligt folk! Men ha dom nå'n slags relanjon? sporde Pelle.

— Ja, pojken skref om den saken en gång. Dom har ungefär samme Gu' som vi, men lutherska läran veta di

knappt om, så där behöfdes nok en förändring i bättringen i Florida och i hela Amerika förrästen, lät Magnis.

— Tål dej du, Magnis! Dä' kommer, dä' kommer! Wallenström reser dit hvart annat år och uppbygger dem dessemellan i deras tidningar.

— Jaha, dä' har du rätt i, murrade Magnis och drog på nytt fram literbuteljen.

Sen togo de ånyo till att språka om det underliga Amerika, och ju längre de kommo ner mot botten af litern, dess underligare och mera sagolikt vardt det landet hinsidan Atlanten enligt deras söners beskrifning. Det lät som »tusen och en natt». Nej, det lät bättre.

De amerikanska, af den djärfvaste fantasi burna brefven ersätta oss alltså rikligen i andligt afseende för den materiella förlust, vi lida genom emigrationen.

Kärleken segrar.

Vi hade varit nere vid tinget i Ölmestad och lyssnat till mycket både bra och dåligt. Vi hade iakttagit många djädriga karlar vid dombordet men också många enfaldiga och dumma.

Allt, hvad vi hört, sett och förnummit, utredde vi grundligt, där vi gingo på hemvägen och knekade fram mellan vajande hafre- och rågåkrar.

Det var Zakris i Gallnås, Pelle i Aspholmen, Palmen i Skaftarp och jag. Så ni kan förstå, att det inte var några småpojkar, som den dagen drabbat tillsammans på vägen från tingstället. Utan idel visdomsdrypande hårdvallsgubbar af de likaste, man kan leta upp nu för tiden.

Vi gingo igenom samtliga mål, som förekommit, fällde utslag och dömde i dem alla. Vi kasserade lagen här och där och dikterade paragrafer, som borde skjutas in på vissa ställen bå' i jorda-, ärfda- och missgärningsbalkarna, men framför allt i skiftesstadgan och utskänkningslagen.

Vi kritiserade »abekaterna», som förnämligast utgjordes af läns- och nämndemän, och voro öfverens om att flerfaldiga vittnen under dagens lopp stått och försvurit sig

åt det s. k. helsiket. Detta gällde naturligtvis hufvudsakligast de vittnen, som i våra mål yttrat sig till vår nackdel.

Pelle i Aspholmen var härvidlag allra strängast. Han hade, kantänka, på grund af vittnesmål blifvit förvunnen att ha tjufbetat hos sin granne i tre veckors tid, och nu svor han själf på, att vittnena svurit falskt! Det var ju gifvet. Till sist jagade han upp sig ända därhän, att han skyllade prästerskapet för att han troligen förlorade denna process.

— Äss de predikade lite mera stränger lag i stället för evangelium, tordes nok inte en hop torpare vettna på dä' viset imot egenråannes bönner! gormade han i den rysligaste förtrytelse.

— Det likaste vore, om folk förskaffade sig den rätta kärleken. Då blefve det inte så många processer af, och då sluppe en ifrån att försvärja sej! lät Palmen, rätt som han gick och grunnade.

— Efter som du nämnde kärleken, min kära Palm, så ska' jag tala om någonting i kärleksväg för er, som inte är så dumt, inföll Zakris.

— Jag ska' — fortfor han — dra' fram en paschasa, som visar, att här inte finnes någonting, som ä' styfvare än kärleken till att slå sig fram mot målet, och att det inte lönar sig att stå honom emot.

— Gör du dä', Zakris! Men då ta vi oss rätt en pustestund och sätta oss en vändning, menade Palmen.

Vi plockade oss alltså ner på en dikesren, och Zakris tog till att berätta:

— Lasse i Kambo är visserligen riker och välbärgad, men han har i alla fall ett kinkigt sinne, och hundingen så jordevänd är han. Galen efter pengar kan ju hvem som helst va', det är bå' ärligt och tillbörligt. Men en gräns ska' det i alla fall vara för allt. Eller hur gubbar?

— Jo vesst dä!

— Men jag har nära på aldrig sitt en karl så pengagalen som Lasse i Kambo. Och det är inte nog med det, utan han är så besattandes afundsjuker, att det är ingen hejd med det. Om en annan kan krångla sej till en femtioöring mer än han för en tunna hafre eller en spann smör, så kan han inte sofva på flera nätter. Så'n är Lasse.

En dag köpte jag en hop proppsvirke utå honom och betalte bra, för själf hade jag försålt mej och kunde inte ur egen skog leverera på sagder tid, hvad kontraktet föreskref. Nå, serradö, så hade väl nå'n skälm inbillat Lasse, att han gifvit mig för godt köp på proppsen. Han blef stollig förstås och ville rifva opp handeln med mej. Men det gick inte. Lasse kunde naturligtvis inte sofva om nätterna, utan låg och inbillade sej, att jag skulle förtjäna oskäligt på proppsaffären. Det unnade han mej inte, förstås, och det finge inte ske.

En morron låg min propps spräckt och fördärfvad.

— Åh tvy hundingen! utbrusto vi.

— Ja, så afundsjuker var han. Jag visste, att det var Lasse, som fördärfvat virket och bragt mej förlust. Men jag hade ju inga vittnen, utan det gick och var, som det var, en långlig tid bortåt.

— Efter mitt lilla begrepp har det här ett dåligt sammanhang med kärleken, som ju skulle bli betraktelseämnet på denna stunden, Zakris! inföll Palmen i Skaftarp.

— Tåla dej ett grand. Det är just nu, kärleken kommer insteckandes såsom en mellankommande part, utbrast Zakris.

— Ser ni gubbar, fortfor han, Lasse hade en dotter, välfuntad och duktig. Hon tyckte om Axel i Sölje, och pojken sprang som en stolle efter henne, när sol gått ner och Lasse lagt sig att grunna på sina affärer.

Till sist fick gubben håll uti kärleksförhållandet samt blef förbaskad. För det första unnade han inte flickan åt Axel i Sölje, och för det andra betänkte han, att han finge punga ut med pengar, ifall det komme ett gifte till stånd. Han blef fördenskull besatt på kärleken. Men han visste inte, hur han skulle kväfva honom, den dumbommen. Hvem kan kväfva eller kufva kärleken, när han fått rötter och börjat växa. Inte ville eller tordes Lasse stöta sej öppet med Söljefolket och inte vågade han spionera ut Axel och falla öfver denne med hugg och slag.

Till sist trodde han sig dock ha hittat på ett reelt knep. Han låtsades hålla med Axel om frieriet och talade ljufliga ord med honom och inledde honom i en liten skogsaffär. Jaha, gubevars, Axel köpte en hop nedfällda timmerträ utaf Lasse och bägge två voro goda bussar.

Men när pojken sedan kom åt skogen och skulle afhämta sitt virke, hade gubbarackarn var't framme och tagit hälften. Han hade sågat af hvarteviga trä' på midten och anammat den ena delen.

Det blef gräl om saken förstås.

— Du har fått så många trä, som du köpte! Eller har du inte dä? menade Lasse.

— Men ni har sågat af dom på midten och knyckt den likaste delen!

— Dä var aldrig tal om längden på träna, din ungtupp där! Och eftersom jag ser, att du är stridig och bara vill rifva till dej egendomen, så får du dra skam i våld, för åt en sådan krångelmakare ger jag ej min Hedda! röt Lasse. Han hade fått det dit han ville. Han hade på affärsvägen kommit i delo med pojken, och då kunde väl ingen begära, att han skulle ge bort flickan åt honom.

— Ä' dä ert sista ord i den saken, sporde Axel.

— Har du inte öron heller, så du hör, hvad jag säger?

De stodo som ett par tuppar emot hvarandra.

— Dä tör hända, att den dag kommer rätt snart, när ni kommer bort till Sölje och ber mig bli er måg, sa' Axel.

— Jaha vesst, när dä blir sju torsdagar i en vecka, hånade Lasse.

— Dä var hårdt imot hårdt! sa' vi.

— Vesst! Men det gick i alla fall, som Axel hade sagt.

— En liten tid efter det Lasse kommit i »klabbation» med sin tilltänkte måg och fått tillfälle att afdanka honom, kom Axel ner till mitt — fortfor Zakris — och talade om, att när han en natt skulle gå till Hedda i Kambo, hade han med egna ögon sett Lasse, då denne var i färd med

att spräcka sönder och fördärfva proppsen, som jag köpt utaf honom. Men han hade ingenting velat yppa, så länge han hade några utsikter ifråga om sitt frieri och sin kärleksaffär. Nu tyckte han emellertid, att Lasse var en sådan orättviser skrabber, att han gärna kunde få sota för sina illmarigheter. Nå, ni kan tänka er, att det inte töfvade länge, förrän jag stämde Lasse för åverkan och nidingsdåd och åberopade Axel som vittne.

Detta bet på Lasse. Vi trodde alla, att han skulle bli häktad vid det kommande tinget och få åka in till fängelset en tid. Och detsamma spådde länsmannen också.

— Men tror ni inte, att den helsefyren kränglade sig ur klämman, när målet kom före? Jojomen!

Han gick en dag kort förut bort till Sölje och sa' till Axel:

— Äss du ändtligen vill ha tösen, så ta' henne i Guss namn och slit henne mä' hälsan, men lysesedeln ska' tas ut i dag.

Pojken blef naturligtvis glader och följde bums med till prästen.

Ifrån den stunden blef han naturligtvis jäfvig att vittna emot Lasse, och jag fick stå där med lång näsa utan att få ett rundstycke för min fördärfvade propps. För äss jag rätt kunnat drifva Lasse så långt som till edgång, så hade han i alla fall svurit sig ifrån'et, slöt Zakris.

— Dummer hade han väl annars varit, utbrusto vi.

— Ja, och här syns det, huru krokiga och djädriga vägar kärleken än tar, så masar han i alla fall till målet.

— Och allt, som kommer i hans väg, söker han begagna och vända till sin fördel och te sitt värn, om det rätt är så simpelt som en pitproppshög! undervisade Palmen i Skaftarp, hvaruti vi instämde och förklarade:

— Jaja, kärleken ä' inte oduglig!

Johannes och Danjel i Snufvebo.

I en tid, såsom den vi lefva uti, då lögnens fader vandrar omkring i världen med högburet hufvud och uppträder än såsom notisör och litteratör, än såsom redaktör, men förnämligast i egenskap af telegrambyrå, är det inte underligt, om en ohygglig mängd diaboliska osanningar spridas omkring bland de lefvande släkterna, så att dessa slutligen måste känna sig nervösa, konfysa och villrådiga om hvad de egentligen skola tro.

I en sådan tid, mina vänner, måste det kännas godt och tröstefullt att komma öfver en fullt sann och klar läsning, vid hvilken den tröttade anden kan finna lugn och hvila, och vid njutande af hvilken människan kan känna sig förvissad om att hon icke får någon lögn eller något snedvridet eller något partimässigt eller sekteriskt, eller något dunkelt tänkt eller med ett ord något svinaktigt till lifs.

I en sådan tid menar jag, att läsningen af denna berättelse skall verka välgörande, ty här nedan säges icke ett ord, som icke är den rena sanningen, och här skrifves

i dag icke en prick, som inte är en verklighet. Det är jag färdig — icke att hålla vad om, ty det strider emot mina principer. Men svärja på't kan jag göra, om så skulle påfordras.

Dock förbehåller jag mig rättighet att bli trodd, ehuru jag icke är någon socialistisk »förtroendeman», ej heller någon större arbetsgifvare.

Frid vare för resten öfver dessa båda stridande parter! Och nåd af Kata, vårom moder!

Efter dessa allvarliga betraktelser skola vi alltså gifva oss in på de stora tröstefulla sanningarna.

— — — —

Johannes i Snufvebo hade mistat en ko, en liten rasande bra mjölkeko för resten, lättfödd och frisk och blank. Fast hon aldrig blifvit premierad. Och det skulle hon heller aldrig blifvit, om hon rätt lefvat i hundra år, för hon var inte af ädel ras och hade fördenskull inga ädla och förnäma sjukdomar såsom tuberkler och dylikt, som en ko måste ha nu för tiden, om hon skall komma in i stamböckerna och bli premierad och förevigad. Inte heller kunde hon skryta af så mycket som ens den flyktigaste förbindelse med någon premierad niohundrariksdalerstjur.

Hon var inte annat än en stackars bondko, moder till en bondkviga och tvenne små bondstutar, som kastade sina bakpartier och svansar emot skyn i Snufvebo kalfhage. Men hon var i alla fall lika kär och dyrbar för Johannes' hjärta. Hon mjölkade kantänka ibland sina sex kannor mjölk om dagen.

Nu var hon emellertid död. Hon hade fröjdats i ko-

hagen och sprungit omkring i yster glädje. Kanhända hade ock en bröms satt åt hennes fina hud. Hvem vet för öfrigt, huru hon haft det eller hvad hon sprungit efter. Men på morgonen hade hon legat död med en gärdesgårdsstaf igenom hjärtat. Hon hade törnat emot såsom honkönet så ofta gör.

Vi hade alltså på kvällen gått ner till Johannes i Snufvebo, jag och Danjel i Vraket och Masse i Lillängen för att tala tröstens ord till den arme beklagansvärde mannen.

Mycket hade den stackars karlen gått igenom, och detta var ingalunda det minsta.

Johannes satt i solagången på den stora stenen i kålgården vid Snufvebo och var blek.

— Gussfre', Johannes! Hur står dä te'?

— Står te'? Hur kan dä stå te', när kon ä dö'er och när dä ä' ett stort hål i duhen efter den förbanskade stocken som rann in i henne! murrade Johannes. Och läpparne skälfde på honom.

Masse räckte fram sin snusdosa. Men Johannes tittade inte ens åt henne, så vi begrepo, att han var alldeles förbi. En lång stund sutto vi tysta och grunnade på huru vi skulle kunna trösta honom.

— Men köttet duger väl i alla fall! sa' slutligen Danjel i Vraket.

— Vell du äta blodsprängdt kött utå ett djur som lugget en hel sommarvarm dag, ostycket och oöppnadt? fräste Johannes.

— Inte just dä! Men dä töcks, som om stadsbo-

arne eller korfvamakarne inte vore för go'a te' att betala't å tära't! mente Danjel.

Vid de orden sjönk Johannes ännu mera tillhopa och blef än blekare. Han satt en stund och stönade och fräste som om hjärtat var't på väg att krevera i honom. Så tog han liksom i vredesmod hättan af sig, dängde henne långt bort och sa':

— Gu' vet, hva' jag har försyndat mej med, eftersom jag ska' va' utsatt för den ena olyckan djädrigare än den andra. Först hängde far min sej, när jag exerade bevä-ring, för dä att jag var borta, och arbetet blef efter. Å dä var inte grant. Sen skenade hästen, som ni minns, för mej å mor min, när vi körde från Skrikebo auktion och gumstackarn slog emot grindstolpen ve' Genafä, så att ho' dog innan kvällen. Dä' va' just inte vackert dä heller. Sen gifte jag mej rätt skäliga välvuret och rikt och trodde, att jag gått igenom det jag skulle utaf mot-gångar.

Men som ni minns, gick det stollet mä geftet också. Hon ble' toseter efter drängen och drängen efter henne, och när jag klådde upp och förmanade dem, så passade dom se'n sin ti' å römde ifrån mej å dråsade å te' Ame-rika. Inte var dä' heller så godt å gå igenom. En käring kan en, förstås, bå' ha och mista. Men pratet och dä där kvalde mej, kantänka. Nå, allting har en öfvergång, och nu har ja' en lång tid haft lugn och trefnad och be-stämdt trott, att mina pröfningar va' öfverståndna. Men di va' så skam heller. Nu har koa kreperat, och sådana bekömmer ta' tätt, för här gäller dä pengar. Så'nt svider

bå' i själ å pung. Men dä allra, allra värsta ä', att när du, Danjel, kommer och pekar på en ljusponkt i detta stora eländet och talar om, att ja' kan sälja köttet te stadsboar och korfvamakare, så har ja', stackars förföljde man, alla redan gått och gräft ner hela kofallet!

Och Johannes steg upp och slet sig i håret och bet ihop tänderna och sparkade sönder ena träskon emot den stora jordfasta stenen, som vi sutto uppå.

— Att skam har kunnat förvilla mitt förnuft så, att jag inte kom att tänka på att köttet dugde sälja te' stadsbor! Mitt eviga svin och min fördömde får- och träskalle! Ta' en stake och klå mej gul å blå, för dä förtjänar jag! vrålade Johannes och ville inte ta' någon som helst tröst, förrän Danjel sa':

— Hvar har du gräft ner köttet? Kanske en kunde gräfva opp'et å sköljat väl å hyfsa till'et.

Då ljusnade han ett grand:

— Du är en ängel, Danjel, sänd af höjden! Köttet legger, där koa låg dö'er! Kom med! sa' han. Och så tågade vi ner åt kohagen, tagandes spadar med oss. Där visade Johannes oss platsen, hvarest köttet var nergräfdt och pålen, som kon ränt emot och fått in i hjärtat. Det var i hagens västra kant, där gärdesgården skilde Danjels och Johannes' ägor från hvarandra. Gärdesgården var dålig, så jag råkade säga:

— Ni får allt ansa hägnaden här ett grand, gubbar, hvilken dä nu ä' utå er, som ska hålla fred på denna platsen.

Johannes vaknade till, och det var, som om han fått en sådan där fix idé, di kallar't.

— Dä ä' din gärdsgår', Danjel! Dä ä' din skull att stafrarna legga så, att kreatura kunna kraka ihjäl sig på dem. Dä' ä' du, som ska' betala koa, skrek han.

— Har ja' bedt din ko springa på min gärdsgård och ränna mina störar i sej, kanske? lät Danjel.

Men innan vi visste ordet af, hade Johannes fattat olyckskraken och började hölja på den tröstaren Danjel med slag på slag. Och rätt hvad det var, så damp Danjel, och jag sprang för att slippa bli stämd till vittne, i fall det skulle bli rättegång. Men länge hörde jag smällarna och Danjels jämmer och veklagan.

Dagen efteråt träffade jag Johannes i Snufvebo. Han såg inte ut som om han gått igenom några svåra pröfningar.

— Danjel ä' ingen oäfven karl, utan en rättskaffens kresten ä' han. Ja' feck hundra banko i skadeersättning för koa på grund af hans felaktiga gärdesgård! Koa var egentligen icke värd mer än hundra riksdaler, log Johannes.

En stund efter kom Danjel körandes mot sta'n.

— Gaf du snålvargen ersättning för koa, din dumbom? lät jag.

— Hva' skulle ja' göra, när han sto' öfver mej med kraken? Men huden och köttet blef mett, och nu ska' jag ner å vända å'et i sta'n. Dä sir inte så illa ut, när dä blef rengjordt. Stadsboarna betala bra för kvigekött just nu! genmälde Danjel och smackade åt märren.

Han fick nittifem öre kilot, hörde jag se'n. Så hans förlust blef inte så halsbrytande. Ty — sa' han — medvetandet, att en har kunnat lura illdödt kokött, som legat i jorden ett dygn, i stadsboarna såsom ungt kvigkött, dä medvetandet är värdt ett par tjog riksdaler å lite te'.

Ja, go' vänner, folk ä' illbattiga mot hvarandra här i tiden. Det är hund på hund, sa' pojken och satte hundskinnshättan på far sin.

Annonsering på milstolpar.

Den berättelse, som härmed lägges under allmänhetens ögon, innehåller betänkliga saker, och den är isynnerhet ägnad att göra landets tidningsredaktörer sorgsna och besatta. Till grund för denna häfdateckning ligger en fejd, som utkämpas mellan tvenne sockenhandlare samt i allmänhet all den människohjärtats styggelse och illfundighet, som kommer till synes vid konkurrens mellan stora köpmän.

Det är stor synd om handlare, ty det är många gånger si och så med deras moral, och de bli sällan i tillfälle att få den reparerad genom att komma in uti kyrkoråd, hvilket är det förnämsta medel att förhjälpa folk till en kristlig syn på tingen.

Tror ni kanske, att jag varit den karl jag är, med afseende på rättrådighet, teologi och så kallad moralfyllesofi, äss jag inte hade kommit med i kyrkorådet? Nej då!

Ni kan inte tänka er, hvilka nyttiga lärdomar, man får insupa under sitt kyrkorådsledamotskap. Jag glömmer aldrig och har under hela min lifstid nytta af hvad jag fick inhämta bara under en enda afton, då vi voro hopkallade för att varna och skrifta Klas och Kajsa i Fästampen

för att de börjat lefva i ett äktenskap så, att det var en stor socknaskam.

De babblade först bägge två på en gång i munnen på hvarandra, hvilken som värst var, och sköto skulden den ene på den andre.

— Jag har med mina egna lekamliga ögon sett honom kössa granngår'spigan flerfaldiga gånger precis midt på munnen! väsnades Kajsa.

— Nä, du så' i syne den gången! Men att du klöser mej och rifs och bits, dä kan kyrkorådet se i mitt ansikte, å på min kropp, äss ja flänger utå me' kläderna! gormade Klas.

Då suckade kyrkoherden och sa till både dem och oss, att man vid alla tvister ska' sätta sig in uti sin vederdelomans kläder och ställning och stad och ställe, så finge man en annan syn på tingen.

— Hva' skulle du Kajsa — fortfor han — till exempel säja och göra, om Klas klöste och hudflängde dej?

— Dä tordes han inte, utan då jag låge i min dö'e sömn. Men gjorde han'et så ginge ja' ifrå' honom på fläcken, murrade hon.

— Och om du, Klas, finge se Kajsa kyssa granngårdsdrängen, hur skulle du känna det?

— Hm, dä vore väl drängastackarn, som finge känna, att dä inte vore nå'n gästabudsmat, tandalöser och kallappad som hon är. Men opasserligt vore dä i alla fall, lät Klas.

Men dessa af kyrkoherden framställda och tillämpade exempel gjorde emellertid, att kontrahenterna hädanefter

togo sig för att sätta sig in uti hvarandras ställningar och lefva bättre i äktenskapet. Och det bet på oss kyrkorådsledamöter också.

Ty hvar gång jag sedan dess kommit sent och oredig hem om nätterna »från sammanträden och stämmor» och min Kajsa tagit fram kvastskaftet eller betsmanen, har jag förhållit mig saktmodigt och slaktoffermässigt och satt mig in i hennes upprörda situation samt betänkt, att om jag varit hon och hon varit jag, som kommit hem nattetid pirum, slankig, led och snusig, så hade det vankats smörj från min sida, förstås.

(Gu' vet, om jag inte vridit ihop den här satsen ett grand konstigt och oklart. Men ni förstå nog andemeningen.)

Ja, sådana karlar blir det utaf kyrkorådsledamöter. Men alla kunna ju ej väljas till sådant, och därför är världen sådan, hon är.

Se bara på våra handlare. Deras yrke och ställning gör dem ju blott föga skickade att väljas in uti kyrkorådet, och därför få de sällan någon prima visdom i sig utan antingen sekunda sådan eller alls ingen. De få aldrig lära sig att kärleksfullt sätta sig in den ene i den andres ställning, hvadan deras inbördes strider sällan sluta med försoning såsom Kajsas och Klas strid, utan de fortsätta att jaga hvarandra ända till konkurs, till sorg för deras fordringsägare men till hugnad för de karlar, som lagen titulerar för »gode» män. Hvar deras »godhet» sitter, det kan väl i alla fall inte ens utrönas med sådana där röntgenstrålar.

— — — —

Och nu hålla våra handlare på att jaga hvarandra bums ut i det stora fördärfvet. Länge hade vi endast en handlare, den gamle syndaren i Leråsa, full af svek och ovanligt väl sorterad af falska varor. Han köpte bara ett enda slags kaffe, det sämsta och billigaste som fanns. Så hade han en käring, som ideligen satt och sorterade detta kaffe i två afdelningar. De fulaste bönorna sålde han som en kronas kaffe, för de bättre tog han en och sjuttifem, för det var det finaste och primprimaste som fanns i handeln, lät han.

Lite' småsten vrok han alltid också i'et, förstås.

Men värst lurade han oss med en hop medikamenter såsom flunsadroppar och giktsalfva och tanddroppar. Allt det där kokade han ihop själf och sålde till högt pris.

— Ni ska' förstå — bedyrade han — att resäftet, som ja' köpt utå' en doktor i Arabien, kostade mej tusentals kronor, å förresten ä' alla mina medikamenter utå' de finaste och verksammaste lektyrer, som inte ens fås på apotek utan måste införskrifvas från utlandet!

Handeln gick duktigt i Leråsa, ty vi ha långt te' sta'n, och hvem hundingen har tid att resa dit bara för lite speceriers och kaffe, sill och droppars skull.

Handlaren började rikna till bara för sina många knep och karlen tog till att regera som en liten kurfurste eller påfve här i socknen. Men det är då en sanning, som ni borde lägga på minnet lite' hvar, att det, som med orätt fås, med sorg förgås.

Handlarn i Leråsa fick slutligen inte vara ensam om komersen; hur han krånglade och bråkade för att mota

honom, kom det slutligen en annan handlare hit. Han slog sig ned i Vipparp och knäckte till att konkurrera med Leråsapatronen.

Vi läste annonserna, och efter det stod tryckt i en tidning, trodde vi och flyttade öfver vår handel te' Vipparp.

Vipparparen tog all handeln.

Då blef Leråsapatronen vild och galen och jämväl rysligt bedröfvad i sin ande.

Och så rådde honom girighetens ande en dag, att han skulle annonsera, men icke i tidningen utan på milstolparne och vägamärkena i orten. Det skulle bli billigare, tänkte han.

Vipparpahandlarn lät emellertid nattetid borttaga konkurrentplakaterna från milstolparne och vägamärkena, så att mannen i Leråsa slutligen fick hålla en hel stab med folk för att klistra upp nya annonser och vakta dem.

Det blef dyrt för dem bägge, för den ene att anbringa annonserna och för den andre att rifva ner dem. De pinade rent af ut hvarandra och ingen vet, hur det gått, om inte den vällofliga vägstyrelsen kommit emellan.

En dag kom nämligen landshöfdingen åkande, och då han vid ett vägskäl skulle se, hvart det bar, fick han till sin fasa läsa på vägvisaren:

— Gå till Leråsa, där handlar du billigast. Stor ersättning på botemedel, såsom gekt, tandvärk m. fl. sjukdomar.

Landshöfdingen blef rasande och skref till vägstyrelsen i ämnet, och styrelsen måste ihop för att öfverväga, om annonsering på milstolpar och vägmärken vore tillåten och lagenlig.

Vägstyrelsen hade sjutton sammanträden och kunde inte komma till något resultat eller knäcka denna kasus. Inte kunde styrelsen heller rådfråga den, som skrifvit väglagen i ämnet, ty den mannen är död och begrafven. Han skämdes ihjäl. Men hans minne lefver gunås. Han hade tydligen inte varit med i något kyrkoråd.

Slutligen blef vägstyrelsen rasande, så att den gick corpore ner till Leråsa och klådde upp karlen, som åsamkat styrelsen detta hufvudbry, och hotade honom med halshuggning, om han vidare dristade använda vägmärken till annonstaflor.

Så står saken nu. Leråsakarlen har sagt, att han ska' spika upp annonser på alla stenar och träd vid hvarenda gångstig i socknen. Han ruinerar sig naturligtvis. Och den andre, som måste hålla folk, som förstöra annonserna, utarmar sig också. Det är tydligt.

Här ser man tydligt, huru två människor gå sin undergång till mötes på grund af en annonsering, som är emot naturen och därför, att de inte satt sig in den ene i den andres ställning eller unna hvarandra lefva.

Men bara det, att mänskor söka spekulera ut att annonsera annorledes än i tidningarna är ett så förskräckligt bevis på den allmänna moralens djupa förfall, att hvarje tidningsredaktör måste känna sig pinsamt berörd samt blifva besatt och sorgsen, då han förnimmer det.

Budgeten.

De vise gubbarne ute på landsbygden tycka inte mycket om statsverkspropositionen i år, ska' jag tala om för herrarne.

Gubbarne äro arga, och hvar två eller tre dylika komma tillsammans, där dunkas det med näfvar i bord och där öfvas svärjandets stora synd på ett sätt, som just inte vittnar så särdeles vackert om bättringen i landet. Inte allenast för hvarje million utan till och med för hvart femtitusental kronor, som regeringen äskar, svär folket och syndar, så Gu' vet, hvart det skall bära, om regeringen dråsar på med sitt äskande några år till. Den äskar naturligtvis ihjäl vår ekonomi och vårt andliga lif, så att till sist hvarken vår sparsamhet eller våra präster kunna rädda oss, ej heller predikanterna.

Så jag är djupt bekymrad för nationen denna stunden.

Ni skulle bara höra, hur vi gorma och regera ute i orterna. Om själfva ryssen komme in i landet och finge se våra miner och förnimma våra gester och ord, när vi tala om budgeten, skulle han vända om af förfäran och

räddhåga och barka öfver till sitt land igen och sätta in oss i sin grekiskt-katolska litania samt anropa så många helgon, som blifvit kanoniserade under sju århundraden att slippa se oss.

— — — —

Häromsistens voro vi på boupptecknings efter Malin i Högakull, som med döden aflidit och såsom sterbhusdelägare efterlämnat sin kvarlefvande make, Sven Magnis i Högakull, och med honom i lifstiden sammanaflade nio barn.

Vi sutto där, en skock vittnen rundt om i stugan på sofflock och grunnade på denna tidens vedermöda, medan Karl Johan i Benestad tronade vid chiffoniersklaffen och hölls med att författa ofvan antydda angress till bouppteckningen, hvilket är ett styft och maktpåliggande göra.

Karl Johan stönade och fräste, spottade, funderade och lirkade med tungan i mungiporna såsom stora skrifvare pläga. Och vi måste hålla oss tysta för att inte förvilla Karl Johan.

Men rätt som vi sutto, råkade Masse i Kvistås, som aldrig kan styra sig, att plötsligen yttra:

— Dä var mej då en helsefyrs attanalning te' budget, som regeringen i år har ledt in i kammaren.

Det behöfdes inte mer. Det var, som om nå'n hade ränt sylar i våra samtliga näsor.

Karl Johan dängde pennan ifrån sig, så att bläcket yrde öfver chiffoniersinnandömet.

— Tvy den dålige för sån't styre, vrålade han. Svenska folket har själf utdömt alla getter såsom skadedjur bå' för skogväxt och annan gröda. Här finns kanske inte en get

i hela vårt län. Hvarför skall då regeringen hålla en get och därtill en så hisklig get, att dä inte finns maken te get i hela luterska läran. Hva' in i hundan ska' regeringen mä en get, när inte vi, som föda bå' kung och regering och hela lannet, hålla getter utan tvärtom finna dem skadliga? Vore jag riksdagsman, skulle jag, min själ, ränna knifven i strupen på den förbanskade budgeten, om ho' bräkade aldrig så, och inte släppa taget, förrän dä förhärdade getaskrället släppt ifrån sej lifhanken! Talar ja' inte rätt, gubbar? sa' han och slog näfven i klaffen.

— Vesst talar du sant och rätt. Här blir ingen löcka i Sverget, förrän budgeten blir aflifvad. Hva' ska' en mä en så'n get, som inte mjölkar ett dugg utan bara tar och slukar så möcke som finns, bå' brännvin och annat sofvel! instämde vi.

Och vi stego upp och sekunderade, stampade i stuggolfvet, knöto händerna uppåt taket samt ropade med en mun, så argt vi förmådde:

— Åt häcklefjäll mä hela budgeten!

Säkerligen instämmer hela landet i detta rop.

Men det var, som om vårt hojtande och rytande lättat våra sinnen; ty vi satte oss igen och voro lugna en god stund.

Karl Johan vardt upptagen med att införa barnens namn i boupptecknigen. Hvilket var kitsligt, emedan änkemannen inte kunde alla deras namn, ej heller visste han, när de voro födda eller hur många af dem, som voro myndiga.

— Dä hör hustrurna till att hålla reda på när ungarna ä' födda. Och efter ho' nu ä' döder och således inte kan va' närvarande, vete Gu', hur vi ska' vända oss! lät Magnis i Högakull och ref sig i skallen.

— För boupptecknings skull sir det ut som öm dä vore förmånligare, om karlarne doge först! inflikade Per i Gölen, som är en s. k. fyllesof.

Mens vi sutto och grunnade öfver, huru vi skulle vända oss med boupptecknings, hof Masse i Kvintås ånyo upp sin röst:

— Jag har tusentals gånger läst i bladet, att storgubbar pelegrafera immer och badd te' kungen, upplyste Karl Johan.

— Kunde vi inte då åtminstone vrida ihop ett pelegram te' vår riksdagsman och säja honom vår mening om budgeta! fortfor Masse.

Joho, det voro vi med på. Och så bådo vi Karl Johan sätta ihop telegrammet åt oss. Hvaröfver han blef ganska stolt och katig.

— Tösst då, karlar, mens ja' sätter mej till och grunnar ihop pelegrammet! sa' han och förfogade sig till cheffanjersklaffen.

Där bråkade han och skref och strök öfver, svor då och då en liten flänga och svettades värre än om han varit i färd med att slagtröska eller bryta sten.

Men efter en timme eller så fick han det färdigt.

— Lyss nu, gubbar! Töcker ni inte, att vi kan säja så' här?

»Riksdagsman Ville Bengtsson i anre kammaren i Stockholm».

— Dä är rätt på precken, hojtade vi.

Karl Johan fortfor:

Samlade på boförteckning i Högakull i Fryeleds socken anhålla vi, att hela budgeta med horn och ragg och klöfvar genast afskaffas för evig ti', befallandes dig Gud allsmäktig nådeligen bedrecka vi din skål.

Karl Johan i Benestad,
förrättningsman.

— Passar dä? sporde Karl Johan och såg sig stolt omkring.

— Dä kan inte förbättras! sa vi.

— Men efter han ä' vald på nykterhetsprogrammet, få vi kanske stryka öfver dä där skålbedreckannet! rådde Per i Gölen.

— Dä hörs dä, hur'dan dumbom du ä! I alla kongatelegram, som jag sett, står dä om skåldreckande. Och själfve Ullman i Västerås bedrack en skål häromsistens för statskyrkan i Katrineholm! röt Karl Johan.

— Dä håller streck! Och nu går pelegrafen ostruken och obehindrad te' Ville Bengtsson. Så vi få se, om han inte hjälper budgeta i vall! komderade vi.

Och telegrammet afskickades.

Se'n fördärfvade och kasserade vi alla de föreslagna nya skatterna och stämplarna och gräto till sist öfver landets elände samt saknade allt hopp för framtiden.

Men vi voro svenskar i alla fall. Så snart Magnis

hade satt fram kvällsmaten, det vill säga allt, som blifvit öfver från begrafningen, hvilket inte var så illa litet, började vi snart se saker och ting i ett fagrare ljus.

— Dä' går nok härligt igenom för gamla Sverget ändå! hoppades vi och grinade och voro vid stor tröst.

I sken.

— Att vara en moralpredikant och en sedlighetsifrare är ett tungt och ett otacksamt yrke, som jag skarpt funderar på att öfvergifva. Och jag skulle ha gjort det för länge se'n, om jag vetat, hvad annat jag skulle slagit mig på, sa' Jöns i Hultet.

— Riksdagsman ha de velat ha mej till här i häradet. Men jag har stridt emot manliga och allt härintill blifvit bevarad från det eländet. En reel och god kristen vill icke bli riksdagsman, om han har någon aktning för religionens sanningar. Det står något om att man bör vakta sig för att »sitta där de bespottare sitta». Och hvem vill väl då efter detta årets upprörande och hemska val sitta i kammaren bland socialister, anarkister, metodister, baptister och liberalister, vilddjur och andra fritänkare? Och om en än hade en Waldenströms mod och panna att trots skriftens bestämda varningar bänka sig i denna förbistrade hop af fasaväckande bespottare, så finns det dock en annan omständighet, som bör afhålla en person, hvilken är mån om sin reputation, från att låta välja in sig i den förtappade riksförsamlingen.

En nyvald riksdagsman riskerar nämligen alltid att bli afporträtterad i Aftonbladet och därvid gjord till den hiskligaste bland grömsingar i landet, till ett ohyggligt vedertecken bland folket och till en skräck för kvinnorna och till en utskämd man för tid och evighet.

Nej, lycklig och säll den man, som går fri från riksdagen.

— Men när fruntimren få rösträtt, går du ingen dag säker; då ryker du nog med som en söt bit! hånlog Sven Hansson mot Jöns.

— Sven Hansson, du är en idiot. Du begriper dej inte på kvinnor ett dugg. Men det gör jag, genmälde Jöns. Nänämen, fruntimren passa sig för att skicka upp sina älsklingar till det stora fördärfvet i Stockholm. Dem vilja de nog ha hemma och kela med under den långa och kalla vintern. Men de ko-, vind- och hjulbenta, de kutryggiga, flintskalliga och snedögda, de blodfattiga och obekväma, komma kvinnorna att afskilja för riksdagsmannakallet, när de få rösträtt. Hvadan det täcka könet icke kommer att så synnerligen mycket förändra den folkvalda kammarens nuvarande utseende.

— — — —

— Men det var ju inte om riksdagen vi skulle språka på denna stunden. Likare saker ha vi gualof att resonera öfver, afbröt Jöns.

— Jo, det är otacksamt att vara moralpredikant i dessa tider. Moralen vill inte bita på det syndiga släktet, hur man än hamrar på det vecka efter vecka, sent och bittida, natt och dag.

Jag har såsom hvar och en vet gråtit och tiggt och bedt, jag har skräppt, och jag har skam till sägandes en och annan gång äfven skällt, men tror ni, att mina socken- och häradsbor blifvit bättre för det. I helgotte ock! Nej, de stå på samma punkt och Gu' vet, om de inte till och med bli illvettigare år efter år. Till slut blir väl folket så pass, att de borde vara mörkrädda för sig själfva. De ä' redan så djädriga, att det har sig svårt att bå' skrifva och tala dem till lags. Skolor hjälpa inte, ej heller skolmästare, sedan nu flera af dessa gjort sig förfallna till riksdagen och börjat begå politik. Ve det land, där sådant kan tima! Predikan uträttar föga, sedan hvarenda skomakare blifvit en exeget. Biskoparne tro de inte — åtminstone i Jönköpings län — Waldenström följa de förresten — och hvad än värre är, de rätta sig snart inte efter det tuktande innehållet i goda böcker på Beijers förlag, hvilka dock voro ett godt och säkert rättesnöre för fäderna.

Hvar skall detta taga vägen, mina kär'sta vänner? Åt helsefyr, förstås! Och min själ gråter, ty ungdomen är alldeles förvillad.

Visserligen ha vi fått den att i ganska hög grad öfvergifva dryckjom, hvilket är en god sak. Men när de unga männen och kvinnorna dängde ifrån sig flaskor och glas, kastade de sig i stället med sitt inneboende raseri på bicyklar. Så de ligga i alla fall och vältra sig i dikena härute och fördärfva armar och ben både på sig själfva och hvem de möta. Så fort en pojkstolle borgat sig en velociped och grenslat det kreaturet, väjer han för intet, knappt

för prästen en gång, utan han brusar på blindt. Gu' gifve, de en gång blefve lika mordiska och barbariska, när det — kan hända rätt snart med det styre vi nu synas få — blir fråga om att rida omkull och ödelägga ryssen.

De bli kanske lagom nosastyfva då. Men om höstkvällarne hänga de sådana där acetylenlampor på sina förhärdade cyklar, så att en gammal människa aldrig kan våga sig ut. Ty en kan aldrig veta, antingen det är skam själf eller en annan hjulryttare, som kommer emot en såsom en blixt och en glupande ulf.

I Ragnaröks socken ha de i detta nu elfva gamla käringar, som blifvit galna af skrämsel för de där lyktorna, och ordföraren i Ragnaröks kommunalnämnd skrifver och plitar, så att svetten lackar af honom, till så många dårkistor och dårasyler, här finns i landet, för att få råd med käringarna. Men öfverallt är det, gunås, fullt af stollar. Är detta inte grant och hugnesamt kanske?

I söndags afton sutto Kajsa och jag i vår pyntade, enrisbeströdda stuga, läsande »Strix» och andra traktater och anade intet ondt för tillfället.

Då fingo vi plötsligen höra ett förfärligt hallo och pip, skrål och skällande från gatubacken. Kajsa och jag ut, förstås. Hvad fingo vi se, tror ni? Jo, först vår dräng hängandes krokig öfver framhjulet på cykeln i full fart genom kohagen. Men vrålet kom från vår gödselpöl, i hvilken själfvaste nämndemansmora låg vidöppen och fördärfvad i anseende till kappa, silkesschal och helgdagsklädning. Drängen hade naturligtvis barkat på henne med cykeln och suttat ner henne i det otäcka hålet.

— För all del hjälp henne! sa jag till min lilla Kajsa, som hade tagit på sig en misskundelig min, fast hon nog, kvinna som hon är, gladdes åt nämndemanskans olycksfall.

— Du ska' va' med och klä' å mej hvareveliga trå', för ja' vell unnergå laga syn på stället! fräste gumman till mig och antydde, att en stämning hängde öfver oss.

— Låt honom slippa dä'! Dä' blir nog redigt ändå, bad Kajsa.

— Nähä, han ska' vara mä', och laga syn ska' här bli med redig okulär besektning utå ojäviga personer. Tror du inte, jag vet, hva' lagen säjer, ja' som ä' gift med en nämndeman? resolverade moran.

Och jag fick vara med om den laga synen på nämndemansmoran.

— Tror ni, att det var ett grant göra eller ett skönt skådespel? Åh, inte så allra värst, suckade Jöns.

— Men sådant får man underkasta sig, fortfor han, i ett land, där ingen moralpredikan biter på befolkningen, där man sliter sig från kyrkan och bara lyssnar till samlingspartiet och andra falska profeter.

»O, fosterland, hvem spanar dina öden!»

— Jaha, så var det med den saken och med den laga synen å nämndemansmoran. En skön syn i sanning!

Men nämndemannen blef besatt. Han satte sig ner och skref en motion till stämman angående skatt på velocipeder och förbud för deras begagnande efter skymningens inbrott.

— Dä' går aldri' igönom! sa' folket.

— Dä ska' ja' bli man för. Här finns hundskatt, och

då bör här också va' velocipedskatt. Ha de råd att hålla sig en dyr maskin, så har di, min själ, råd skatta för honom också! lät nämndemannen. Och efter som det var min synddrypande dräng, som puttat hans arga hustru i gödselpölens lugna men fördärfliga och stinkande våg, måste jag hålla med nämndeman. Vi drefvo också igenom en hejdundrande skatt på cyklar inom socknen.

Men konungens befallningshafvande skall ge sitt utlåtande, så en kan inte veta, hur det går med beslutet till sist. Landshöfdingen brukar ju alltid kasta omkull våra beslut och säger för det mesta, att vi gå utöfver vår befogenhet här i socknen och lägga oss uti sådant, som inte hör till kommunens hushållningsangelägenheter.

Men ska' en hop pojkar få fara omkring på trissor och hjul och hushålla, som de tycka med våra ärbara hustrur och vältra omkring dom i hvad smörja som helst? Är detta frukten af proportionalisternas seger, då må hundringen va gift här i landet. Hör så'nt till de bebådade reformerna, så vilja vi inte vara med. Nej tack, gubbar! Vi vilja för resten inte bli reformerta eller reformerade, för vi ä', gualof, de argaste protestanter i luterska läran, protestanter in i märg och ben och till döadar.

— Men hör nu ytterligare. När pojkarne fingo veta, att vi lagt skatt på deras helsikesmaskiner, blefvo de ilskna och vrenska, förnämligast på nämndemannen och mig, som varit de kraftigaste talarne på stämman och svuro att hämnas. Och det ha de gjort.

I onsdags kväll gingo nämndemannen och jag ifrån ett ystekalas i Påbo, sedan det blifvit mörkt. Vi gingo

stadigt och säkert, emedan vi voro nära nog nyktra. Ty fastän Isak i Påbo är rik, är det just inte så värst bevändt med hans kalas.

Nå, rätt som vi gingo och talade djupa och gedigna ord, rusade en skock pojkar — de där bildat ett samlingsparti vid ett mörkt hål i skogen — på oss, nappade oss under armarne och spände till att skena med oss utåt vägen, skena, så att elden lyste under klackskollorna på oss. Hättor och käppar tappade vi.

— Hva i all sin dar vell I? flämtade vi och höllo på att tappa andan. Ty inte voro vi vana att springa och skena. Nänämen, har en var't gift några år, skenar en och hoppar så lagom.

— Ni vell inte ve' nå't raskt framåtskridande, som i alla fall ä' tidens lösen. Hvar I ser nå't, som vill framåt, söker I er förhärdade gamla reaktion som broms på det, flinade pojkarna och skenade fortfarande med oss. Mycket har jag varit med om i min dar, men för något värre har jag aldrig varit ute. När nämndemannen och jag sökte vräka oss på vägen för att undgå springandet, stucko de förstockade cykelägarne oss i ryggarne och annorstädes där bak med hvassa sylar. Vi voro tvungna att skena. På det viset sprungo de med oss ända till Hagenborg, där de häfde in oss till de bägge sömmerskorna, som bo där och inte just ha så vackert rykte om sig.

Där blefvo vi liggandes som slaktfä både nämndemannen och jag i flera timmar utan att kunna tala. Så fördärfvade voro vi. Men under tiden underrättade pojkarna våra hustrur om, hvar vi stodo att hämta.

Mina vänner, i sinom tid kommo hustrurna till oss. Och när de funno oss i ett förstördt tillstånd hos sömmerskorna i Hagenborg, ja — ni kan tänka er, hvad som då följde. Jag vill emellertid draga en slöja öfver det uppträdet. Jag skäms som en hund, när jag tänker på't. Tycker ni emellertid inte, att världen bör stöpas om? slöt Jöns.

— Visst tusingen! medgåfvo vi andre.

En kommendant.

När Lars Larsson i Lerhagen gick i sitt hvardagslag, var han den snällaste och hyggligaste karl, man skulle kunna tänka sig. Ja, han var då en riktigt idealisk man i fruntimmerstycke, ty hustru hans fick styra och ställa och ordna och regera alldeles precis som hon ville. Och det mådde Lars Larsson aldrig illa af, för han hade en hustru, som var lika förståndig som någon karl. Han underkastade sig henne därför gärna och villigt samt lät henne sköta hela kosidangsen i Lerhagen. Hon fick ha hand om pengarna, hon fick stå för rörelsen, när något skulle köpas eller säljas och när stutabyte var å färde. Hon fick föra ordet på marknader och vid auktioner, och hon fick gå till uppbördsstämmorna med skatterna.

Under tiden gick Lars Larsson där hemma i Lerhagen och masade och arbetade i stillhet och lugn och gladdes åt att han kommit i besittning af en så pass kapabel och karlavulen hustru.

Visst förde folk skoj och spektakel med honom ibland och hädade honom sägandes, att Lena »tagit böxera ifrån honom». Men det brydde han sig vanligen icke om utan

log och tog skojet och stickorden med bondlugn — när han var vid sitt goda lynne och i sitt hvardagslag.

Men ibland hände det, att denne gode och fromme Lars Larsson i Lerhagen blef förvandlad till den grymmaste och hårdaste tyrann i universum och till ett vilddjur af äktaste skrot och korn.

Och jag tänker mig, att det inte skall skada er, gubbar, om ni nu få uti er en liten skildring om hur det förhärdade och fördärfbringande brännvinet kan förändra ett eljest behagligt och reelt karlasinne.

— — — —

Det var en dag i adventet. Jag hade var't nere i Stafryd ett kvistande i solakvällen, när jag på hemvägen fick höra ett grufligt hojtande och trallande i Soboskogen.

— Dä' ä' nok en fuller rallare, som kommer från gästgifvaregården, tänkte jag och stoppade till mig en liten sten för säkerhetens skull.

Men när jag strax därpå hann upp den ryslige sångaren, fick jag se, att det ej var någon annan än den beskedlige Lars Larsson i Lerhagen, som vände hem med en bastant florshufva och butelj i fickan.

— Go' kväll! Dä' va' bålt, hvad du ä' vidlyftig i kväll, Lasse! hälsade jag.

— Tösst mens ja' sjonger, annars lägger ja' te' dej, så dina stöflaskaft bli tomma, din ynkrygg! röt Lars. Och jag blef bå' förbluffad och stött.

— Du blir nok lagom stursker, när du kommer hem till Lena. Då kommer du allt att få smaka grytkroken, lät jag.

Lasse tystnade tvärt och gick en stund och skar med tänderna, så jag blef riktigt hemsk till mods, för Lars är en stark och en stor karl, som nog inte är så vacker att ryckas med.

— Jaså — sa han om en stund — du hör till dem, som inbilla sej, att ja' är rädd för Lena och låter henne styra. Nu ä' du så go' och följer med till Lerhagen, så ska' du få si, hur det hänger ihop med hennes öfverhöghet!

Och så började han gå efter mig och drifva på mig, som hade jag varit en stut. Det var inte värdt för mig att mucka, utan jag måste göra honom till viljes. Och snart klefvo vi in i Lerhagen.

När Lena fick se honom, blef hon hvit i synen som ett lärft och började darra.

Lasse slängde mössan i sängen, ställde buteljen på chiffonieren och satte sig själf på soffan.

— Gif akt! kommenderade han.

Lena sträckte på sej och blef stående som en knekt med händerna utefter sidorna och stora tårar i ögonen.

— Böla inte! hväste Lars.

Lena svalde tårarne.

— Framåt marsch! Gå rätt öfver skarfven mellan den sjunde och åttonde tiljan ifrån östra väggen räknadt! dundrade Lars.

Och den arma kvinnan började marschera öfver den angifna skarfven.

Jag blef rent förbluffad.

När hon kom till främre bordet, kommenderade han

»helt om!» och gick det inte som ett nysande för henne, sprang han upp och hotade med knytnäfven. Då hon kom till dörren, hördes samma kommando. Ibland måste hon göra »halt» midt på golfvet samt utföra »på stället marsch», »knäna böj», »höfter fäst», och »i höjden spring», så att det snarkade i kjolarne på den stackars kvinnan. Se'n måste hon marschera ånyo.

Om det inte hade synts på henne, hur djupt hon led och hur hon stred för att vara lugn och inte reta upp honom värre, hade det varit ett ganska lustigt och osedvanligt skådespel att åse. Ty det är väl inte många karlar här på jorden, som kunna få en sådan drill på sin hustru. Åtminstone skall jag aldrig få så dråplig disciplin på min.

Nå, när han hade kom'derat och drillat henne på det där sättet under en god halftimme, fick hon göra »halt».

— Sätt ett bord här midt framför mig! befallde han.

— Kvickt!

Och i blinken stod det lilla låga matbordet midt för Lars.

Och nu följde en serie kommandorop.

— Duk på i blinken!

— Brännvinsflaska på!

— Glas hit!

— Sölta och brö'!

— Knif!

— Julosten fram!

— Ljus!

Och allt efter som han kommenderade, så skedde det, och tempona verkställdes så fort, att självfaste Tingsten

skulle ha myst däråt. Men när hon kom med ljuset, fick Lena icke ställa det på bordet.

— Håll ljuset i högra handen! löd det. Och så fick hon stå midt för honom med ljuset i näfven högt öfver bordet.

I detta momang tog han sig ett par supar, det nötet, samt ilsknade till.

— Stå på ett ben! kom'derade Lars.

Den stackars kvinnan nödgades ställa sig så, som han befallde.

Det var både ett ömkligt och löjligt skådespel. Tänk er: Lasse på soffan med matbordet och syltan och osten och brännvinet framför sig, och där bakom Lena stående på ett ben med ljuset i hand.

Så åt Lars och drack och glodde allt värre och värre, medan han instruerade och drillade käringen. Han var som en tyrann, ja, han var nästan såsom en nykläckt underlöjtnant.

— Hvem är din öfverbefälhafvare?

— Du, Lars!

— Hvem regerar här i Lerhagen nu och till evig tid?

— Du, Lars, och ingen annan!

— Hvem har böxera här i huset?

— Du, Lars, och du har alltid haft dem!

Då vände karlen sig till mej och knöt näfven:

— Hör du nu, din ynkrygg!

När det hade gått en liten stund på detta vis, började Lena darra och skälfva.

— Får jag säja ett endaste ord, Lars lelle, stammade hon.

— Hva' vell du?

— Jo, jag skulle ödmjukligt fråga, om ja' inte kunde få byta om fot, för annars sträfvar jag inte längre!

— Hur? Byta om fot. Nåja, byt om då, men dä' ska' gå kveckt. Det sista ordet skrek Lars, så att hela stugan darrade.

Men det var troligen hans sista kraftansträngning. Ty strax efteråt somnade han, och då blef det genast andra tag i Lena ska' jag säga.

— Gualof, det är öfver nu, hviskade hon. Lars är den snällaste och bäste karl som finns, när han bara inte har fått smaka det usla brännvinet. Men så fort han får sådant i sig, blir han som en afgrundsande. Då måste jag göra honom till viljes i allt. En gång kom'derade han mig att krypa genom pipan och många gånger har han kört mig att lägga mig i kobåsen. Lydde jag honom inte eller sa' honom emot, när han är i den lunan, så skedde här en ryslig olycka. Men när han nu vaknar i mor'n, är han lika skicklig igen och minns inte, hvad som händt i kväll, slöt hon och slängde ut buteljen på gårdsplanen, så att den gick i millioner bitar. — — —

Så gick jag hem och kunde inte under hela vägen låta bli att tänka på, hur dumma och fåvitska människorna äro, när de begagna en dryck, som gör dem till stollar, svin och spektakel och komma dem att bära sig illa och styggt åt emot sina käraste vänner.

Äss vi skulle ge brännvinet på båten, gubbar? Topp!!!

UNIV. UPSAL. BIBL. REG.

INNEHÅLL:

	Sid.
I lust och nöd	3.
Förlikningsdomstol	10.
Målskjutning	17.
Handelsman Pepparstedt	22.
En stukad mormon	28.
Maja-Lisa i Leagård	34.
Hulpen	40.
Nesse Jönssons stora tal	45.
En bjässe	51.
Till döds	56.
I Getamon	60.
Kalas	63.
En kärlekssaga	71.
Kräftmete	78.
Uti vårsolens glans	84.
En förskräcklig härhöfvidsman	91.
Jordöl i Skrymtebo	97.
Goliat i Billa	103.
Vid stättan	110.
Ett kvinnorof	117.
Bondlugn och Amerikafeber	124.
Om strejker och strejkbrytare	135.
Kullavalet	142.
Amerikabref	149.
Kärleken segrar	155.
Johannes och Danjel i Snufvebo	162.
Annonsering på milstolpar	169.
Budgeten	175.
I sken	181.
En kommendant	189.

KRONBIBLIOTEKET

Under den gemensamma titeln "Kronbiblioteket" komma att utgifvas i en likformig, solidt utstyrd upplaga en del såväl svenska som utländska mera kända författares arbeten af hufvudsakligen skönlitterär art. Med afsikt att bereda den vidsträcktaste läsekrets tillfälle att förvärfva en både roande, god och instruktiv läsning till ett särdeles billigt pris, hafva vi satt detta så lågt som till 1 krona för hvarje volym.

Hittills äro följande arbeten i serien utkomna:

1. FRÅN FORNA TIDER. Tre noveller af Theodor Storm.

Detta arbete af den framstående tyske författaren innehåller novellerna Eckenhof, Aquis submersus och En fest på Haderslevhuus, trenne sällsport vackra miniatyrer. — Öfversättningen är på ett synnerligen förtjänstfullt sätt verkställd af Hans Cavallin, känd särskildt från sina utmärkta Kipling-öfversättningar.

2. BERÄTTELSER FRÅN INDIEN af Rudyard Kipling. Öfversättning från engelskan af Hans Cavallin.

— Hvilken färggladje ligger det också ej öfver hans ögonblicksporträtt, när han skildrar män på hästryggen eller utsatta för fara till lif och lem eller messens dryckeslag med dess mustiga språk, eller när han återgifver underliga filosofiska tiggare eller eremiter. Hur gärna lyssnar man ej på hans sällsamma historier, hvilka handla om lifvets mest mystiska tilldragelser, där man blir halft spökrädd, eller också om på gränsen till trolldom stående fenomen af djurisk eller mänskligt skarpsinne. (Hellen Lindgren.)

3 o. 4. UTKASTAD I VÄRLDEN. Roman af Hector Malot. Två volymer.

Detta arbete är prisbelönt af Franska akademien.

Obestridligen en den mest sympatiska berättelse — mästerligt skrifven. (Die Gegenwart).

Ett förträffligt verk. — Lägger i högsta grad beslag på vårt intresse. (Schule und Haus.)

En bättre bok, en intressantare berättelse för gammal och ung finnes det icke.
(Schweizerische Lehrerzeitung.)

5. FOLKAFORER och STOLLASTÖCKEN. Bygdehistorier af Thure Sällberg.

6. SMÅFOLKSPRAT och STORGUBBATAL. Bygdespråk af Thure Sällberg.

Det är en samling kostliga historier från allmogens lif, som författaren här sammanställt. Bilderna äro tecknade i raska, kraftiga drag, ofta med bjärta färger men dock fria från öfverdrifter. De karaktäriseras af dråplig humor, bred och saftig men alltid af ypperlig verkan. Författaren visar sig som en folkskildrare af stor talang (Hudiksvalls P-n.)

Thure Sällbergs skildringar från småländska landsbygden äro öfverdådigt roliga. Man *måste* skratta, när man läser dem, och skrattet är godt och hälsosamt, ty förf. använder aldrig dåliga medel till att roa och underhålla sin publik. (Karlskrona Weckobl.)

Thure S. är alltjämt samme oförbrännelige humoristiske iakttagare och skildrare. Med vaken och säker blick framdrar han karaktäristiska drag hos sina pojkar och gubbar och ställer dem natursant och lefvande framför läsarens blickar i dessa trefliga små skildringar, hvilka med årens gång blifva allt mera populära. (Göteborgs Aftonbl.)

7. NED MED VAPNEN! En lefnadshistoria af Bertha von Suttner.

»Då världens ryktbaraste fredsroman, som detta obestridligen är, utgifves i en ny upplaga, behöfves ingen mångordig anbefallning. Det är nog, om man säger till dem, som möjligen icke äga den, att de icke längre böra låta en sådan brist vidlåda boksamlingen och att bristen nu kan fyllas på ett förträffligt sätt, ity att romanen nu utgifves i gedigen utstyrsel.» (Krist. Läns Tidn.)

8 o. 9. ENGELBREKT ENGELBREKTSSON. Historisk roman af C. Georg Starbäck. (Två volymer.)

Det är ej stortaliga fraser och öfvermodigt skryt om fornstora bragder, som fylla dessa berättelser, utan en ädel, allvarlig och djup kärlek till fosterlandet, hvilken i ett enkelt, kärnfullt och kraftigt språk skildrar vårt folks djupa elände under Erik XIII:s regering, den store folkhjälten Engelbrekts herrliga framträdande till kamp mot det utländska fogdeförtrycket, hans segertåg genom landet med den svenska allmogen, hans hemska död för lönnmördarens yxa, de bittra inre och unionella striderna under Karl Knutssons vacklande styrelse, de bägge Sturarnes m. fl. kraftiga ingripande till frihetens värn.

— en verklig bokskatt, som borde finnas ej blott i hvarje offentligt bibliotek utan äfven hos hvar och en, som värderar en verkligt god bok. (Nya Skånska Posten.)

Ett sådant arbete är en prydnad och en glädje för hvarje hem. (Smålandsposten.)

Starbäcks medeltidsromaner äro för väl kända i svenska hem att behöfva någon särskild rekommendation.

Mer än andra äro ju dessa böcker ägnade att läsas af alla, gamla och unga. (Göteborgs Aftonblad.)

Tillhör det slag af böcker, som ej böra saknas på någon bokhylla. — Vårt lands mest kände historiske författare. (Korrespondenten.)

10. BLAND PINGVINER OCH SÄLAR. Minnen från den svenska sydpolarexpeditionen 1901—1903 af S. A. Duse.

Sällan ha vi läst en så tilltalande och populärt hållen reseskildring som denna. Man hålles hela tiden i spändt intresse, man tycker sig lefva med därnere i snö och is, och man lär sig beundra modet och uthålligheten hos Nordenskjöld och hans käcka följeslagare. — Kapten Duses bok är en af de intressantaste och mest underhållande reseskildringar, vi på länge läst.» (Skånska Aftonbladet.)

»För hvar och en, på hvilken det okända utöfvar lockelse, för hvarje vän af mannamod och dådkraft, särskildt för hvarje svensk måste denna Kapten Duses skildring af Nordenskjöld och hans kamraters öden och äfventyr i södra polarregionerna välkommen.»
(Vårt Land.)

»— När man läser Kapten Duses 'Bland pingviner och sälar', så frapperas man genast af det sakförhållandet, att författaren har ofantligt mycket mer att berätta än hvad som blef utrymme för i Nordenskjöldska boken 'Antarctic'.

Det är särskildt i fråga om återgifvande af stämningsintryck och naturscenerier Kapten Duses bok excellerar. En outtömligt gifvande natur och en känsligt mottagande naturell förena sig här om framställandet af stämningsbilder, hvilkas friskhet, allvar och innerlighet man icke tröttnar på att njuta.»
(Nya Dagl. Allehanda.)

11. VID RULETTEN. Berättelse af Fedor Dostojewski.

På ett mästerligt sätt skildrar den kände författaren offren för den allt uppslukande spelpassionen och det rasande jäktandet efter penningen vid ruletten i ett utländskt bad. Han lämnar i sitt arbete en kulturbild, som skarpt etsar sig in i vårt medvetande och lägger beslag på vårt fullaste intresse. Äfven sidor af kostlig humor förläna det medryckande arbetet stort behag.

12 o. 13. MÅNSTENEN eller DEN FÖRSVUNNA DIAMANTEN af Wilkie Collins. (Två volymer.)

Det är en egendomlig, spännande och intressant berättelse. Författarens stil påminner i mångt och mycket om Walter Scott och Dickens, den har samma benägenhet som den förres att växa ut på bredden utan att dock blifva trivial och tröttande, och den höjer sig på vissa ställen till den senares skärpa och satir.

Berättelsen handlar om en ytterst värdefull, gul diamant, 'månstenen', som ursprungligen tillhört ett indiskt tempel i Menares men blifvit bortröfvad därifrån, samt om brahminernas oaflåtliga försök att åter bemäktiga sig densamma.

Det är dock visst icke någon vanlig äfventyrare- eller brottmålsroman; författaren öfverraskar oss med flera utmärkta karaktärsskildringar. (Hudiksvallsposten.)

14 o. 15. ONKEL TOMS STUGA. Skildringar från negerslafvarnas lif i Amerikas förenta stater af Harriet Beecher Stowe. (Två volymer.)

'Onkel Toms stuga' torde väl af de allra flesta vara känd åtminstone till namnet. Detta arbete gjorde nämligen sin författarinna världsberömd, och romanen öfversattes till alla civiliserade språk och vann den största spridning, som — med undantag för Bibeln — kommit någon bok till del. Genom den impuls, det gaf åt negerslafveriets upphäfvande blef arbetet ock epokgörande.

Det är en bok, som tillhör hvarje boksamling, dit den nu, tack vare det billiga priset må kunna med lätthet hitta vägen.

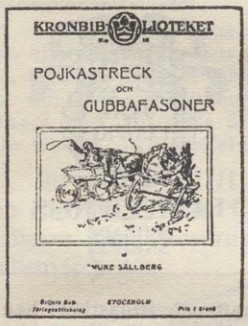

16. POJKASTRECK och GUBBAFASONER af Thure Sällberg.

Själfva den förkroppsligade trumpenheten måste skratta med. Och dock går en underström af allvar igenom samlingen. (V. T.)

En volym, som vi rekommendera åt det oförargliga skämtets vänner. (Borås T.)

Thure S. har alla betingelser att slå an: en vaken blick för de personer, han vill skildra, en duktig fantasi, som omfattar allt mellan himmel och jord, och en den saftigaste humor. (Helsingborgs Dagbl.)

17. GAMMAL TID OCH NY jämte andra berättelser af Reinhold Winter.

Den förf., som döljer sig under vidstående pseudonym, tillhör en af våra mera produktiva skriftställare. Många äro de vänner, han förvärfvat sig genom bl. a. det vackra arbete, som under namn af »Fågelkåserier af Regulus» för kort tid sedan utkom, och hans vänskapskrets torde utan tvifvel genom detta nya, sympatiskt skrifna arbete komma att än ytterligare utvidgas.

18. Bland SOCKENKUNGAR och BACKSTUGUSITTARE af Thure Sällberg.

Thure S. är en verklig humorist, det vet hvarje svensk litteraturvän. Hans förmåga att kärnfullt teckna glada bilder ur allmogelifvet är allmänt erkänd, och han är med rätta högt skattad öfverallt, där man sätter värde på ett uppfriskande skratt. Emellanåt är han mer satiriker än humorist, men *rolig* är han alltid. (Krist. Läns Tidn.)

19, 20, 21 o. 22. JOHAN LUDVIG RUNEBERGS SAMLADE SKRIFTER i fyra band.

Detta om något är väl ett verk, som man kan säga bör finnas i hvarje boksamling. Då det nu intages i detta synnerligen prisbilliga bibliotek, sker detta med den beräkning, att hvarje litteraturintresserad må skynda att förvärfva sig detsamma.

»Johan Ludvig Runeberg» — säger prof. C. R. Nyblom i sitt företal till detta arbete — »ägde ett namn, som haft och har mäktigare klang i nordiska öron än kanske något annat, tillhörigt vår tids män. Grunden härtill är enkel och klar. Han var det finska folkets lefvande skyddsvärn, den manligt förtröstansfulla bilden af dess folkande, med all dess undergifna, men dock modiga samt af omutlig rättskänsla ledda motståndskraft och trofasthet: han var det svenska språkets utan gensägelse främste tolk inom diktens förklarade rymd; han var nordens och den västerländska odlingens mäktigaste utpost mot öster; han var i en jämförelsevis diktfattig tid ett af världens yppersta skaldesnillen, vida omkring bekant och älskad, ej blott i norden, utan i en stor del af det bildade Europa. Och så långt svenskt tungomål läses och begripes, är han ej blott, såsom så mången annan, en målsman för de bildades skönhetslängtan, utan han har trängt ned i det lefvande folkets djupaste lager, han är en känd och kärkommen gäst äfven i den fattigaste boning, han har blifvit en folkskald såsom få i norden.»

23. BERÄTTELSER FRÅN INDIEN af Rudyard Kipling. Öfversättning från engelskan af Hans Cavallin. Andra samlingen.

24. BERÄTTELSER FRÅN INDIEN af Rudyard Kipling. Öfversättning från engelskan af Hans Cavallin. Tredje samlingen.

25. **MÖRKER. En lifsbild af Rudyard Kipling. Öfversättning af Anna Hamilton-Geete.**

Han gaf publiken oafbrutet känslan af att den hade att göra med en fullfjädrad stämningsmänniska, ett naturbarn, ett original och en excentrisk konstnärsnatur.

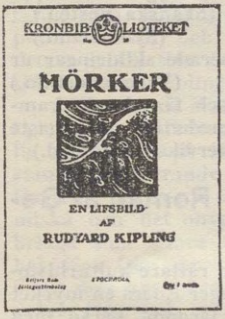

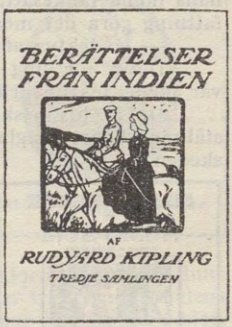

Han upprullar drabbningens fruktansvärda virrvarr, stridstumultet med dess självuppoffring, den plötsliga paniken bredvid det storartade hjältemodet, fegheten och det väldiga kampraseriet, som ofta kunna aflösa hvarandra hos samma person inom loppet af samma halftimme — ingenting undgår honom, och allt detta är återgifvet med en målarkänsla för hvarje detalj, som trotsar all beskrifning.

26 o. 27. **GULDHALSBANDET.** Historisk berättelse om striden mellan Carl Knutsson (Bonde), Erik Puke, Krister Nilsson och Konung Kristoffer af C. Georg Starbäck. (Två volymer.)

28 o. 29. **KONUNGAKRONAN.** Historisk berättelse om konungarna Karl VIII och Kristian I samt ärkebiskop Jöns Bengtsson Oxenstjerna af C. Georg Starbäck. (Två volymer.)

30 o. 31. **TESTAMENTET.** Historisk berättelse om slutet af striderna mellan Karl VIII och ärkebiskop Jöns samt Unionens öfriga vänner inom Sverige af C. Georg Starbäck. (Två volymer.)

C. G. Starbäcks romaner förtjäna en plats på *hvarje* bokhylla. — — hans nobla tänkesätt, hans flärdfria stil, hans i bästa mening *svenska* uppfattning göra det mest tilltalande intryck. (Skånska Posten.)

— en lektyr af stor nationell betydelse. (Sydhalland.)

Dessa för ung och gammal fängslande romantiserade skildringar ur vår medeltids historia. (Värmlandstidn.)

De af historisk trohet samt fosterländsk anda och fängslande framställningskonst präglade skildringarna från ett af vår medeltids märkligaste skeden. (Vesterviks veckoblad.)

32. **HOMO SUM. Roman af Georg Ebers.**

På den historiska — eller rättare kulturhistoriska — romanens område intager Ebers en mycket framstående plats. Med djup lärdom, parad med glänsande fantasi och stilistisk förmåga för han oss i sina många berättelser tillbaka till länge sedan svunna tider, till de länder och folk, som ammat den mänskliga kulturen.

33. **MINA HUNDÅR I AMERIKA.**

Det är en rad drastiska skildringar, som skänka läsaren både en rad goda skratt och en rad goda inblickar i det amerikanska lifvet. (J. T.)

En alltigenom ytterst roande bok, som författarens stora popularitet skall göra mycket begärlig. (B. P.)

34. **FRÅN BONDGÅRDAR och TORPSTUGOR. Berättelser af Thure Sällberg.**

Hvad Sigurd på detta område var för Kronobergs, var den nu bortgångne redaktör Thure Sällberg för Jönköpings län. Han har hållit sig till de smärre berättelsernas och humoreskens område, och när det gäller en drastisk framställning af de humoristiska bygdetyperna från Vernamotrakten, tager han dem ofta på kornet.

I en roande form ställer han fram bilder från lifvet i bygderna, skildrar både hvardagsslit och högtidsgillen, både 'bonnaknep' och 'pojkastreck', både kärlek, frierier och giftermål, hatfullhet, hämd och slagsmål.

Rörande öfriga berättelsesamlingar af samme förf. hänvisas till nris 5, 6, 16 och 18 i 'Kronbiblioteket'.

35. **RESAN UTFÖR. En trio och en kvartett av Robert Louis Stevenson och Lloyd Osbourne. Översättning från engelskan av Hans Cavallin.**

Robert Louis Stevenson är en berättare och en poet, som fullt ut är Kiplings vederlike.

(Edward Alkman i Dag. Nyh.)

Han är jämte Rudyard Kipling för närvarande den författare, som åtnjuter den största popularitetен, och det som förskaffat honom denna är till stor del samma egenskaper och förtjänster som Kipling har att tacka för sin.

Han är en förträfflig berättare, med ett lifligt, concist föredrag, han har en fantasi, outtömlig på fabler, på äfventyr och kombinationer, ständigt tangerande de båda poler, kring hvilka läsarens intresse i alla tider samlat sig, det komiska och det ohyggliga. Han kan konsten att bringa sina läsare till skratt eller rysning; det behöfdes icke mer för att hans lycka skulle vara gjord. Men det finns ännu mer hos honom, det finns en fantasi, som mäktar tränga ned i själens dolda djup och som med en genialisk intuition tolkar lidelsernas fabler.

(Tor Hedberg i Sv. Dagbl.)

36. **FRU MARIE GRUBBE. Interiörer från 1600-talet af J. P. Jacobsen. Af förf. auktoriserad öfvers.**

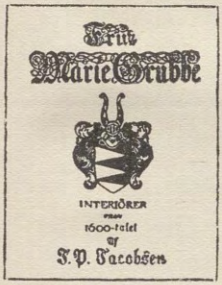

Af vår s. k. kulturpublik är det väl endast den allra yngsta generationen, som möjligen ej känner 'Niels Lyhnes' och 'Marie Grubbes' författare, den skarpsynte människokännaren, den talangfulle tidsskildraren.

Fru Marie Grubbe är en verklig, historisk personlighet, och J. P. Jacobsen har troget följt den historiska tråden, på samma gång han med den geniaiiske människokännarens skarpsinne sökt psykologiskt förklara, huru den rikt begåfvade men lidelsefulla kvinna, som är bokens hjältinna, kunnat skapa sig sitt öde sådant det blef. Huru hon förgäfves sökte kärlekens lycka hos den vackre, lysande Ulrik Frederik Gyldenlöwe, hos den adlige äfventyraren Sti Hög och hos det giriga och svartsjuka justitierådet Palle Dyre. Samt huru hon — den borna adelsdamen, den fint bildade kvinnan — slutligen finner lycka i sitt sista äktenskap med en obildad gårdsdräng, som stundom pryglar henne men som likväl älskar henne och till hvilken hon ser upp, emedan hans vilja är starkare än hennes.

Bokens utstyrsel är innehållet värdigt.

(Fritz L—h i Göteborgs Aftonblad.)

37. **TJUFPOJKSTRECK. Amerikansk humor af Geo W. Peck. Öfvers. från ett exemplar af det 720,000:det.** (Se äfven n:o 38.)

Man kan med skäl rekommendera denna bok åt alla vänner af den amerikanska humorn, en humor, som roar kanske mest, då den såsom här uppträder under de barockaste former. Författaren låter oss göra bekantskap men den amerikanska tjufpojken sådan han visar sig under den period, då uppfinnandet af de galnaste spratt och upptåg utgör brännpunkten för alla hans tankar. (Örebro Tidn.)

Den, som vill ha sig en glad stund, bör skaffa sig denna bok, ty visst är, att någonting mera muntrande kan man ej gärna få. (Vesternorrl. Alleh.)

Denna bok torde vara en af de muntraste, som på länge sett dagen i svensk dräkt. (Hudiksvallsposten.)

38. TJUFPOJKSTRECK. Amerikansk humor af Geo W. Peck. *Ny följd.* (Se äfven n:o 37.)

Obs! Hvarje del i »Kronbiblioteket» kostar endast 1 krona.

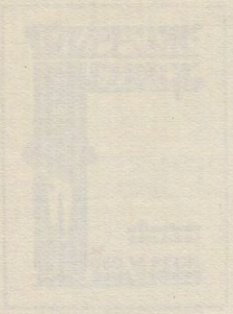

KRONBIBLIOTEKET

Pris för hvarje volym endast 1 krona.

I denna serie hafva hitintills utkommit nedanstående arbeten, rörande hvilka vi hänvisa till den i bokens slut intagna utförligare redogörelsen.

1. FRÅN FORNA TIDER. Tre noveller af *Theodor Storm.*
2. BERÄTTELSER FRÅN INDIEN af *Rudyard Kipling,*
3—4. UTKASTAD I VÄRLDEN af *Hector Malot.*
5. FOLKAFORER och STOLLASTÖCKEN. Bygdeprat af *Thure Sällberg.*
6. SMÅFOLKSPRAT och STORGUBBATAL. Bygdespråk af *Thure Sällberg.*
7. NED MED VAPNEN! En lefnadshistoria af *Bertha von Suttner.*
8—9. ENGELBREKT ENGELBREKTSSON. Historisk roman af *C. Georg Starbäck.*
10. BLAND PINGVINER och SÄLAR. Minnen från den svenska sydpolarexpeditionen 1901—1903 af *S. A. Duse.*
11. VID RULETTEN. Berättelse af *Fedor Dostojewski.*
12—13. MÅNSTENEN eller DEN FÖRSVUNNA DIAMANTEN af *Wilkie Collins.*
14—15. ONKEL TOMS STUGA. Skildringar från negerslafvarnas lif i Amerikas förenta stater af *Harriet Beecher-Stowe.*
16. POJKASTRECK och GUBBAFASONER af *Thure Sällberg.*
17. GAMMAL TID OCH NY jämte andra berättelser af *Reinhold Winter.*
18. BLAND SOCKENKUNGAR och BACKSTUGUSITTARE af *Thure Sällberg.*
19—22. RUNEBERGS SAMLADE SKRIFTER i fyra band.
23. BERÄTTELSER FRÅN INDIEN af *Rudyard Kipling.* Andra samlingen.
24. BERÄTTELSER FRAN INDIEN af *Rudyard Kipling.* Tredje samlingen.
25. MÖRKER. En lifsbild af *Rudyard Kipling.*
26—27. GULDHALSBANDET. Historisk roman af *C. Georg Starbäck.*
28—29. KONUNGAKRONAN. Historisk roman af *C. Georg Starbäck.*
30—31. TESTAMENTET. Historisk roman af *C. Georg Starbäck.*
32. HOMO SUM. Roman af *Georg Ebers.*
33. MINA HUNDÅR I AMERIKA. Humoristiska berättelser af *Ninian Wærnér.*
34. FRÅN BONDGÅRDAR och TORPSTUGOR af *Thure Sällberg.*
35. RESAN UTFÖR af *R. L. Stevenson* och *Lloyd Osbourne.*

BEIJERS BOKFÖRLAGSAKTIEBOLAG, Stockholm.